

KOMMISSIONENS GENNEMFØRELSESAFGØRELSE (EU) 2018/210**af 12. februar 2018****om vedtagelsen af det flerårige arbejdsprogram for LIFE 2018-2020****(EØS-relevant tekst)**

EUROPA-KOMMISSIONEN HAR —

under henvisning til traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde,

under henvisning til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1293/2013 af 11. december 2013 om oprettelse af et program for miljø- og klimaindsatsen (LIFE) og om ophævelse af forordning (EF) nr. 614/2007 ⁽¹⁾, særlig artikel 24, stk. 1,under henvisning til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU, Euratom) nr. 966/2012 af 25. oktober 2012 om de finansielle regler vedrørende Unionens almindelige budget og om ophævelse af Rådets forordning (EF, Euratom) nr. 1605/2002 ⁽²⁾, særlig artikel 84, stk. 2,

efter at have hørt udvalget for Life-programmet for miljø- og klimaindsatsen og

ud fra følgende betragtninger:

- (1) For at sikre gennemførelsen af LIFE-programmet er det nødvendigt at vedtage et flerårigt arbejdsprogram for 2018-2020.
- (2) For at sætte rammen for gennemførelsen af de to LIFE-delprogrammer bør det flerårige arbejdsprogram for 2018-2020 fastlægge en vejledende fordeling af midlerne mellem de prioriterede områder og former for finansiering, de projektemner, der skal gennemføre de tematiske prioriteter omhandlet i bilag III til forordning (EU) nr. 1293/2013, den tekniske udvælgelsesmetodologi, kriterierne for tildeling af støtte samt vejledende tidsplaner for indkaldelser af forslag.
- (3) Det flerårige arbejdsprogram for 2018-2020 bør desuden omfatte kvalitative og kvantitative resultater, indikatorer og mål for hvert prioriteret område og projekttype i overensstemmelse med resultatindikatorerne og de specifikke målsætninger, der er fastsat for hvert af de prioriterede områder med henblik på at lette evalueringen af programmets resultater og virkning.
- (4) De to innovative finansielle instrumenter, der blev udpeget til finansiering af projekterne i overensstemmelse med artikel 17, stk. 4, i forordning (EU) nr. 1293/2013 og afprøvet under hele det flerårige LIFE-arbejdsprogram for 2014-2017, har vist deres potentiale til at mobilisere midler fra investorer inden for biodiversitet og modvirkning af og tilpasning til klimaændringer og dermed overvinde de finansielle hindringer, der på nuværende tidspunkt står i vejen for nye projekter på disse områder. Disse instrumenter bør derfor opretholdes.
- (5) I betragtning af Den Europæiske Investeringsbanks (EIB) indhøstede erfaringer og dens geografiske dækning, der gør den i stand til at nå potentielle støttemodtagere i hele Unionen, bør gennemførelsen af faciliteten til finansiering af naturkapital og instrumentet til privatfinansiering af energieffektivitet i form af bidrag fra LIFE-programmet fortsat overlades til EIB.
- (6) For at sikre en effektiv gennemførelse af forordning (EU) nr. 1293/2013 bør denne afgørelse finde anvendelse fra dagen efter udløbet af anvendelsesperioden for det flerårige LIFE-arbejdsprogram for 2014-2017 —

VEDTAGET DENNE AFGØRELSE:

*Artikel 1***Det flerårige arbejdsprogram**

Det flerårige LIFE-arbejdsprogram for 2018-2020, som det foreligger i bilaget, vedtages.

⁽¹⁾ EUT L 347 af 20.12.2013, s. 185.⁽²⁾ EUT L 298 af 26.10.2012, s. 1.

*Artikel 2***EU's bidrag til det flerårige arbejdsprogram**

Det maksimale bidrag til det flerårige LIFE-arbejdsprogram for 2018-2020 fastsættes til 1 657 063 000 EUR og skal bruges til at finansiere relevante delprogrammer og prioriterede områder på følgende måde:

- 1) et samlet beløb på 1 243 817 750 EUR til delprogrammet for miljø, der yderligere opdeles således:
 - a) 444 808 200 EUR til det prioriterede område »miljø og ressourceeffektivitet«
 - b) 632 556 250 EUR til det prioriterede område »natur og biodiversitet«
 - c) 143 377 300 EUR til det prioriterede område »miljøforvaltning og -information«
 - d) 3 000 000 EUR til det europæiske solidaritetskorp — bidrag fra LIFE-delprogrammet for miljø
 - e) 20 076 000 EUR til relaterede støtteudgifter (inklusive 2 332 160 EUR af bidraget til forvaltningsorganets budget fra delprogrammet for klimaindsatsen)
- 2) et samlet beløb på 413 245 250 EUR til delprogrammet for klimaindsatsen, der yderligere opdeles således:
 - a) 230 500 000 EUR til det prioriterede område »modvirkning af klimaændringer«
 - b) 123 850 000 EUR til det prioriterede område »tilpasning til klimaændringer«
 - c) 47 549 250 EUR til det prioriterede område »klimaforvaltning og -information«
 - d) 1 500 000 EUR til det europæiske solidaritetskorp — bidrag fra LIFE-delprogrammet for klimaindsatsen
 - e) 9 846 000 EUR til relaterede støtteudgifter.

*Artikel 3***Finansielle instrumenter**

1. Følgende finansielle instrument som beskrevet i bilaget modtager bidrag i henhold til artikel 17, stk. 1, i forordning (EU) nr. 1293/2013:

— instrumentet til privatfinansiering af energieffektivitet.

2. Gennemførelsen af bidraget til instrumentet for privatfinansiering af energieffektivitet og faciliteten til finansiering af naturkapital overlades til Den Europæiske Investeringsbank.

Artikel 4

Denne afgørelse anvendes fra den 1. januar 2018.

Denne afgørelse træder i kraft dagen efter offentliggørelsen i *Den Europæiske Unions Tidende*.

Udfærdiget i Bruxelles, den 12. februar 2018.

På Kommissionens vegne
Jean-Claude JUNCKER
Formand

BILAG

1. INDLEDNING

Ifølge artikel 3 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1293/2013 (herefter »LIFE-forordningen«) skal LIFE-programmet opfylde følgende overordnede målsætninger:

- at bidrage til overgangen til en kulstoffattig, ressourceeffektiv og klimaresistent økonomi, til beskyttelsen og forbedringen af miljøkvaliteten og til at standse og vende biodiversitetstab, herunder støtte til Natura 2000-netværket og afhjælpning af økosystemforringelse
- at forbedre udviklingen og håndhævelsen af Unionens miljø- og klimapolitik og -lovgivning og at fungere som katalysator for og fremme integrationen og mainstreamingen af miljø- og klimamålsætninger i andre EU-politikker samt den offentlige og den private sektors praksis, herunder ved at øge den offentlige og den private sektors kapacitet
- at støtte bedre miljø- og klimaforvaltning på alle niveauer, herunder bedre inddragelse af civilsamfund, NGO'er og lokale aktører og
- at støtte gennemførelsen af det syvende miljøhandlingsprogram.

Det nuværende, andet flerårige LIFE-arbejdsprogram bygger på de erfaringer, der er blevet høstet i perioden 2014-2017, og navnlig de anbefalinger, der blev givet i midtvejsevalueringen ⁽¹⁾, primært vedrørende:

- 1) forenkling af procedurerne for indgivelse af projektforslag og rapportering
- 2) projektresultaternes reproducerbarhed
- 3) forbedring af kommunikationsstrategien.

Forenklingsforanstaltningerne vedrørende indgivelse af projektforslag er en integreret del af det nuværende flerårige LIFE-arbejdsprogram (se afsnit 5.1.1.1 nedenfor). Behovet for fortsættelse, reproduktion og/eller overførsel af projektresultater får større vægt i tildelingsfasen (se afsnit 5.1.1.2 nedenfor) og vil blive støttet bedre gennem indkøb. Forenklingen af rapporteringen vil blive grebet an ved hjælp af projektledelsesprocedurer og ved at give støttemodtagerne adgang til en onlinedatabase, der beforder indsamling af data vedrørende centrale projektindikatorer. Forbedringen af kommunikationsstrategien sikres gennem indkøb. Disse foranstaltninger er derfor ikke omhandlet nærmere i det aktuelle flerårige LIFE-arbejdsprogram.

Det aktuelle flerårige LIFE-arbejdsprogram omfatter også nye initiativer inden for EU-politikken, f.eks. handlingsplanen for den cirkulære økonomi ⁽²⁾ og handlingsplanen for naturen, mennesket og økonomien ⁽³⁾, og skal sikre overgangen til den fremtidige finansiering af »bæredygtighed« som beskrevet i Oplægget om fremtiden for EU's finanser ⁽⁴⁾. Følgende ændringer er medtaget:

vedrørende delprogrammet for miljø:

- nedsættelse af antal projektemner (fra 87 til 42) og skærpet fokus på at spore ansøgerne ind på EU's politiske prioriteter og samtidig forbedre chancerne for projekter inden for visse delområder som biodiversitet og cirkulær økonomi, men også projekter med en stærk og direkte indvirkning på folkesundheden blandt hovedparten af Europas borgere
- ændring af forvaltnings- og informationsprojektemnerne, så de får mere fokus på specifikke oplysnings- og forvaltningsrelaterede emner

⁽¹⁾ Se »Rapport fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget, ledsagedokument til midtvejsevalueringen af LIFE-programmet«, COM(2017) 642 final, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=COM:2017:642:FIN>.

⁽²⁾ Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget »Kredsløbet lukkes — en EU-handlingsplan for den cirkulære økonomi«, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/da/TXT/?uri=CELEX%3A52015DC0614>.

⁽³⁾ Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget »Handlingsplan for naturen, mennesket og økonomien«, http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/fitness_check/action_plan/index_en.htm.

⁽⁴⁾ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/reflection-paper-eu-finances_da.pdf.

vedrørende begge delprogrammer:

- yderligere styrkelse af resultatorienteringen ved at indføre krav om at frembringe målbare indvirkninger på miljøet eller klimaændringerne inden for alle prioriterede områder
- tilskyndelse til yderligere inddragelse af private enheder ved at understrege fordelene ved markedsnære tilgange som et værktøj til at sikre levedygtige projektsresultater; støtteforanstaltninger, som bidrager til udviklingen af investeringsklare, økonomisk og miljømæssigt rentable projekter, som kan mobilisere yderligere private og offentlige finansielle midler til opskalering og reproduktion af resultater
- forenkling af tilskudsforvaltningsprocedurerne, især ved at teste en ansøgningsprocedure i to trin for pilot-, demonstrations-, bedste praksis-, informations-, bevidstgørelses- og formidlingsprojekter som foreslået i midtvejsevalueringen af LIFE-programmet.

Midtvejsevalueringen af LIFE-programmet bekræftede sammen med Europa-Parlamentet (med hensyn til EU's udgifter) ⁽¹⁾ behovet for og betydningen af målbare virkninger af projekterne i praksis. LIFE-programmet indeholder resultatindikatorer, og de flerårige arbejdsprogrammer indeholder kvantitative (dvs. produktion) og kvalitative udbytteindikatorer i overensstemmelse hermed. For at kunne rapportere om disse indikatorer på programniveau skal støttemodtagerne udarbejde prognoser og måle de miljømæssige, klimatiske og forvaltnings- og informationsrelaterede, dvs. samfundsmæssige, virkninger på projektniveau i forhold til de specifikke produktions- og udbytteindikatorer ⁽²⁾. For at sikre, at disse virkninger er varige, dvs. bæredygtige over tid, skal støttemodtagerne også indføre solide mekanismer, der kan garantere, at projekterne ved hjælp af udvidelse og reproduktion får virkninger, der rækker ud over den oprindelige projektafgrænsning. Den klare og sammenhængende forklaring på, hvordan fortsættelse, reproduktion og/eller overførsel af projektaktiviteterne og -virkningerne sikres, bliver derfor et endnu mere afgørende tildelingskriterium ved evalueringen af projektforslagene. I sagens natur har vellykkede markedsnære løsninger på miljø- og klimaændringsproblemer en særlig stor chance for at fortsætte, blive reproduceret og/eller overført. Forslag, der troværdigt og sammenhængende fremlægger en strategi for opnåelsen af omsættelighed ved projektets slutning, vil derfor få flere point ifølge dette kriterium.

Midtvejsevalueringen analyserede LIFE-programmet i overensstemmelse med artikel 25 i LIFE-forordningen og bekræftede dets evne til at fremme synergier inden for programmet. Oplæggene om fremtiden for EU's finanser ⁽³⁾ understreger betydningen af den sociale dimension i europæisk politik. For LIFE-programmet ville dette give et skub i retning af endnu flere synergier mellem den miljømæssige, økonomiske og sociale dimension af bæredygtig udvikling. Derfor vil veludformede fleksible tilgange, som ud over deres primære miljømæssige eller klimaindsatsrelaterede målsætninger også sigter mod f.eks. social integration eller økonomisk vækst, blive belønnet med en bonus ⁽⁴⁾. F.eks. har natur- og biodiversitetsbeskyttelsesaktiviteter og aktiviteter rettet mod styrkelse af den cirkulære økonomi potentiale til at bidrage til fællesskabsopbygning og social integration. Den cirkulære økonomi kan stå over for udfordringer med hensyn til at demonstrere økonomisk rentabilitet, og i mange tilfælde er det vigtigt, at der tages hensyn til den sociale dimension (f.eks. integration på arbejdsmarkedet af ugunstigt stillede personer).

LIFE-programmet rummer mulighed for »andre projekter« og »andre aktiviteter«. Denne fleksibilitet kan bruges til at eksperimentere med nye tilgange, nye projektyper og støttetjenester til eksisterende projekter og/eller interessenter, der ikke tiltrækkes af de traditionelle projektmater. F.eks. kan afstanden mellem vellykket anvendelse af miljø- eller klimaindsatsløsninger i LIFE-projekterne og deres faktiske adgang til markedet ofte mindskes, hvis de mest lovende LIFE-projekter fik specifik støtte til at opnå adgang til markeder og potentielle investorer. Dette kunne bestå i et supplerende projekt, der koncentrerer om støtte til at opnå markedsadgang, projektspecifik forretningsledelse og undervisning i at skaffe midler, støtte til opbygning af og/eller samarbejde inden for cirkulære økonomiske klynger eller årlige priser til projekter med en særlig høj EU-merværdi. Hvis den nye finansforordning tillader mere fleksibilitet med hensyn til tildelingen af faste beløb til specifikke resultater, kan dette også bruges til kapacitetsopbygning for at gøre investeringsprojekter mere »bankegnede« og sikre dem markedsadgang.

⁽¹⁾ Europa-Parlamentets afgørelse af 27. april 2017 om decharge for gennemførelsen af Den Europæiske Unions almindelige budget for regnskabsåret 2015, Sektion III — Kommissionen (2016/2151(DEC)), afsnit 8, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2017-0143+0+DOC+XML+V0//DA>.

⁽²⁾ Det er de såkaldte LIFE-KPI'er, se også afsnit 7 nedenfor.

⁽³⁾ https://ec.europa.eu/commission/publications/reflection-paper-future-eu-finances_da.

⁽⁴⁾ Nylige undersøgelser har vist, at bæredygtige investeringer kræver intelligente politikker og incitamenter for at skabe større engagement i samfundet som sådan og i alle sektorer, især på lokalforvaltningsniveau og i samarbejde med borgere og SMV'er, idet disse bliver mere og mere involveret i kraft af lokalsamfundsinitiativer, som befordres af udbredelsen af digitale teknologier, eller som »prosumere« (dvs. de kan både producere, lagre og endda sælge elektricitet og ikke kun forbruge den), jf. European Political Strategy Centre, EPSC Strategic Notes, Issue 25, 8.6.2017, s. 14.

LIFE-programmet forvaltes af Kommissionens tjenestegrene og af det forvaltningsorgan, der har fået uddelegeret denne opgave til direkte forvaltning. Forvaltningsorganet handler inden for rammerne af de delegerede beføjelser, der er blevet tildelt ved Kommissionens afgørelse C(2013) 9414 eller eventuelle andre afgørelser, der har erstattet den, og under Kommissionens tjenestegrenes tilsyn. Kommissionen har fortsat det overordnede ansvar for programmet. Eksterne eksperter kan ansættes til at bistå Kommissionens tjenestegrene og eller forvaltningsorganet.

Ifølge princippet om komplementaritet med andre EU-finansieringsprogrammer omhandlet i betragtning 5, 11 og 13 samt artikel 8 i LIFE-forordningen vil gennemførelsen af det flerårige arbejdsprogram sikre sammenhæng og synergi og så vidt muligt modvirke overlapning med andre EU-politikker og finansieringsinstrumenter, idet der søges komplementaritet med Horisont 2020-programmet ⁽¹⁾, der er Unionens forsknings- og innovationsprogram for 2014-2020, og arbejdsprogrammerne hertil ⁽²⁾. Det skal hovedsagelig opnås ved hjælp af støttekriterierne for de forskellige former for projekter og retningslinjer for ansøgninger, der følger med indkaldelserne ⁽³⁾, idet der søges komplementaritet med Horisont 2020-programmet. Dobbeltfinansiering undgås ved krydskontrol i udvælgelsesfasen og ved efterfølgende kontrol. Projekter, der fokuserer på forskning eller opførelse af store infrastrukturprojekter, der er omfattet af andre EU-programmer, udelukkes fra finansiering via LIFE-programmet.

Det flerårige arbejdsprogram følger strukturen i artikel 24, stk. 2, i LIFE-forordningen og behandler kun om nødvendigt delprogrammerne miljøindsatsen og klimaindsatsen separat.

Det dækker perioden fra den 1. januar 2018 til den 31. december 2020.

1.1. Delprogrammet for miljø

Delprogrammet for miljø omfatter de **prioriterede områder** miljø og ressourceeffektivitet, natur og biodiversitet samt miljøforvaltning og -information (artikel 9-12 i LIFE-forordningen). Hvert af de prioriterede områder omfatter adskillige **tematiske prioriteter**, der er opført i bilag III til LIFE-forordningen.

Det aktuelle flerårige arbejdsprogram for 2018-2020 fastlægger, hvilke **projektemner** der skal anvendes til gennemførelse af de tematiske prioriteter.

1.2. Delprogrammet for klimaindsatsen

Delprogrammet for klimaindsatsen dækker de **prioriterede områder** »modvirkning af klimaændringer«, »tilpasning til klimaændringer« samt »klimaforvaltning og -information« (artikel 13-16 i LIFE-forordningen). Hvert prioriterede område indeholder en række **politiske områder**, fastsat i afsnit 4 nedenfor, som anses for at have særlig interesse i hele den periode, der er dækket af det aktuelle flerårige arbejdsprogram.

2. FORDELING AF MIDLER MELLEM PRIORITEREDE OMRÅDER OG MELLEM FORSKELLIGE FORMER FOR STØTTE — ARTIKEL 24, STK. 2, LITRA a)

I henhold til artikel 4 i LIFE-forordningen er **den samlede finansielle ramme for LIFE-programmet 2014-2020** på 3 456 655 000 EUR, hvoraf 75 % tildeles delprogrammet for miljø (2 592 491 250 EUR) og 25 % delprogrammet for klimaindsatsen (864 163 750 EUR).

I årene 2014-2017 blev der afsat 1 349 mio. EUR til delprogrammet for miljø og 446 mio. EUR til delprogrammet for klimaindsatsen. Dermed er der 1 657 mio. EUR til rådighed i årene 2018-2020.

⁽¹⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1290/2013 af 11. december 2013 om reglerne for deltagelse og formidling i »Horisont 2020 for forskning og innovation (2014-2020)« og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1906/2006 (EUT L 347 af 20.12.2013, s. 81).

⁽²⁾ Det sidste arbejdsprogram for Horisont 2020 dækker 2018-2020. Horisont 2020 sætter fokus på tre overordnede mål, nemlig at frembringe videnskabelig topkvalitet for at styrke Unionens fremragende position på verdensplan, fremme industrielt lederskab for at støtte erhvervslivet, herunder mikro-, små og mellemstore virksomheder (SMV'er) og innovation, og håndtere samfundsmæssige udfordringer. Hensigten er at reagere direkte på de udfordringer, der peges på i Europa 2020-strategien, ved at støtte aktiviteter, der dækker hele spektret fra forskning til markedsføring. I Horisont 2020 håndteres forskning og innovation inden for miljø og klimaindsatsen gennem en række foranstaltninger og samarbejdsmuligheder, navnlig i den samfundsmæssige udfordring »klimaindsats, miljø, ressourceeffektivitet og råstoffer« og den samfundsmæssige udfordring »fødevarerikthed, bæredygtigt landbrug og skovbrug, havforskning og forskning i indre vandveje og bioøkonomien«. I denne forbindelse skal miljøforskning og -innovation tilvejebringe en ressourceeffektiv, vandbesparende og klimaforandringsresistent samfundsøkonomi.

⁽³⁾ Ansøgningsvejledningen for hver forslagsindkaldelse kan findes på LIFE's websted: <http://ec.europa.eu/environment/life/funding/life.htm>.

Ved LIFE-forordningen fastsættes ligeledes den minimumsprocentdel af det samlede budget, der afsættes til **projekter** (81 %, jf. artikel 17, stk. 4, i LIFE-forordningen), og den maksimale procentdel af budgetmidlerne, der tildeles projekter i form af aktivitetsstøtte, som kan tildeles **integrerede projekter** (30 %, jf. artikel 17, stk. 5, i LIFE-forordningen).

Artikel 4 i LIFE-forordningen er under revision for at få indføjet et bidrag på 4 500 000 EUR til det europæiske solidaritetskorp til projekter, der inddrager unge frivillige i hele EU i miljøbeskyttelse og klimaindsatsen ⁽¹⁾.

LIFE-projekter finansieres via **aktivitetsstøtte** eller, hvor det er relevant, **finansielle instrumenter** (artikel 17, stk. 4, i LIFE-forordningen).

Ifølge artikel 24, stk. 2, litra a), i LIFE-forordningen **specificerer dette flerårige arbejdsprogram** de beløb, der skal tildeles **hvert prioriterede område og hver finansieringsform**.

Samlet tildeling pr. form for støtte for begge delprogrammer

Budgettet 2018-2020	i mio. EUR
Projekter og driftstilskud	
Aktivitetsstøtte	1 263,44
Driftstilskud	36,00
Finansielle instrumenter	75,00
Offentlige indkøb	252,70
Støtteudgifter	29,92
I alt	1 657,06

Samlet tildeling pr. prioriteret område 2018-2020

Prioriterede områder	Miljø og ressourceeffektivitet	Natur og biodiversitet	Miljøforvaltning og -information	Det europæiske solidaritetskorp	Modvirkning af klimaændringer	Tilpasning til klimaændringer	Klimaforvaltning og -information
I alt pr. område (i mio. EUR)	444,81	632,55	143,38	4,50	230,50	123,85	47,55
Subtotal	1 627,14						
Støtteudgifter	29,92						
I alt	1 657,06						

Fordelingen af midler pr. prioriteret område og form for støtte er vejledende. For aktivitetsstøtte afhænger den endelige tildeling af det faktiske antal støtteberettigede projektforslag under hvert enkelt prioriteret område. Budgetbevillingerne til og mellem de finansielle instrumenter kan tilpasses i løbet af LIFE-programmet i henhold til den faktiske udnyttelse. I overensstemmelse med finansforordningen ⁽²⁾ må omfordelingen inden for de tærskler, der er fastsat ved LIFE-forordningen, mellem de prioriterede områder ikke overstige 5 % af den samlede tildeling for de pågældende prioriterede områder.

⁽¹⁾ Der findes flere oplysninger om forslaget til forordning om det europæiske solidaritetskorp og status på den tilhørende lovgivningsprocedure på: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/HIS/?uri=COM%3A2017%3A262%3AFIN>.

⁽²⁾ Forordning (EU, Euratom) nr. 966/2012.

2.1. Delprogrammet for miljø

Delprogrammet for miljø tildeles et budget på 1 243,81 mio. EUR ⁽¹⁾ i det aktuelle flerårige arbejdsprogramms varighed.

En bestemt procentdel af de budgetmidler, der tildeles projekter i form af aktivitetsstøtte fra delprogrammet for miljø, tildeles foranstaltninger til støtte for bevaring af natur og biodiversitet, herunder information og forvaltning, teknisk bistand og forberedende projekter (artikel 9, stk. 3, i LIFE-forordningen) ⁽²⁾. Resten af budgetmidlerne til projekter tildeles projekter under det prioriterede område for miljø og ressourceeffektivitet og for miljøforvaltning og -information.

Vejledende fordeling pr. form for støtte under delprogrammet for miljø

Budgettet 2018-2020		mio. EUR
Aktivitetsstøtte (*)		
— Kapacitetsopbygningsprojekter		7,75
— Projekter vedrørende teknisk bistand		2,95
— Anden aktivitetsstøtte		992,37
Finansielt instrument (**)		
Faciliteten til finansiering af naturkapital (NCFE)		p.m.
Driftstilskud		27,00
Offentlige indkøb		193,67
Udgifter til støttefunktioner (***)		20,07
I alt		1 243,81

(*) Ifølge artikel 17, stk. 5, i LIFE-forordningen tildeles 30 % af de budgetmidler, der tildeles projekter i form af aktivitetsstøtte, til integrerede projekter. Afhængigt af det faktiske antal forslag til integrerede projekter, anvendes ubrugte midler til andre projekter i form af aktivitetsstøtte.

(**) Det maksimale niveau for forvaltningsomkostninger i forbindelse med gennemførelsen af de finansielle instrumenter må ikke overstige 7 % af den samlede ramme for finansielle instrumenter.

(***) De 2,33 mio. EUR af bidraget til forvaltningsorganets budget fra delprogrammet for klimaindsatsen er indregnet i det samlede bidrag fra LIFE-programmet på 14,58 mio. EUR.

Fordelingen af midler pr. prioriteret område og form for støtte er vejledende.

Budgetbevillingerne til og mellem de finansielle instrumenter kan tilpasses i løbet af LIFE-programmet i henhold til den faktiske udnyttelse. Inden for de tærskler, der er fastsat ved LIFE-forordningen, må omfordelingen mellem de prioriterede områder ikke overstige 5 % af den samlede tildeling for de pågældende prioriterede områder.

⁽¹⁾ Af budgettekniske årsager omfatter dette beløb 2,33 mio. EUR i bidrag til forvaltningsorganets budget fra delprogrammet for klimaindsatsen.

⁽²⁾ Kommissionens delegerede forordning (EU) 2018/93 af 16. november 2017 om forøgelsen af procentdelen af de budgetmidler, der tildeles projekter i form af aktivitetsstøtte fra delprogrammet for miljø beregnet til projekter til støtte for bevaring af natur og biodiversitet ifølge artikel 9, stk. 4, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1293/2013 om oprettelse af et program for miljø- og klimaindsatsen (LIFE) og om ophævelse af forordning (EF) nr. 614/2007 (EUT L 17 af 23.1.2018, s. 5) (herefter »den delegerede forordning om forøgelsen af procentdelen til natur og biodiversitet«).

2.2. Delprogrammet for klimaindsatsen

I det aktuelle flerårige arbejdsprogram er budgettet for delprogrammet for klimaindsatsen på 413,25 mio. EUR. Fordelingen af midler til de prioriterede områder er vejledende og afhænger af det faktiske antal forslag til aktivitetsstøtte under hvert enkelt prioriteret område og den tilhørende udbredelse på markedet via de finansielle instrumenter »privatfinansiering af energieffektivitet« (udelukkende for dette delprogram) og »faciliteten til finansiering af naturkapital«.

Vejledende fordeling pr. form for støtte under delprogrammet for klimaindsatsen

Budgettet 2018-2020		i mio. EUR
Aktivitetsstøtte (*)		
Kapacitetsopbygningsprojekter		3,00
Projekter vedrørende teknisk bistand		0,78
Anden aktivitetsstøtte		256,59
Finansielle instrumenter (**)		
Privatfinansiering af energieffektivitet (PF4EE)		75,0
Faciliteten til finansiering af naturkapital (NCFE)		p.m.
Driftstilskud		9,00
Offentlige indkøb		59,03
Udgifter til støttefunktioner (***)		9,85
I alt		413,25

(*) Ifølge artikel 17, stk. 5, i LIFE-forordningen tildeles 30 % af de budgetmidler, der tildeles projekter i form af aktivitetsstøtte, til integrerede projekter. Afhængigt af det faktiske antal forslag til integrerede projekter, anvendes ubrugte midler til andre projekter i form af aktivitetsstøtte.

(**) Det maksimale niveau for forvaltningsomkostninger i forbindelse med gennemførelsen af de finansielle instrumenter må ikke overstige 7 % af den samlede ramme for finansielle instrumenter.

(***) De 2,33 mio. EUR af bidraget til forvaltningsorganets budget fra delprogrammet for klimaindsatsen er indregnet i det samlede bidrag fra LIFE-programmet.

3. PROJEKTEMNER TIL GENNEMFØRELSE AF DE TEMATISKE PRIORITETER OMHANDLET I BILAG III TIL DELPROGRAMMET FOR MILJØ (ARTIKEL 24, STK. 2, LITRA b), I LIFE-FORORDNINGEN)

I overensstemmelse med betragtning 36 og artikel 24 i LIFE-forordningen indeholder det flerårige arbejdsprogram en ikkeudtømmende liste over projektemner til gennemførelse af de tematiske prioriteter, koncentrerede indsatser om konkrete miljøpolitiske prioriteter og tilhørende forvaltnings- og informationspolitiske prioriteter samt indsatsområder under delprogrammet for miljø. I overensstemmelse med betragtning 22 i LIFE-forordningen bør Kommissionen i sin vurdering af EU-merværdien under delprogrammet for miljø være særlig opmærksom på projekternes potentiale til at bidrage til de prioriterede områder samt de tematiske prioriteter, der gennemføres ved disse projektemner. Projektemnerne fungerer dermed således, at projekter inden for strategisk vigtige politikområder, der samtidig er åbne over for velfunderede forslag på andre områder og nye idéer og dermed reagerer på nye udfordringer, belønnes.

En bestemt procentdel af de midler, der tildeles projekter i form af aktivitetsstøtte, vil blive øremærket til projekter til støtte for bevaring af natur og biodiversitet ⁽¹⁾. Denne større øremærkning i forhold til LIFE+-forordningen begrænser de midler, der er til rådighed for projekter inden for andre tematiske prioriterede områder under delprogrammet for miljø, og den udgør dermed endnu en grund til at optimere udnyttelsen af midlerne på disse områder.

Det bør bemærkes, at finansiering af projekter om emner, der ikke er omfattet af listen, ikke udelukkes. Projekter af høj kvalitet, der opfylder de gældende støtteberettigelses- og udvælgelseskrav, kan stadig tildeles støtte. Ved således at opstille denne liste, der gælder under hele det flerårige arbejdsprogram, sikres både den nødvendige fleksibilitet med hensyn til at opfylde LIFE-programmets målsætninger og den nødvendige stabilitet, således at potentielle ansøgere kan planlægge, udarbejde og indgive deres forslag.

3.1. Det prioriterede område for miljø og ressourceeffektivitet

I henhold til artikel 10, litra a), i LIFE-forordningen skal projektemnerne for dette prioriterede område og de relaterede tematiske prioriterede områder i bilag III til LIFE-forordningen navnlig stræbe efter den specifikke målsætning »at udvikle, teste og demonstrere politiske eller forvaltningsmæssige tilgange, bedste praksis og løsninger, herunder udvikling og demonstration af innovative teknologier, vedrørende miljømæssige udfordringer, som kan anvendes som model, overføres eller mainstreames, herunder hvad angår forbindelsen mellem miljøet og sundhed, og til støtte for politik og lovgivning vedrørende ressourceeffektivitet, herunder køreplanen til et ressourceeffektivt Europa«. Nyskabende forvaltningsmæssige tilgange omfatter navnlig fælles eksperimenter blandt aktører fra både den offentlige og private sektor og civilsamfundet med værdikæder, der ventes at afføde direkte og målbare positive miljøvirkninger. Alle projekter under dette prioriterede område skal derfor enten være pilotprojekter eller demonstrationsprojekter i henhold til artikel 18, litra a) og b), i LIFE-forordningen, men de må ikke fokusere på forskning. Begrænset anvendt forskning er tilladt som led i forberedelses- og/eller overvågningsforanstaltningerne. I forbindelse med demonstrationsprojekter under dette prioriterede område, der er omfattet af et af nedenstående projektemner, gives der forrang til projekter, der idriftsætter, afprøver, evaluerer og udbreder aktioner, metoder eller tilgange, der er **nye eller ukendte i Unionen**.

LIFE-programmets resultater i form af opfyldte målsætninger under dette prioriterede område vedrørende pilot- og demonstrationsprojekter og navnlig dets bidrag til omstillingen til en ressourceeffektiv økonomi og til beskyttelse og forbedring af miljøkvaliteten måles i forhold til de miljøforbedringer, der kan tilskrives LIFE-projekter. Derfor skal alle LIFE-projekter under dette prioriterede område omfatte foranstaltninger, som udløser **direkte og målbare virkninger for miljøet under projektets varighed**.

LIFE-forordningens bilag III

- a) **Tematiske prioriteter for vand, herunder det marine miljø:** aktiviteter til gennemførelse af de specifikke målsætninger for vand, der er fastsat i køreplanen til et ressourceeffektivt Europa og det syvende miljøhandlingsprogram, navnlig:
- i) integrerede tilgange til gennemførelsen af direktiv 2000/60/EF ⁽²⁾
 - ii) aktiviteter til gennemførelse af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2007/60/EF ⁽³⁾
 - iii) aktiviteter til gennemførelsen af foranstaltningsprogrammet i direktiv 2008/56/EF ⁽⁴⁾ med henblik på at opnå en god miljøstatus i havområder
 - iv) aktiviteter til sikring af en sikker og effektiv udnyttelse af vandressourcer, forbedring af kvantitativ vandforvaltning, bevarelse af et højt vandkvalitetsniveau og undgåelse af misbrug og forringelse af vandressourcer.

⁽¹⁾ Som ændret ved den delegerede forordning om forøgelsen af procentdelen til natur og biodiversitet.

⁽²⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/60/EF af 23. oktober 2000 om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets vandpolitiske foranstaltninger (EFT L 327 af 22.12.2000, s. 1).

⁽³⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2007/60/EF af 23. oktober 2007 om vurdering og styring af risikoen for oversvømmelser (EUT L 288 af 6.11.2007, s. 27).

⁽⁴⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/56/EF af 17. juni 2008 om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets havmiljøpolitiske foranstaltninger (havstrategirammedirektivet) (EUT L 164 af 25.6.2008, s. 19).

EU står over for en alvorlig udfordring med hensyn til omkostningseffektivt at forvalte vandkvaliteten, oversvømmelser og tørke. Det kræver en helhedsbetragtning med flere aktører at håndtere de udfordringer og gribe de muligheder, der findes i vandsektoren. På linje med gennemførelsen af vandrammedirektivet, direktivet om oversvømmelser og det europæiske innovationspartnerskab om vand bør projekterne fokusere på udvikling og især gennemførelsesforanstaltninger, der kan være med til at få medlemsstaterne til at skifte til fuldstændig integreret vandressourceforvaltning, idet økosystembaserede tilgange fremmes, hvor det er relevant. For så vidt angår foranstaltninger som led i gennemførelsen af havstrategirammedirektivet bør der lægges særlig vægt på nye belastninger og virkninger og fremme af bedre integreret kystforvaltning og maritim fysisk planlægning. I vandindustrien er de teknologier og processer, der anvendes til at sikre vandforsyningstjenester (produktion af drikkevand eller spildevandsrensning), ved at være forældede. I overensstemmelse med de prioriterede områder under det europæiske innovationspartnerskab om vand er der tale om to udfordringer: i) at sikre korrekt gennemførelse og dermed omkostningseffektive, ressourceeffektive og lovmedholdelige resultater og ii) at sikre evnen til at håndtere nye problemer på området.

Der gives derfor forrang til følgende projektemner:

Vand, oversvømmelser og tørke — bilag III, del A, litra a), nr. i)-ii)

1. Gennemførelse af foranstaltninger til **oversvømmelses- og/eller tørkerisikostyring** ved brug af mindst en af følgende tilgange:
 - naturbaserede løsninger bestående i naturlige vandbindingsforanstaltninger, som fremmer nedsivning og vandoplgraving og fjerner forurenende stoffer ved naturlige eller naturlignende processer, herunder genskabelse af floders, søers, flodmundingers og kysters naturlige morfologi og/eller gendannelse af nærliggende levesteder, herunder flodsletter og marskområder
 - forebyggelses- og beskyttelsesværktøjer og teknikker til støtte for udformning af politikker, fysisk planlægning, risikoreduktion, modstandsdygtighed efter hændelser og håndtering af nødsituationer og/eller
 - integrerede risikovurderings- og risikostyringstilgange, der tager højde for social sårbarhed, og som skal sikre såvel større modstandsdygtighed som social accept.
2. Projekter til imødegåelse af **hydromorfologiske belastninger**, der er identificeret i vandområdeplanerne, og som skyldes areal- eller vandområdeanvendelse, med det formål at opnå god vandstatus eller -potentiale som krævet i vandrammedirektivets målsætninger.
3. **Integreret håndtering af næringsstoffer og organisk forurening** af menneskelig oprindelse og/eller landbrugsoprindelse ved direkte at fjerne forureningen. På baggrund af en altomfattende mangelanalyse ⁽¹⁾ defineres de foranstaltninger, der er nødvendige for hvert vandområde eller vandløbsopland, med det formål at befordre opfyldelsen af vandrammedirektivets og havstrategirammedirektivets krav, idet der tages hensyn til, hvilke krav der er blevet opfyldt i byspildevandsdirektivet ⁽²⁾, nitratdirektivet ⁽³⁾, badevandsdirektivet ⁽⁴⁾ og grundvandsdirektivet ⁽⁵⁾.
4. Nedbringelse af belastningerne fra **forurenende kemiske stoffer** i vandmiljøet ved at nedbringe emissioner fra prioriterede stoffer og andre kemiske stoffer, der er påvist ved kilden som vandområdespecifikke forurenende stoffer, ved brug af egnede erstatningsstoffer ⁽⁶⁾ eller alternative teknologier.
5. Gennemførelse af **vandbesparelsesforanstaltninger** til nedbringelse af kvantitative og kvalitative belastninger af recipienter i områder, hvor vandressourcerne er pressede, jf. den relevante vandområdeplan.

⁽¹⁾ En analyse af forskellen mellem recipienternes aktuelle status og den nødvendige nedbringelse af belastningerne for at nå målet for god status i henhold til artikel 11, stk. 1, i vandrammedirektivet, hvorefter medlemsstaterne udarbejder »et indsatsprogram, idet der tages hensyn til resultaterne af de analyser, der kræves i henhold til artikel 5« (analyse af belastninger og virkninger) »med henblik på opfyldelse af de mål, der er fastsat i henhold til artikel 4« (god status). Artikel 11, stk. 8, specificerer også, at indsatsprogrammerne skal revideres hvert sjette år. Læs mere i WFD Reporting Guidance 2016, http://cdr.eionet.europa.eu/help/WFD/WFD_521_2016/Guidance/WFD_ReportingGuidance.pdf, navnlig kapitel 10.1.8.2, s. 245 (beskrivelse af, hvad medlemsstaterne skal rapportere i form af mangelindikatorer for hver betydningsfuld belastningstype eller hvert vigtigt kemisk stof) og afsnit 10.1.4 og 10.1.5.

⁽²⁾ Rådets direktiv 91/271/EØF af 21. maj 1991 om rensning af byspildevand (EFT L 135 af 30.5.1991, s. 40).

⁽³⁾ Rådets direktiv 91/676/EØF af 12. december 1991 om beskyttelse af vand mod forurening forårsaget af nitrater, der stammer fra landbruget (EFT L 375 af 31.12.1991, s. 1).

⁽⁴⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/7/EF af 15. februar 2006 om forvaltning af badevandskvalitet og om ophævelse af direktiv 76/160/EØF (EUT L 64 af 4.3.2006, s. 37).

⁽⁵⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/118/EF af 12. december 2006 om beskyttelse af grundvandet mod forurening og forringelse (EUT L 372 af 27.12.2006, s. 19).

⁽⁶⁾ »Egnede erstatningsstoffer« er andre kemiske stoffer, som frembringer den samme ønskede virkning med en mindre miljøpåvirkning.

Forvaltning af hav- og kystmiljøet — bilag III, del A, litra a), nr. iii)

1. Anvendelse af redskaber, teknologier og metoder til at **sikre, at de menneskeskabte aktiviteter, der udføres i tilknytning til havmiljøet, er bæredygtige**, herunder ved at mindske belastningen fra menneskelige aktiviteter på havmiljøet og tage fat på mindst ét af følgende emner, som er kilde til stor bekymring:
 - undervandsstøj
 - forstyrrelser af havbunden
 - dybhavsminedrift
 - fiskeri
 - landbrug og/eller
 - sejlads.
2. Projekter, der sigter mod at **forebygge og reducere mængden af affald i havet eller mikrobielle forurenende stoffer** ved kilden på land og/eller i havene.

Vandindustrien — bilag III, del A, litra a), nr. iv)

1. Anvendelse af teknologier til rensningssystemer for drikkevand og byspildevand gennem brug af **ressourceeffektive vandforsyningsprocesser** ⁽¹⁾, lokale procedurer og/eller kontrolprocesser til at **mindske eller fjerne udledning af nyfremkomne forurenende stoffer og/eller patogener**, der udledes ved rensning af spildevand.
2. Anvendelse af redskaber til at sikre **ressourceeffektiv vandforsyning** i overensstemmelse med drikkevandsdirektivet og byspildevandsdirektivet til indbyggerne i **landdistrikter** ⁽²⁾.
3. **Forbedring af effektiviteten og virkningsfuldheden** af løsninger og/eller rensningsløsninger for **genanvendt/renset vand** ved brug af en eller flere af følgende tilgange:
 - koncepter for (alternativ) vandforsyning, spildevandsrensning, genbrug, nyttiggørelse og genanvendelse af ressourcer ⁽³⁾
 - metoder til kildekontrol og omkostningseffektive teknologier til brug på stedet ved håndtering af nyfremkomne forurenende stoffer og patogener, der udledes i spildevandsrensningssystemet
 - innovationscentre for vandrensning i områder uden egnede kloaksystemer og rensnings- og sanitetsfaciliteter, og som anvender intelligente og decentraliserede systemer med fokus på alternative vandkilder
 - systematiske fremgangsmåder til at undgå tab af vand, energi og ressourcer i industriproduktions- samt vand- og/eller spildevandsinfrastrukturer.

LIFE-forordningens bilag III

- b) **Tematiske prioriteter for affald:** aktiviteter til gennemførelse af de specifikke målsætninger for affald, der er fastsat i køreplanen til et ressourceeffektivt Europa og det syvende miljøhandlingsprogram, navnlig:
- i) integrerede metoder til gennemførelse af affaldsplaner og -programmer
 - ii) aktiviteter til gennemførelse og udvikling af Unionens affaldslovgivning med særlig vægt på de første trin i Unionens affaldshierarki (forebyggelse, genbrug og genanvendelse)
 - iii) aktiviteter med henblik på ressourceeffektivitet og produkters livscyklusindvirkning, forbrugsmønstre og dematerialisering af økonomien.

For så vidt angår affald sigter køreplanen til et ressourceeffektivt Europa og det syvende miljøhandlingsprogram mod at nå følgende overordnede mål inden 2020:

- at nedbringe mængden af affald
- at maksimere genanvendelse og genbrug

⁽¹⁾ F.eks. med sigte på at reducere energiforbruget i forbindelse med rensning og forvaltning af vand og reducere vandtabet.

⁽²⁾ Indbyggere i landdistrikterne er den del af befolkningen, der lever uden for byområder. Byområder identificeres på følgende vis: 1. en tærskel for befolkningstæthed (300 indbyggere pr. km²) anvendt på felter a 1 km², 2. en tærskel for minimumsstørrelse (5 000 indbyggere) anvendt på grupperede felter over tæthedstærsklen. Læs mere på: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Urban-rural_typology.

⁽³⁾ F.eks. næringsstoffer fra jorden (P, K, N) og organiske forbindelser.

- at begrænse forbrænding til de materialer, som ikke kan genanvendes, og
- at begrænse lossepladsdeponering til de materialer, som ikke kan genanvendes, og affald, som ikke kan nyttiggøres.

Der gives derfor forrang til følgende projektemner:

Gennemførelse af affaldslovgivning — bilag III, del A, litra b), nr. i)-ii)

1. Gennemførelse af metoder til **affaldshåndtering** (separat indsamling, sortering og genanvendelse) i regionerne i EU's yderste periferi ⁽¹⁾ eller på øer ⁽²⁾ med et indbyggertal på under 250 000 fastboende ⁽³⁾.
2. Gennemførelse af **innovative løsninger** på et eller flere af følgende områder:
 - separat indsamling og genanvendelse af **affald af elektrisk og elektronisk udstyr (WEEE) og/eller batterier og akkumulatorer**
 - adskillelse og genanvendelse af **udrangerede køretøjer**
 - **selektiv nedbrydning** af anlæg eller bygninger for at opnå værdiforøgende genanvendelse af materialer eller produkter ⁽⁴⁾
 - sortering og værdiforøgende genanvendelse **plast** ⁽⁵⁾
 - separat indsamling og genanvendelse af **bioaffald** og/eller
 - genanvendelse af **kompositmaterialer for at genvinde kritiske råmaterialer**.

Forklarende bemærkning:

Da de øvrige relevante affaldshåndteringsmetoder, der falder i tråd med affaldshierarkiet, supplerer disse innovative løsninger og LIFE-projektet, bør de også fremmes under og efter projektperioden.

3. **Identifikation** ⁽⁶⁾ og **separation af farlige stoffer i affald** for at muliggøre værdiforøgende genanvendelse ⁽⁷⁾ af det behandlede affald og sikker bortskaffelse af farlige stoffer inden for rammerne af projektet.

Affald og ressourceeffektivitet — bilag III, del A, litra b), nr. iii)

1. Indførelse af **nye forretnings- og/eller forbrugsmodeller og/eller -tilgange til støtte for ressourceeffektivitet** i de prioriterede erhvervssektorer som beskrevet i køreplanen til et ressourceeffektivt Europa ⁽⁸⁾ og EU-handlingsplanen for den cirkulære økonomi ⁽⁹⁾ med fokus på produkternes holdbarhed, genbrug, reparation og genanvendelse heraf og alternativer til salg af produkter. Allerede under projektforsøget bør indførelsen af nye forretningsmodeller og -tilgange
 - udløse en nedbringelse af ressourceforbruget (dvs. materialeforbrug og energi- og/eller vandforbrug alt efter de største virkninger) og

⁽¹⁾ Guadeloupe, Réunion, Mayotte, Fransk Guyana og Martinique samt Saint Martin (Frankrig), Madeira og Azorerne (Portugal), De Kanariske Øer (Spanien), se: http://ec.europa.eu/regional_policy/policy/themes/outermost-regions/.

⁽²⁾ Øer defineres som territorier med et areal på mindst 1 km², en afstand på mindst 1 km mellem øen og hovedlandet, et indbyggertal på over 50 fastboende og uden fast forbindelse (bro, tunnel eller dæmning) mellem øen og hovedlandet. Om definitionen se Regional focus No 01/2011 »Regional typologies: a compilation«, EU's regionalpolitik: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/focus/_01_typologies.pdf

⁽³⁾ Ifølge de seneste offentligt tilgængelige data fra de relevante kompetente myndigheder.

⁽⁴⁾ Værdiforøgende genanvendelse betyder genanvendelse af nedbrydningsprodukter til produkter af en højere kvalitet, dvs. ikke til aggregater. Læs om konceptet her: Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget, »Omstilling til en cirkulær økonomi: et program for et Europa uden affaldsproduktion«, COM(2014) 398 final af 2.7.2014, http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:50edd1fd-01ec-11e4-831f-01aa75ed71a1.0011.03/DOC_1&format=PDF.

⁽⁵⁾ Herunder plastemballage.

⁽⁶⁾ Herunder karakterisering.

⁽⁷⁾ Værdiforøgende genanvendelse betyder genanvendelse til produkter af en højere kvalitet, dvs. ikke til aggregater. Læs om konceptet her: Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget, »Omstilling til en cirkulær økonomi: et program for et Europa uden affaldsproduktion«, COM(2014) 398 final af 2.7.2014, http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:50edd1fd-01ec-11e4-831f-01aa75ed71a1.0011.03/DOC_1&format=PDF.

⁽⁸⁾ KOM(2011) 0571 endelig af 20. september 2011, Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget, »Køreplan til et ressourceeffektivt Europa«, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0571&from=EN>.

⁽⁹⁾ COM(2015) 614 final af 2. december 2015, Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget, »Kredsløbet lukkes — en EU-handlingsplan for den cirkulære økonomi«, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/da/TXT/?uri=CELEX%3A52015DC0614>.

- understøtte omstillingen i små og mellemstore virksomheder (SMV'er) ⁽¹⁾ og/eller
- integrere den sociale dimension i forretningsmodellen.

Forklarende bemærkning:

Alternativerne kan være, men er ikke begrænset til, deling eller leasing, genfremstilling, industriel symbiose, optimering af fødevarekæder, transport og mobilitet, bæredygtige bygninger og byggeri/nedbrydning.

LIFE-forordningens bilag III

- c) **Tematiske prioriteter for ressourceeffektivitet, herunder jord og skove, og en grøn kredsløbsøkonomi:** aktiviteter til gennemførelse af køreplanen for et ressourceeffektivt Europa og det syvende miljøhandlingsprogram, som ikke er dækket af andre tematiske prioriteter omhandlet i dette bilag, navnlig:
- i) aktiviteter med henblik på industriel symbiose og videnovertagelse samt udvikling af nye modeller for overgangen til en grøn kredsløbsøkonomi
 - ii) aktiviteter med henblik på jordbundsstrategien (Kommissionens meddelelse af 22. september 2006 med titlen »Temastrategi for jordbundsbeskyttelse«) med særlig vægt på modvirkning af og kompensation for arealbefæstelse og forbedret arealudnyttelse
 - iii) aktiviteter med henblik på overvågnings- og informationssystemer for skove og med henblik på at forebygge skovbrande.

Projekter under de tematiske prioriteter for ressourceeffektivitet, herunder jord og skov, og en grøn kredsløbsøkonomi skal fokusere på gennemførelse af køreplanen til et ressourceeffektivt Europa, EU-handlingsplanen for den cirkulære økonomi ⁽²⁾, temastrategien for jordbundsbeskyttelse ⁽³⁾ og EU-skovstrategien fra 2013 ⁽⁴⁾.

Hvad angår industriel symbiose, videnovertagelse samt overgangen til en grøn kredsløbsøkonomi, bør der tages særlig højde for virksomheders cirkulære/ressourceeffektive, miljøvenlige resultater, forbrugerpolitik, nye forretnings- og forbrugsmodeller samt værdikæder. Den offentlige støtte til den cirkulære økonomi har hidtil haft slagside over mod »genanvendelse«, mens projekter om genbrug, reparation og genfremstilling er underrepræsenterede ⁽⁵⁾. Hvis den cirkulære økonomi indføres i (lokale) værdikæder, har den et stort potentiale til at skabe positive sociale virkninger f.eks. med hensyn til integration på arbejdsmarkedet af ugunstigt stillede personer og formalisering af aktiviteter i skyggeøkonomien. Det opfordres til, at projekterne vedrørende den cirkulære økonomi omfatter disse aspekter parallelt med den direkte målbare miljøpåvirkning. Disse værdikæder vil blive målrettet mod de prioriterede sektorer og dermed også fremme indførelsen af den kommende strategi for plast i den cirkulære økonomi »Strategy on Plastics in the Circular Economy« ⁽⁶⁾.

Hvad angår jordbundsbeskyttelse, er det nødvendigt at forbedre jordbundsforvaltningen og navnlig at begrænse og modvirke arealbefæstelse. Jordbundsdata indsamlet i projektet bør formidles til de relevante regionale, nationale og/eller EU's databaser.

Projekter målrettet mod skove forventes at bidrage til skovovervågning ved at levere relevante data, som de genererer, til nuværende eller fremtidige europæiske skovinformationssystemer. På den anden side er der behov for at finde omkostningseffektive naturnære eller lignende alternative skovbrugstilgange til plantede, ensaldrende, enkeltartede bevoksninger for at sætte yderligere skub i biodiversiteten og modstandsdygtigheden. Der bør gøres en særlig indsats for at forebygge udbrud af skovbrande, minimere mulighederne for, at de breder sig, og øge skovens overordnede modstandsdygtighed, især i beskyttede områder som Natura 2000-lokaliteter, som rummer en stor andel skov og repræsenterer ryggraden i EU's naturbeskyttelsesindsats.

⁽¹⁾ Se definitionen af SMV på: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV%3An26026>.

⁽²⁾ COM(2015) 614 final af 2. december 2015, Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget, »Kredsløbet lukkes — en EU-handlingsplan for den cirkulære økonomi«, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/da/TXT/?uri=CELEX%3A52015DC0614>.

⁽³⁾ KOM(2006) 231 endelig, Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet, det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget, »Temastrategi for jordbundsbeskyttelse«, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=celex%3A52006DC0231>.

⁽⁴⁾ https://ec.europa.eu/agriculture/forest/strategy_da.

⁽⁵⁾ Se Det Europæiske Miljøagentur rapport, EEA report No 6/2017. »Circular by design — Products in the circular economy«, s. 23: 5 % af alle EU's F&U-projekter inden for produktdesign omhandler miljøvenligt design, 1 % omhandler genfremstilling, 2 % reparation, mens 8 % har fokus på genanvendelse.

⁽⁶⁾ <http://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-new-boost-for-jobs-growth-and-investment/file-strategy-on-plastics-in-the-circular-economy>.

Der gives derfor forrang til følgende projektemner:

Ressourceeffektivitet og en grøn kredsløbsøkonomi — bilag III, del A, litra c), nr. i)

Indførelse af den cirkulære økonomi med mindst én af de prioriterede sektorer i EU-handlingsplanen for den cirkulære økonomi ⁽¹⁾ som mål og sikring af, at der bruges sekundære ressourcer, skrotmaterialer og/eller affald af høj kvalitet inden for en værdikæde eller forskellige værdikæder. Allerede under projektforslaget bør indførelsen af den cirkulære økonomi

- understøtte omstillingen i små og mellemstore virksomheder (SMV'er) og/eller
- integrere den sociale dimension i værdikæden(-erne).

Jord — bilag III, del A, litra c), nr. ii)

1. Gennemførelse af foranstaltninger i tråd med Retningslinjerne for jordforsegling ⁽²⁾ med forbedret effektivitet sammenlignet med markedsløsninger med henblik på at opnå **regional eller national arealudvikling uden yderligere byspredning eller jordforsegling**. Sådanne foranstaltninger skal bestå i mindst en af følgende metoder:

- begrænsning og/eller andre afhjælpende foranstaltninger rettet mod forurenede arealer
- modvirkning af jordforsegling og/eller
- kompensation for jordforsegling.

2. Indførelse af **integreerede bæredygtige jordbundsforvaltningsmetoder** i tråd med de frivillige retningslinjer for bæredygtig jordbundsforvaltning ⁽³⁾ gennem regionale, nationale eller tværnationale netværk eller organisationer.

Skove — bilag III, del A, litra c), nr. iii)

Ud over indikatordataene for skovhabitater, økosystemer og økosystemtjenester bør LIFE-projekter rettet mod skove også levere data om de relevante indikatorer under kriterium 1, 2, 4 og 5 i de ajourførte tværopæiske indikatorer for bæredygtig skovforvaltning ⁽⁴⁾.

1. Virkningsfuld og effektiv anvendelse af redskaber, metodologier, teknikker, teknologier og udstyr til gennemførelse af **naturnære skovforvaltningsmetoder og lignende skovbrugsalternativer ⁽⁵⁾ til mere intensiv ⁽⁶⁾ skovforvaltning** og/eller forvaltningstilgange baseret på **plantede, ensaldrende og enkeltartede bevoksninger** med en **omkostningseffektivitet** på niveau med den, der gælder for drift i mellemstor eller stor skala i en tilsvarende, mere intensiv og/eller ensaldrende og enkeltartet skovforvaltningssammenhæng ⁽⁷⁾.

⁽¹⁾ COM(2015) 614 final af 2. december 2015, Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget, »Kredsløbet lukkes — en EU-handlingsplan for den cirkulære økonomi«, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/da/TXT/?uri=CELEX%3A52015DC0614>. De prioriterede sektorer: plast, råstoffer af kritisk betydning, madspild, biomasse og biobaserede produkter og byggeri og nedrivning.

⁽²⁾ Arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene, Bruxelles, SWD(2012) 101 final af 12. april 2012, »Guidelines on best practice to limit, mitigate or compensate soil sealing«, http://ec.europa.eu/environment/soil/pdf/soil_sealing_guidelines_en.pdf.

⁽³⁾ Vedtaget af FAO's råd den 5. december 2016 og godkendt af EU og medlemsstaterne, <http://www.fao.org/3/a-bl813e.pdf>.

⁽⁴⁾ Ministererklæring fra Madrid af 22. oktober 2015 som vedtaget af ekspertmødet i Forest Europe, 30. juni-2. juli 2015, Madrid, Spanien, http://foresteurope.org/wp-content/uploads/2016/11/III.-ELM_7MC_2_2015_MinisterialDeclaration_adopted-2.pdf#page=5.

⁽⁵⁾ F.eks. små skovbrug.

⁽⁶⁾ Philipp S. Duncker, Susana M. Barreiro, Geerten M. Hengeveld, Torgny Lind, William L. Mason, Slawomir Ambrozjy og Heinrich Spiecker, »Classification of Forest Management Approaches: A New Conceptual Framework and Its Applicability to European Forestry«, *Ecology and Society* 17(4): 51. <http://dx.doi.org/10.5751/ES-05262-170451>, s. 50: »Forskellige skovforvaltningstilgange eller skovbrugssystemer kan indføres med stigende grad af forvaltningsintensitet afhængigt af de specifikke skovbrugsmetoder og den anvendte praksis (artsudvælgelse, klargøring af kulturareal, plantning, pasning, udtynding, endelig fældning, brug af kemiske agenser osv.). Valget af metoder og praksis vil have følgevirkninger for skovens økosystems strukturer og funktioner, herunder biodiversiteten og andre bæredygtighedskriterier. »Intensiv« skovforvaltning prioriterer normalt økonomiske hensyn og især biomasseproduktionsmål, mens økologiske hensyn og andre økosystemfunktioner og -tjenester spiller en forholdsvis mindre rolle. Typiske metoder og driftsformer ifølge denne tilgang omfatter korte vekstdriftsperioder, ensaldrende bevoksninger, mulighed for at bruge ikkeautoktone træarter, anvendelse af kemiske agenser, renafdrift som metode ved endelig fældning, intensiv maskindrift og jordbearbejdning eller gødskning og kalkning«.

⁽⁷⁾ F.eks. nye maskiner, der er egnet til delvis hugst, som imødekommer variabiliteten i lille målestok i bevoksningsstrukturen, forebyggelse af jordbundsskader, nye registreringsmodeller og IT-systemer til bevoksningsplanlægning og -forvaltning, fjernovervågningsteknologier til forebyggelse af ulovlig skovning, specialiseret savværksteknologi osv.

Forklarende bemærkning:

Naturnær skovforvaltning (sometider omtalt som »økologisk sundt skovbrug« eller »Dauerwald« med gruppevis uensaldrende blandinger) er kendetegnet ved metoder, som efterligner naturlige processer og skal forene den økonomiske udnyttelse af skovene med naturbeskyttelse. Resultatet er aktivt forvaltede, men fleretages, meget blandede skove, som er forholdsvis tæt på naturlige skove. Metoden omfatter aktiv skovforvaltning med træhøst og bør derfor ikke forveksles med metoder, der udtrykkeligt skal bevare naturlige processer, f.eks. i vilde skovområder. De typisk anvendte metoder kan variere en smule fra land til land, men må forventes af omfatte følgende elementer: brug af hjemmehørende eller tilpassede indførte træarter, naturlig foryngelse, begrænset maskindrift, inddragelse af naturbeskyttelsesforanstaltninger, udelukkelse af brug af gødning eller pesticider, lange vekseldriftsperioder og fældning af enkelte stammer eller grupper ⁽¹⁾.

2. Test- og gennemførelsesmetoder ⁽²⁾ til **omstilling af eksisterende meget letantændelige skove** til mere modstandsdygtige bevoksninger med en lavere risiko for opbygning af brændsel og brandspredning ved hjælp af skovbrugs- og arealforvaltningsmetoder, der fremmer seminaturlige blandede eller bredbladede skove, udelukker overudnyttelse af tilhørende vandområder og/eller sikrer bæredygtig arealanvendelse, der reducerer brandrisikoen og/eller -intensiteten.

LIFE-forordningens bilag III

- d) **Tematiske prioriteter for miljø og sundhed, herunder kemikalier og støj:** støtteaktiviteter til gennemførelse af de specifikke målsætninger for miljø og sundhed fastsat i det syvende miljøhandlingsprogram, navnlig:
- i) støtteforanstaltninger til gennemførelse af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1907/2006 ⁽³⁾ (REACH) og Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 528/2012 ⁽⁴⁾ (forordningen om biocidholdige produkter) for en sikrere, mere bæredygtig og økonomisk udnyttelse af kemikalier (inklusive nanomaterialer)
 - ii) støtteforanstaltninger til gennemførelse af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EF) nr. 2002/49/EF ⁽⁵⁾ (støjdirektivet) med henblik på at opnå støjniveauer, som ikke giver anledning til væsentlig negativ påvirkning af og risici for mennesker
 - iii) støtteforanstaltninger til undgåelse af alvorlige uheld, især i forbindelse med gennemførelsen af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2012/18/EU ⁽⁶⁾ (Seveso III-direktivet).

Med hensyn til miljø og sundhed bør der udforskes nye metoder til at nedbringe virkningen af kemikalier, støj og industriuheld på miljøet og sundheden.

Der gives derfor forrang til følgende projektemner:

Kemikalier — bilag III, del A, litra d), nr. i)

Mindskelse af miljøpåvirkningen eller virkningen for menneskers helbred fra mindst et af følgende stoffer:

— **stoffer, der er identificeret som farlige for menneskers helbred eller miljøet ifølge forordningen om klassificering, mærkning og emballering af stoffer og blandinger** ⁽⁷⁾

⁽¹⁾ Fra Duncker, P.S., S.M. Barreiro, G.M. Hengeveld, T. Lind, W.L. Mason, S. Ambrozy og H. Spiecker. 2012. »Classification of forest management approaches: a new conceptual framework and its applicability to European forestry«, Ecology and Society 17(4): 51.

⁽²⁾ Metoder og tilgange vil variere afhængigt af f.eks. størrelsen på skovbedriften, typen af ejerskab, skovtypen og den biogeografiske region.

⁽³⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1907/2006 af 18. december 2006 om registrering, vurdering og godkendelse af samt begrænsninger for kemikalier (REACH), om oprettelse af et europæisk kemikalieagentur og om ændring af direktiv 1999/45/EF og ophævelse af Rådets forordning (EØF) nr. 793/93 og Kommissionens forordning (EF) nr. 1488/94 samt Rådets direktiv 76/769/EØF og Kommissionens direktiv 91/155/EØF, 93/67/EØF, 93/105/EF og 2000/21/EF (EUT L 396 af 30.12.2006, s. 1).

⁽⁴⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 528/2012 af 22. maj 2012 om tilgængeliggørelse på markedet og anvendelse af biocidholdige produkter (EUT L 167 af 27.6.2012, s. 1).

⁽⁵⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2002/49/EF af 25. juni 2002 om vurdering og styring af ekstern støj (EFT L 189 af 18.7.2002, s. 12).

⁽⁶⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2012/18/EU af 4. juli 2012 om kontrol med risikoen for større uheld med farlige stoffer og om ændring og efterfølgende ophævelse af Rådets direktiv 96/82/EF (EUT L 197 af 24.7.2012, s. 1).

⁽⁷⁾ Forordning (EF) nr. 1272/2008 af 16. december 2008 om klassificering, mærkning og emballering af stoffer og blandinger og om ændring og ophævelse af direktiv 67/548/EØF og 1999/45/EF og om ændring af forordning (EF) nr. 1907/2006 (EUT L 353 af 31.12.2008, s. 1) som senest ændret i tråd med de tekniske og videnskabelige fremskridt: <https://echa.europa.eu/regulations/clp/legislation>.

- **kombinationsvirkninger** af kemiske stoffer, herunder **hormonforstyrrende stoffer**
- **nanomaterialer**
- **biocidholdige produkter og/eller pesticider.**

Dette skal opnås ved en eller flere af følgende tilgange:

- en sikrere eller mere bæredygtig anvendelse
- minimering af eksponeringen for giftige kemiske stoffer i produkter eller miljø og/eller
- erstatning af disse med sikrere stoffer eller med ikkekemiske løsninger.

Støj — bilag III, del A, litra d), nr. ii)

Under denne titel gives der forrang til projekter i byområder med henblik på at forbedre situationen for så mange mennesker som muligt.

Nedbringelse af **støj fra veje i tætbefolkede byområder** ved brug af støjsvage vejbelægninger og/eller dæk med lave livscyklusomkostninger i forhold til standardbelægninger og/eller -dæk, som samtidig medfører en betydelig støjreduktion.

Industriuheld — bilag III, del A, litra e), nr. iii)

Befordring af gennemførelsen af **Seveso III-direktivet** (direktiv 2012/18/EU) om kontrol med risikoen for større uheld med farlige stoffer gennem udvikling af særligt omkostningseffektive metodiske værktøjer til **kortlægning af menneskers helbred og miljörisici** og håndtering af **dominoeffekter**. Projekterne skal indebære, at opgaveansvarlige anvender disse redskaber demonstrativt, og at der gennemføres risikoforebyggende eller -nedbringende foranstaltninger på grundlag heraf.

LIFE-forordningens bilag III

- e) **Tematiske prioriteter for luftkvalitet og emissioner, herunder bymiljø:** støtteforanstaltninger til gennemførelse af de specifikke målsætninger for luft og emissioner, der er fastsat i køreplanen for et ressourceeffektivt Europa og det syvende miljø-handlingsprogram, navnlig:
- i) integrerede tilgange til gennemførelse af luftkvalitetslovgivning
 - ii) støtteforanstaltninger til fremme af overensstemmelse med EU-luftkvalitetsstandarder og tilknyttede standarder, herunder Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/81/EF ⁽¹⁾ (direktivet om nationale emissionslofter)
 - iii) støtteforanstaltninger med henblik på at styrke gennemførelsen af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2010/75/EU ⁽²⁾ (direktivet om industrielle emissioner) med særlig vægt på forbedring af BAT-definitionen og -gennemførelsen for at sikre nem offentlig adgang til information og styrke direktivets bidrag til innovation.

Den tematiske prioritet »luftkvalitet og emissioner, herunder bymiljø« fokuserer på gennemførelse af luftkvalitetslovgivning og en omfattende strategi for håndtering af miljøproblemer i byområderne. Luftforurening udgør stadig det mest alvorlige miljø- og sundhedsproblem i Europa og medfører mere end ti gange flere dødsfald end trafikulykker, og samtidig påvirker det i høj grad økosystemerne (f.eks. lider 70 % af Unionens Natura 2000-områder af eutrofiering på grund af luftforurening). Prioriteten bør behandles i overensstemmelse med Unionens kommende luftkvalitetsstrategi for perioden frem til 2030. Projekterne skal henvise til PM (particulate matter, atmosfæriske partikler) og/eller NO₂, ikke til CO₂. Hvis det primære formål er at nedbringe CO₂-emissioner, skal projektet indgives i henhold til delprogrammet for klimaindsatsen.

Direktivet om industrielle emissioner er et vigtigt instrument til forebyggelse og kontrol af forurening fra store punktkilder. Erfaringen med gennemførelse af direktivet om industrielle emissioner (og det foregående direktiv om integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening) har gjort det muligt at udpege yderligere behov for så vidt angår oplysning af offentligheden og indførelse af nye teknikker.

⁽¹⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/81/EF af 23. oktober 2001 om nationale emissionslofter for visse luftforurenende stoffer (EFT L 309 af 27.11.2001, s. 22).

⁽²⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2010/75/EU af 24. november 2010 om industrielle emissioner (integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening) (EUT L 334 af 17.12.2010, s. 17).

Der gives derfor forrang til følgende projektemner:

Luftkvalitetslovgivning og direktivet om nationale emissionslofter for visse luftforurenende stoffer — bilag III, del A, litra e), nr. i)-ii)

Hvis der ikke udtrykkeligt er anført andet, bør projekter om luftkvalitet generelt fokusere på byområder for at omfatte så mange mennesker som muligt.

1. **Forbedring af luftkvaliteten og nedbringelse af udledninger af partikler (PM)** i områder med en høj grad af fast brændsel som biomasse, kul og tørv til opvarmning i private hjem. Sådanne projekter skal indebære en eller flere af følgende løsninger:

- teknisk ⁽¹⁾
- forvaltningsmæssig
- lovgivningsmæssig og/eller
- incitamentbaseret løsning ⁽²⁾.

2. **Bæredygtig vejtransportmobilitet** med sigte på udledning af luftforurenende stoffer, hvis nedbringelse er afgørende for at opfylde luftkvalitetsstandarderne, med fokus på en eller flere af følgende tilgange:

- renere realistiske kørselsbetingelser
- renere eller elektriske to- og trehjulede køretøjer og/eller analyse med henblik på og gennemførelse i testskala af de tilhørende infrastrukturbehov
- anvendelse af elektriske køretøjer eller køretøjer med meget lave emissionsværdier ⁽³⁾
- anvendelse af alternative brændstoffer
- innovative opgraderingsprogrammer for køretøjer ⁽⁴⁾
- alternative fremdriftsteknologier ⁽⁵⁾
- højeffektive trafikadgangssystemer (såsom lavemissionszoner og vejafgiftsordninger) gennem avancerede adgangskriterier og/eller -mærker og/eller
- anvendelse af innovative logistikplatforme ⁽⁶⁾.

3. **Bæredygtig luftfart og mobile ikkevejgående maskiner** med sigte på at mindske emissionerne, især fra eksisterende mobile ikkevejgående maskiner, som (endnu) ikke er dækket af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/1628 ⁽⁷⁾.

4. **Nedbringelse af ammoniak-, metan- og PM-emissioner fra landbruget** til støtte for gennemførelsen af de opgraderede UNECE-retningslinjer for god miljøpraksis til nedbringelse af emissioner fra landbruget ⁽⁸⁾.

⁽¹⁾ F.eks. forbehandling af brændsel, teknologier, der udvikler meget lidt stov, højeffektive teknologier og teknologier til renere forbrænding og overvågning, kombinationer med vedvarende nul-emissionsenergi samt varmelagring

⁽²⁾ Bemærk, at direkte betaling af incitamenter til tredjeparter ikke er støtteberettigede ifølge LIFE i henhold til artikel II.11 i LIFE Model Grant Agreement.

⁽³⁾ Køretøjer med meget lave emissionsværdier, jf. Horisont 2020-programmet, http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/wp/2016_2017/main/h2020-wp1617-transport_en.pdf. Dette kan omfatte køretøjer i den offentlige sektor.

⁽⁴⁾ Disse produkter kunne være såvel biler som motoriserede to- og trehjulede køretøjer.

⁽⁵⁾ Som f.eks. elektromobilitet og brintbaseret mobilitet.

⁽⁶⁾ F.eks. til den sidste leveringsstrækning.

⁽⁷⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/1628 af 14. september 2016 om krav vedrørende emissionsgrænser for forurenende luftarter og partikler for og typegodkendelse af forbrændingsmotorer til mobile ikkevejgående maskiner, om ændring af forordning (EU) nr. 1024/2012 og (EU) nr. 167/2013 og om ændring og ophævelse af direktiv 97/68/EF (EUT L 252 af 16.9.2016, s. 53), f.eks. i forbindelse med flodtransport, havne og byggepladser. Dette kan omfatte brændselsomlægning (herunder el), lavemissionsbrændsel (f.eks. flybrændstof med udledning af få partikler) og eftermontering af emissionsnedbringende teknologier. Foranstaltningerne kan suppleres med gennemførelsen af tilhørende bypolitikker, lovgivningsmæssige tiltag og planlægning. Foranstaltningerne bør resultere i målbare nedbringelser af emissionerne af luftforurenende stoffer såsom PM og NO₂.

⁽⁸⁾ <http://www.unece.org/index.php?id=41358>.

Direktivet om industrielle emissioner — bilag III, del A, litra e), nr. iii)

Anvendelse af **forureningsforebyggende og -reducerende teknikker**, jf. direktivet om industrielle emissioner, som nyfremkomne teknikker.

Bymiljø — bilag III, del A, litra e)

Gennemførelse af **integrerede bypolitikker og lovgivningsmæssige tiltag til bæredygtig planlægning og design og/eller til understøttende innovative tekniske løsninger** for at forbedre mindst ét af følgende aspekter:

- offentlig transport og mobilitet i byerne
- løsninger med energi- eller ressourceeffektivitet eller vedvarende nul-/lavemissionsenergi ⁽¹⁾ eller -materialer ⁽²⁾
- lokal fødevarerproduktion og/eller
- betingelserne for økosystemer og økosystemtjenester i byer ⁽³⁾.

3.2. Det prioriterede område for natur og biodiversitet

I henhold til artikel 11, litra a), i LIFE-forordningen skal projektemnerne under dette prioriterede område samt de relaterede tematiske prioriteter i bilag III til LIFE-forordningen »bidrage til udviklingen og gennemførelsen af Unionens politik og lovgivning på området for natur og biodiversitet, herunder Unionens biodiversitetsstrategi frem til 2020, og Rådets direktiv 92/43/EØF ⁽⁴⁾ og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/147/EF ⁽⁵⁾, ved navnlig at anvende, udvikle, teste og demonstrere tilgange, bedste praksis og løsninger«.

LIFE har været et centralt redskab til støtte for gennemførelsen af fugledirektivet og habitatdirektivet de seneste 25 år og har befordret og i visse tilfælde været afgørende for at sikre oprettelsen af Natura 2000-nettet. Kvalitetskontrollen af naturdirektiverne ⁽⁶⁾ og handlingsplanen for naturen mennesket og økonomien ⁽⁷⁾ understreger behovet for at øge finansieringen af dette prioriterede område, som er omfattet af den delegerede forordning om ændring af artikel 9, stk. 4, i LIFE-forordningen. LIFE natur og biodiversitet vil fortsat fokusere sine midler på Natura 2000 for at sikre, at de forpligtelser, der er indgået for så vidt angår mål 1 i biodiversitetsstrategien, opfyldes til fulde, og at de projekter, der retter sig mod mål 2, 3, 4 og 5 i biodiversitetsstrategien frem til 2020, samtidig fremmes.

LIFE natur og LIFE biodiversitet skal supplere hinanden og i relevant omfang andre natur- og biodiversitetsrelaterede tematiske prioriteter, f.eks. skal et projekt, når det er målrettet mod Natura 2000, i relevant omfang også omhandle invasive fremmede arter. For at undgå uoverensstemmelser finder principperne for én af de tematiske prioriteter således også anvendelse vedrørende den supplerende prioritet. Hvis projekter, der vedrører mål 2, 3, 4 og/eller 5 i biodiversitetsstrategien frem til 2020, foregår (også delvist) i Natura 2000-lokaliteter, skal de foreslåede foranstaltninger være i overensstemmelse med lokalitetens bevaringsmålsætninger, dens forvaltningsplan eller tilsvarende instrumenter og/eller den retsakt, ifølge hvilken der udpeges særlige bevaringsområder. Desuden bør LIFE-projekter rettet mod skove også levere data om de relevante indikatorer under kriterium 1, 2, 4 og 5 i de ajourførte tværeurøpæiske indikatorer for bæredygtig skovforvaltning ⁽⁸⁾.

⁽¹⁾ Vedvarende nul-/lavemissionsenergi. Projektet skal henvise til PM og/eller NO₂, ikke til CO₂. Hvis det primære formål er at nedbringe CO₂-emissioner, skal projektet indgives i henhold til delprogrammet for klimaindsatsen.

⁽²⁾ Herunder løsninger, der supplerer aktiviteterne i henhold til borgmesteraftalen.

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/ecosystem_assessment/pdf/102.pdf.

⁽⁴⁾ Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter (EFT L 206 af 22.7.1992, s. 7).

⁽⁵⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/147/EF af 30. november 2009 om beskyttelse af vilde fugle (EUT L 20 af 26.1.2010, s. 7)

⁽⁶⁾ SWD (2016) 472 final af 16. december 2016, Arbejdsdokumentet fra Kommissionens tjenestegrene, Kvalitetskontrol af EU's naturlovgivning (fugledirektivet og habitatdirektivet), direktiv 2009/147/EF og direktiv 92/43/EØF (herefter benævnt »kvalitetskontrollen af fugledirektivet og habitatdirektivet«).

⁽⁷⁾ COM(2017) 198 final af 27. april 2017, Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget, »Handlingsplan for naturen, mennesket og økonomien«.

⁽⁸⁾ Ministererklæring fra Madrid af 22. oktober 2015 som vedtaget af ekspertmødet i Forest Europe, 30. juni-2. juli 2015, Madrid, Spanien, http://foresteurope.org/wp-content/uploads/2016/11/III-ELM_7MC_2_2015_MinisterialDeclaration_adopted-2.pdf#page=5.

LIFE-forordningens bilag III

- a) **Tematiske prioriteter for natur:** foranstaltninger til gennemførelse af direktiv 92/43/EØF og 2009/147/EF, navnlig:
- i) foranstaltninger med henblik på at forbedre bevaringsstatus for naturtyper og arter af EU-interesse, herunder marine habitater og arter samt fuglearter
 - ii) foranstaltninger til støtte for Natura 2000-nettets biogeografiske seminarer
 - iii) integrerede tilgange til gennemførelse af prioriterede aktionsplaner.

Følgende projektemner, der bidrager til mål 1 i biodiversitetsstrategien frem til 2020 om fuldt ud at gennemføre fugledirektivet og habitatdirektivet, gives forrang:

1. Forbedring af bevaringsstatus for naturtyper og arter af fællesskabsinteresse ⁽¹⁾ i henhold til EU's fugledirektiv og habitatdirektiv med særlig vægt på de **Natura 2000-områder, der er foreslået eller udpeget for disse naturtyper eller arter** ⁽²⁾.
2. Projekter, der sigter mod at forbedre bevaringsstatus for naturtyper eller arter af fællesskabsinteresse, under forudsætning af at deres status ikke er »gunstig/sikker og ikke i nedgang« eller »ukendt« i henhold til de seneste samlede vurderinger, som medlemsstaterne har fremlagt på det relevante geografiske plan i overensstemmelse med artikel 17 i habitatdirektivet eller de seneste vurderinger i henhold til artikel 12 i fugledirektivet og de fuglevurderinger, der er foretaget på EU-plan.
3. Gennemførelse af **havaspektet** af habitatdirektivet og fugledirektivet og relaterede bestemmelser under havstrategirammedirektivets deskriptor 1, hvis sådanne projekter fokuserer på en eller flere af følgende foranstaltninger:
 - supplerings og færdiggørelse af nationale opgørelser med henblik på oprettelse af offshore havområder under Natura 2000-nettet
 - genoprettelse og forvaltning af Natura 2000-havområder, herunder forberedelse og gennemførelse af forvaltningsplaner for de pågældende områder
 - foranstaltninger vedrørende arts-, naturtype- eller områderrelaterede konflikter mellem bevarelse af havmiljøet og fiskere eller andre »brugere af havområderne« samt foranstaltninger, der kombinerer bevaringsforanstaltninger med bæredygtig brug af Natura 2000-områderne og/eller
 - demonstrationstilgange eller innovative tilgange til vurdering eller overvågning af virkningen af menneskelig aktivitet på udsatte marine naturtyper og -arter og anvendelsen af dem, der kan fungere som retningsgivende for konkrete bevaringsforanstaltninger.

LIFE-forordningens bilag III

- b) **Tematiske prioriteter for biodiversitet:** foranstaltninger til gennemførelse af Unionens biodiversitetsstrategi frem mod 2020, navnlig:
- i) foranstaltninger med henblik på at bidrage til at opnå mål 2
 - ii) foranstaltninger med henblik på at bidrage til at opnå mål 3, 4 og 5.

Følgende projektemner fokuserer på gennemførelsen af mål 2, 3, 4 og 5 i biodiversitetsstrategien frem til 2020, i det omfang de primært er rettet mod de generelle og specifikke målsætninger ifølge artikel 3 og 11 i LIFE-forordningen og dermed kan finansieres i henhold til LIFE-programmet.

⁽¹⁾ Begrebet »af fællesskabsinteresse« skal i denne sammenhæng forstås som »af EU-interesse«.

⁽²⁾ Den relevante ramme for prioriterede indsatsområder og handlingsplaner for naturtyper og/eller arter er gennemførelsesredskaber for dette projektemne.

Der gives forrang til nedenstående projektemner:

1. Udvikling og gennemførelse af **planer for grøn infrastruktur** ⁽¹⁾ og indsatser for at **forbedre tilstanden i økosystemer og de tjenester, de yder** ⁽²⁾, og/eller **forbindelsen** mellem Natura 2000-lokaliteter og/eller andre beskyttede områder.

Udvikling og anvendelse af **metoder og/eller teknikker relateret til grøn infrastruktur, som kan reproducere i vidt omfang**, og som ved at styrke forbindelsen effektivt afbøder de negative virkninger af **energi- eller transportinfrastruktur** for biodiversiteten. Disse teknikker og/eller metoder bør være **mere omkostningseffektive end de kvalitativt tilsvarende løsninger**, der allerede findes på markedet, og i relevant omfang føre til gratis fælles løsninger eller udvikling af tekniske standarder.

2. Udviklings- og anvendelsesredskaber rettet mod at **integre biodiversitet i finansierings- og forretningsbeslutninger** for gennem bevaring og genoprettelse af biodiversitet udført i projektforløbet at sikre, **at der ikke sker nettotab af biodiversitet, og/eller at der opnås større indtægt ved levering af økosystemtjenester** ⁽³⁾.
3. **Truede arter eller naturtyper**, som **ikke er omfattet af bilagene i habitatdirektivet**, men som har status af »**udryddelsestruet**« eller **værre** på EU-rødlisterne over arter ⁽⁴⁾ eller naturtyper ⁽⁵⁾ eller på IUCN's rødliste over de arter, der ikke er omfattet af EU-rødlisterne ⁽⁶⁾.
4. **Invasive fremmede arter** ⁽⁷⁾ gennem test og gennemførelse af følgende trin i en passende målestok inden for en bred ramme:

- forebygge indførsel af invasive fremmede arter, navnlig ved at håndtere de vigtigste spredningsveje for deres indførsel
- etablere et system for tidlig påvisning og hurtig udryddelse og
- udrydde, kontrollere eller indeslutte etablerede invasive fremmede arter.

Projekterne skal udformes til at forbedre eksisterende — eller indføre nye — tekniske, administrative og/eller retlige rammer på det relevante niveau, især i forbindelse med, men ikke begrænset til, de arter, der optræder på listen over invasive ikkehjemmehørende arter, som er problematiske på EU-plan, i henhold til artikel 4, stk. 1, Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1143/2014 ⁽⁸⁾.

Forklarende bemærkning: Når et trin allerede er behandlet uafhængigt af projektet, eller det ikke er muligt at gøre det inden for projektet, skal projektforanstaltningerne som minimum klart kunne placeres i en bredere ramme, der forbinder alle tre trin.

3.3. Det prioriterede område for miljøforvaltning og -information

I henhold til artikel 12, litra a), i LIFE-forordningen skal projektemnerne, der svarer til dette prioriterede område og de relaterede tematiske prioriteter i bilag III til LIFE-forordningen, opfylde den specifikke målsætning »at fremme bevidstheden om miljøsørgsmål, herunder styrkelse af offentlighedens og interessenternes støtte til Unionens politikker på miljøområdet, og at fremme viden om bæredygtig udvikling og nye bæredygtige forbrugsmønstre«.

⁽¹⁾ grøn infrastruktur er et strategisk planlagt net af naturlige og delvist naturlige områder med andre miljøfunktioner, der udformes og forvaltes, så det leverer en bred vifte af økosystemtjenester. Grøn infrastruktur omfatter grønne områder (eller blå, hvis der er tale om akvatiske økosystemer) og andre fysiske elementer på landjorden (herunder kystområder) og havområder. På land findes grøn infrastruktur i land- og byområder. Se <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=CELEX%3A52013DC0249>.

⁽²⁾ http://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/ecosystem_assessment/pdf/MAESWorkingPaper2013.pdf.

⁽³⁾ Find eksempler på bl.a. Business and Biodiversity Platform, http://ec.europa.eu/environment/biodiversity/business/resources/index_en.htm.

⁽⁴⁾ http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/redlist/index_en.htm.

⁽⁵⁾ http://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/redlist_en.htm.

⁽⁶⁾ <http://www.iucnredlist.org/>.

⁽⁷⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1143/2014 af 22. oktober 2014 om forebyggelse og håndtering af introduktion og spredning af invasive ikkehjemmehørende arter (EUT L 317 af 4.11.2014, s. 35), og under mål 5 i biodiversitetsstrategien eller med henblik på at bidrage til at nå det beskyttelsesniveau, der er fastsat i deskriptor 2 — ikkehjemmehørende arter, bilag I, nr. 2), til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/56/EF (havstrategirammedirektivet).

⁽⁸⁾ Listen ajourføres regelmæssigt, f.eks. Kommissionens gennemførelsesforordning (EU) 2016/1141 af 13. juli 2016 om vedtagelse af en liste over invasive ikkehjemmehørende arter, som er problematiske på EU-plan, i henhold til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1143/2014 (EUT L 189 af 14.7.2016, s. 4).

LIFE-forordningens bilag III**Det prioriterede område for miljøforvaltning og -information:**

- a) information, kommunikation og bevidstgørelseskampagner i overensstemmelse med prioriteterne i det syvende miljøhandlingsprogram
- b) aktiviteter til støtte for en effektiv kontrolproces samt foranstaltninger til fremme af efterlevelse i forbindelse med Unionens miljølovgivning og til støtte for informationssystemer og informationsredskaber til gennemførelse af Unionens miljølovgivning.

Information, kommunikation og bevidstgørelseskampagner — bilag III, del C, litra a)

Der tages højde for det geografiske anvendelsesområde for information, kommunikation og bevidstgørelseskampagner i vurderingen af de foreslåede projekters EU-merværdi.

Bevidstgørelse af de relevante målgrupper om miljøproblemer, EU's miljøpolitikker, -redskaber og/eller -lovgivning med sigte på at ændre deres opfattelse og fremme indførelsen af miljøvenlig adfærd og praksis og/eller direkte borgerinddragelse. Ansøgerne skal levere konkrete beviser for, at en ændringer i bevidsthedsniveauet ⁽¹⁾ vedrørende de områder, projektet omhandler, er en afgørende faktor for den korrekte gennemførelse og/eller fremtidige udvikling af EU's miljøpolitiske redskaber og/eller lovgivning. Bevidstgørelsesaktiviteterne bør dække de valgte specifikke spørgsmål bredest muligt ⁽²⁾. De valgte miljøproblemer, EU-miljøpolitikker, -redskaber og/eller -lovgivning skal være direkte knyttet til et eller flere af de temaer, der er anført under følgende tre prioriteter ⁽³⁾:

Grøn vækst:

- bæredygtigt forbrug med fokus på affaldsforebyggelse, især plastaffald, fødevareraffald og affald i havet
- omstilling til cirkulær økonomi, især indførelse af bæredygtige forretningsmodeller, bæredygtig produktion, bæredygtige produkter og tjenesteydelser ⁽⁴⁾

Kontakt med borgerne:

- Natura 2000 og fordelene ved gennemførelsen af EU's naturlovgivning i overensstemmelse med handlingsplanen for naturen, mennesket og økonomien ⁽⁵⁾
- invasive fremmede arter
- sikker brug af kemiske stoffer
- fordelene ved naturen, herunder grøn infrastruktur og tilhørende økosystemtjenester

Hvordan skal det føres ud i livet?

- luftkvalitet og helbredspåvirkninger heraf i byområder og/eller
- fordelene ved gennemførelsen af vandlovgivningen.

⁽¹⁾ Bevidsthedsniveau defineres her som andelen af målgruppen, som kender til idéen/udtrykket/produktet/begrebet/miljøproblemet/osv., der er emnet for det foreslåede LIFE-projekt. Se også sondringen, der er lavet i forbindelse med LIFE-KPI'erne (http://ec.europa.eu/environment/life/toolkit/pmttools/life2014_2020/documents/160215_LIFEproject_level_outcome_indicators.pdf), mellem »formidling« (»reaching« — at nå ud til — der defineres som en vellykket formidling af specifikke projektoplysninger til målgruppen (offentligheden generelt eller interessentgrupper) repræsenteret ved målgruppens individuelle medlemmer, som har tillagt sig visse adfærdsmæssige mønstre, hvoraf det kan udledes, at budskabet er nået ud til dem) og »bevidstgørelse« (der defineres som en vellykket forøgelse af målgruppens forståelse af og viden om projektets fokusområde (offentligheden generelt eller interessentgrupper) repræsenteret ved målgruppens individuelle medlemmer) som grundlag for adfældsændringer.

⁽²⁾ Generelt bør disse forslag derfor f.eks. fuldt ud være rettet mod en medlemsstat, flere medlemsstater eller hele EU, en hel markedssektor, et større hovedstadsområde, en art i hele dens udbredelsesområde, en biogeografisk region eller alle regioner, der er berørt af samme problem.

⁽³⁾ Kilde: GD Miljø strategiplan 2016-2020: https://ec.europa.eu/info/publications/strategic-plan-2016-2020-environment_en.

⁽⁴⁾ Herunder bæredygtige bygninger.

⁽⁵⁾ COM(2017) 198 final af 27. april 2017, Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget, »Handlingsplan for naturen, mennesket og økonomien«, http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/fitness_check/action_plan/index_en.htm

Aktiviteter til støtte for en effektiv kontrolproces samt foranstaltninger til fremme af efterlevelse — bilag III, del C, litra b)

Informationssystemer, kvaliteten af offentlig forvaltning og frivillige tilgange

1. **Forbedring af miljøinformationssystemer**, der drives af offentlige myndigheder til **elektronisk indsamling, behandling, lagring og udveksling af miljødata** ved at udvikle og tilvejebringe nye systemer eller styrke eventuelle eksisterende systemer. Projekterne bør forbedre gennemførelsen af EU's miljøpolitik og overholde EU's rapporteringsforpligtelser.

Forklarende bemærkning:

Forbedringerne kan ske i form af nedbringelse af den administrative byrde, forbedret informationsudveksling inden for og mellem myndighederne, styrket slutanvendelse af miljødata, herunder rapportering, og bedre service til slutbrugere, herunder offentligheden.

For så vidt angår kemiske overvågningsdata bør projekterne forbedre datatilgængeligheden og adgangen til kemiske overvågningsdata med henblik på lovgivningsprocesser via udnyttelse af informationsplatformen IPCHEM (Information Platform for Chemical Monitoring) ved at forbinde og korrelere de kemiske overvågningsdata med data for menneskers sundhed og miljøets tilstand.

2. **Forbedring af kapaciteten og kvaliteten af den offentlige forvaltning i forbindelse med planer, programmer, analyser, gennemgange og vurderinger og/eller tilladelser, afvigelser og andre beslutninger om specifikke aktiviteter** og i relevant omfang også i partnerskab med private enheder med henblik på at nedbringe den administrative byrde og samtidig optimere miljøresultater og integrere naturbeskyttelse i relevant omfang.

Et eller flere af følgende elementer skal være målet:

planer, programmer, analyser, gennemgange og vurderinger

- **luftkvalitetsplaner** ⁽¹⁾
- **nationale programmer for bekæmpelse af luftforurening** ⁽²⁾
- **vandområdeplaner** ⁽³⁾ og tilhørende programmer for foranstaltninger, analyser og gennemgange
- **maritim fysisk planlægning** og tilhørende programmer for foranstaltninger og havstrategier med henblik på at sikre synergier med Natura 2000 og vandområdeplanerne
- **risikostyringsplaner for oversvømmelser** ⁽⁴⁾
- **nittrathandlingsplaner** ⁽⁵⁾
- **affaldshåndteringsplaner** ⁽⁶⁾
- **Natura 2000-forvaltningsplaner** ⁽⁷⁾
- **skovforvaltningsplaner som krævet i henhold til forordningen om udvikling af landdistrikterne** med henblik på at sikre flere biologisk mangfoldige skove

⁽¹⁾ F.eks. som vedtaget i henhold til Europa-Parlamentet og Rådets direktiv 2008/50/EF om luftkvaliteten og renere luft i Europa (EUT L 152 af 11.6.2008, s. 1).

⁽²⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2016/2284 af 14. december 2016 om nedbringelse af nationale emissioner af visse luftforurenende stoffer, om ændring af direktiv 2003/35/EF og om ophævelse af direktiv 2001/81/EF (EUT L 344 af 17.12.2016, s. 1).

⁽³⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/60/EF, jf. artikel 5, 11 og 13 (EFT L 327 af 22.12.2000, s. 1).

⁽⁴⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2007/60/EF (EUT L 288 af 6.11.2007, s. 27).

⁽⁵⁾ Direktiv 91/676/EØF (EFT L 375 af 31.12.1991, s. 1).

⁽⁶⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/98/EF af 19. november 2008 om affald og om ophævelse af visse direktiver (EUT L 312 af 22.11.2008, s. 3).

⁽⁷⁾ Direktiv 92/43/EØF (EFT L 206 af 22.7.1992, s. 7) og direktiv 2009/147/EF (EUT L 20 af 26.1.2010, s. 7).

- **planer for arealanvendelse og andre planer, der kræver strategiske miljøvurderinger** ⁽¹⁾ med henblik på at forbedre hensynet til økosystemer ⁽²⁾ og økosystemtjenester ⁽³⁾
- **vurderinger af økosystemtjenester og tilhørende arbejde** ⁽⁴⁾ og/eller

beslutninger vedrørende:

- **industrielle emissioner**
- **affaldshåndtering**
- **vandforurening og vandindvinding** ⁽⁵⁾
- **naturbeskyttelse** ⁽⁶⁾.

Forklarende bemærkning:

Hvad angår de valgte planer, projekter eller andre foranstaltninger, kunne forbedringen af kapaciteten og kvaliteten af den offentlige forvaltning vedrøre et eller flere af følgende områder: inddragelse af og støtte til interessenter, høring af offentligheden, optimering af indholdet af dokumenter, overvågning af gennemførelsen og overholdelsen af de valgte foranstaltninger, udveksling af bedste praksis, anvendelse af effektive metoder til forberedelsen, revisionen og miljøvurderingen af de valgte foranstaltninger. Øget overvågningskapacitet gennem f.eks. vidt forgrenede realtidsovervågningsteknikker, der indføres ensartet på mange lokaliteter, øger mulighederne og informationsgrundlaget for ikke blot vurderingen af planerne, men også for udarbejdelsen af nye, dynamiske planer.

For så vidt angår Natura 2000-forvaltningsplanerne og naturbeskyttelsesrelaterede beslutninger, bør der tages hensyn til anbefalingerne fra de biogeografiske Natura 2000-seminarer. For så vidt angår beslutninger om naturbeskyttelse drejer det sig om krav om tilladelse i henhold til artikel 6, stk. 3 og 4, i habitatdirektivet og artsbeskyttelsesregler i henhold til artikel 12 og 16 i habitatdirektivet og artikel 5 og 9 i fugledirektivet.

Vurdering omfatter måling og modellering samt opstilling og/eller forbedring af emissionsopgørelser.

Beslutninger er beslutninger truffet af de kompetente myndigheder med det formål at overholde den relevante EU-miljølovgivning.

3. Udvikling, fremme, gennemførelse og/eller harmonisering af en eller flere af følgende frivillige tilgange og anvendelse heraf hos enheder, der sigter mod at mindske virkningen for miljøet af deres aktiviteter, produkter og tjenesteydelser:

- **tredjepartsverificering** af innovative teknologiers resultater, når de er klar til markedet, såsom Environmental Technology Verification (ETV) ⁽⁷⁾
- **regler for en produktkategori miljøaftryk (PEFCR) og/eller sektorregler for en organisations miljøaftryk (OEFSR)** på europæisk plan for produkter og sektorer, der endnu ikke er omfattet af de eksisterende regelsæt og de tilhørende databaser af høj kvalitet, baseret på **den europæiske metodologi til undersøgelser af miljøaftryk** ⁽⁸⁾ og den seneste, tilgængelige vejledning ⁽⁹⁾
- **tiltag, tjenesteydelser, netværk og nye forretningsmodeller** til fremme af brugen af genfremstillede, reparerede, renoverede og/eller genbrugte produkter, også knyttet til produktets holdbarhed og planlagte forældelse, og/eller til fremme af brugen af officielt anerkendte miljømærker såsom **EU-miljømærket**

⁽¹⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/42/EF af 27. juni 2001 om vurdering af bestemte planer og programmers indvirkning på miljøet (EFT L 197 af 21.7.2001, s. 30).

⁽²⁾ Herunder jordbundsøkosystemer.

⁽³⁾ Kortlægning af biodiversitet, vurdering og/eller værdiansættelse af økosystemer og økosystemtjenester i overensstemmelse med den første MAES-rapport: http://ec.europa.eu/environment/nature/ecosystem_assessment/pdf/MAESWorkingPaper2013.pdf.

⁽⁴⁾ EU's biodiversitetsstrategi, mål 5.

⁽⁵⁾ Herunder den nødvendige analyse til fastlæggelse af effektive prispolitikker for vand.

⁽⁶⁾ I henhold til direktiv 92/43/EØF (EFT L 206 af 22.7.1992, s. 7) og direktiv 2009/147/EF (EUT L 20 af 26.1.2010, s. 7).

⁽⁷⁾ https://ec.europa.eu/environment/ecoap/etv_en.

⁽⁸⁾ Kommissionens henstilling 2013/179/EU af 9. april 2013 om brug af fælles metoder til at måle og formidle oplysninger om produkters og organisationers miljøpræstationer over hele deres livscyklus (EUT L 124 af 4.5.2013, s. 1).

⁽⁹⁾ <https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/wikis/display/EUENVFP/Documents+of+common+interest>.

- fælles **udbudsspecifikationer og/eller værktøjer til overvågning af udbredelse** til brug for offentlige myndigheder med ensartede indkøbsbehov for at fremme udbredelsen af **grønne og cirkulære offentlige indkøb**
- etablering af sammenhæng mellem lovgivningsmæssige, finansielle eller omdømmemæssige incitamenter og miljøpræstationer ved anvendelse af **EMAS**
- vurdering af **bygningers miljøpræstationer** ved hjælp af bygningsrammen med nøgleindikatorer ⁽¹⁾

Sikring af overholdelse af miljøbestemmelser og adgang til domstolsprøvelse

1. **Støtte til sikring af overholdelsen af miljøbestemmelser** ved at udvikle og indføre nye eller gennemføre eksisterende grænseoverskridende, nationale eller regionale risikobaserede strategier til **fremme, kontrol og håndhævelse af overholdelsen** gennem anvendelse af en blanding af forvaltningsret, strafferet og miljøansvar vedrørende en eller flere af følgende problematikker:
 - **affaldskriminalitet**
 - **handel med vilde dyr og planter**
 - **overtrædelser af lovgivning om vilde dyr og planter og naturen, herunder ulovlig skovning**
 - **vandforurening fra diffuse kilder og/eller punktkilder og/eller ulovlig vandindvinding**
 - **punktkilder eller mobile kilder til luft[forurening].**

Forklarende bemærkning:

»Risikobaseret« henviser til en vurdering af, for det første hvad sandsynligheden er, for at visse personkategorier begår lovovertrædelser, og for det andet hvor alvorlig en indvirkning dette forventes at have på miljøet og menneskers sundhed. Jo større sandsynligheden er for lovovertrædelser, og jo større den forventede virkning er, jo mere presserende er behovet for at skride ind. Det valgte indgreb bør afspejle arten af risiciene og være rettet mod at afbøde dem så vidt muligt.

2. **Støtte til sikring af overholdelsen af miljøbestemmelser** ved at opbygge nye eller styrke eksisterende grænseoverskridende, nationale eller regionale **netværk af personer, der arbejder med eller er eksperter** i sikring af overholdelsen af miljøbestemmelser, og/eller etablere nye eller forbedre allerede eksisterende **professionelle kvalifikationer** ⁽²⁾ for at forbedre overholdelsen af EU's bindende miljøinstrumenter gennem fremme, kontrol og håndhævelse af overholdelsen ved anvendelse af en blanding af forvaltningsret, strafferet og miljøansvar.

Forklarende bemærkning:

Fagfolk, der beskæftiger sig med sikring af overholdelsen af miljøbestemmelser, kan omfatte personer, der arbejder for myndigheder og organer med ansvar for sikring af overholdelse såsom lokale og regionale myndigheder, politi og toldvæsen, miljøstyrelser og -direktorater, retsvæsenet og højere offentlige revisionsinstitutioner. Der kan også være tale om ansatte i NGO'er, akademikere og forskere, som er specialiseret i et eller flere aspekter af sikring af overholdelse. Med hensyn til professionelle kvalifikationer og uddannelser bør projekterne sikre de akademiske anbefalinger heraf og maksimere informationsteknologiens potentiale gennem f.eks. webinarer og massive, åbne onlinekurser for at muliggøre fjernundervisning af så mange fagfolk som muligt og på så omkostningseffektiv en måde som muligt.

3. **Udvikling og brug af innovative redskaber og tiltag til fremme, overvågning og håndhævelse af overholdelsen** gennem etablering og anvendelse af nye eller styrkelse af eventuelle eksisterende redskaber og tiltag i en eller flere af følgende kategorier:
 - risikobaserede **systemer og teknikker til fremme af overholdelsen**
 - risikobaserede **systemer og teknikker til effektiv overvågning af overholdelsen** af EU's bindende miljøinstrumenter og indhentning af dokumentation for og analyse af overholdelsesproblemer, som kan bruges som pålideligt grundlag for opfølgning

⁽¹⁾ http://susproc.jrc.ec.europa.eu/Efficient_Buildings/, nøgleindikatorer: http://susproc.jrc.ec.europa.eu/_Buildings/documents.html.

⁽²⁾ Projekterne bør sikre de akademiske anbefalinger af kvalifikationerne og uddannelserne og maksimere informationsteknologiens potentiale gennem f.eks. webinarer og massive, åbne onlinekurser for at muliggøre fjernundervisning af så mange fagfolk som muligt og på så omkostningseffektiv en måde som muligt.

- risikobaserede **systemer og teknikker til effektiv opfølgning og håndhævelse** som svar på manglende overholdelse af eller ansvar i forbindelse med EU's bindende miljøinstrumenter, herunder anvendelse af forvaltningsret, strafferet og miljøansvar.

Forklarende bemærkning:

Risikobaserede systemer og teknikker skal afdække, i hvor høj grad jordbesiddere, industrien, SMV'er, offentlige værker og andre (»opgaveansvarlige«) skal overholde deres forpligtelser i henhold til EU's bindende miljøinstrumenter, og hvad virkningerne af manglende overholdelse vil være for miljøet og menneskers sundhed. Baseret på denne forståelse er formålet med sådanne systemer og teknikker at tilskynde til overholdelse og fraråde manglende overholdelse gennem fremme, overvågning og håndhævelse.

Systemer og teknikker til fremme kunne omfatte anvendelse af vejledning, rådgivningstjenester, bevidstgørelseskampagner, partnerskabsaftaler eller egenkontrollsystemer, som hjælper opgaveansvarlige med overholdelsen. Overvågningssystemer og -teknikker kunne vedrøre inspektioner på stedet, overvågning (herunder via satellitter og droner), stikprøvekontroller, indsamling af oplysninger, industrianalyser, politiundersøgelser, dataanalyser og miljørevisioner. Opfølgnings- og håndhævesteknikker kan dække lige så bredt.

4. **Forbedring af offentlige myndigheders håndtering af miljøklager og henvendelser fra offentligheden**, i relevant omfang også i partnerskab med private enheder, gennem udvikling og tilvejebringelse af nye eller styrkelse af eventuelle eksisterende **systemer og teknikker til forvaltning af klager og henvendelser** fra offentligheden med henblik på at optimere pålideligheden af de fremsendte oplysninger, lette samspillet mellem myndighederne og offentligheden, minimere den administrative byrde og bidrage til vellykket gennemførelse af EU's bindende miljøinstrumenter.

Forklarende bemærkning:

Systemer og teknikker til forvaltning af klager og henvendelser kan omfatte elektroniske klagehåndteringssystemer, hotlines samt observatorier og andre videnskabelige platforme, der inddrager borgerne. Borgerinddragende videnskabelige platforme kan bl.a. gøre det muligt for kompetente nationale, regionale og lokale myndigheder at inddrage borgerne i miljøtilstandsovervågning og andre former for overvågning og samtidig generere mere harmoniserede og brugbare data.

5. **Fremme af adgang til domstolsprøvelse i miljøsager og/eller mægling** for offentligheden, NGO'er, advokater, retsvæsenet, offentlige forvaltninger eller andre interessenter med henblik på at udbygge viden, forståelse og anvendelse af disse måder at løse miljøkonflikter på med særligt fokus på:

- beskyttelse af personers **sundhed og trivsel** via kravene i EU's luft-, vand- og affaldslovgivning, der er omfattet af de tematiske LIFE-prioriteter
- **beskyttelse af naturen, biodiversiteten og vandkvaliteten** via natur-, biodiversitets- og vandlovgivningen, der er omfattet af de tematiske LIFE-prioriteter
- effektiv anvendelse af **miljøansvarsdirektivet** ⁽¹⁾.

Projekterne bør udnytte eksisterende moduler og knowhow inden for miljølovgivningsuddannelse, som Kommissionen har udviklet ⁽²⁾.

4. SAMMENHÆNGEN MELLEM DE GENERELLE MÅLSÆTNINGER OG AKTIVITETSSTØTTEN UNDER DELPROGRAMMET FOR KLIMAINDSATSEN

I overensstemmelse med de generelle målsætninger for LIFE-forordningen og for at opnå den nødvendige EU-merværdi vil gennemførelsen af aktivitetsstøtten blive knyttet til de tre prioriterede klimaindsatsområder, jf. artikel 13 i LIFE-forordningen: modvirkning af klimaændringer, tilpasning til klimaændringer og klimaforvaltning og -information samt de specifikke målsætninger i artikel 14, 15 og 16 i LIFE-forordningen. Tematiske prioriteter og projektemner er ikke en del af den aktivitetsstøtte, der gennemføres under delprogrammet for klimaindsatsen. De relevante klimaindsatspolitiske områder er dog anført nedenfor, og de årlige forslagsindkaldelser indeholder også mere detaljerede arbejdsområder i forbindelse med nedennævnte politikområder.

⁽¹⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/35/EF af 21. april 2004 om miljøansvar for så vidt angår forebyggelse og afhjælpning af miljøskader (EUT L 143 af 30.4.2004, s. 56).

⁽²⁾ http://ec.europa.eu/environment/legal/law/training_package.htm.

LIFE-programmet vil bidrage til omstillingen af Unionen til et kulstoffattigt og klimaresistent samfund ved at støtte gennemførelsen af EU's klimapolitik og forberede EU på de klimaindsatsmæssige udfordringer, der ligger forude. I denne forbindelse er prioriteterne som følger: gennemførelse af rammen for klima- og energipolitikken frem til 2030 og opfyldelse af målene i energikøreplanen 2050 samt Parisaftalen og tilpasningspolitikken. Ny teknologi til modvirkning af klimaændringer vil blive fremmet ved hjælp af bedste praksis, demonstrations- og pilotprojekter med henblik på løbende finansiering i relevante tilfælde. EU's klimapolitik vil være tæt forbundet med lokal bedste praksis og initiativer og fungere som eksempel på nye og bedre metoder til at gennemføre omstillingen til et kulstoffattigt og klimaresistent samfund. For at det skal lykkes, bør de eksisterende lavemissionsteknologier/-løsninger også undersøges med henblik på at afdække, hvilke ikketeknologiske hindringer der står i vejen for deres indtrængen på markedet. Endvidere støtter LIFE gennemførelsen af EU-strategien for tilpasning til klimaændringer, således at Union bliver mere modstandsdygtig over for klimaændringer ⁽¹⁾.

Vedrørende modvirkning af klimaændringer skal projekterne på nationalt, regionalt eller subregionalt plan demonstrere gennemførelse af lavemissionsstrategier eller forvaltningsplaner for arealanvendelse. Dette vil indebære mainstreaming af foranstaltninger til emissionsreduktion og ressourceeffektivisering på tværs af sektorer og fremme af redskaber, der kan give incitamenter til adfærdændringer. Der vil også blive ydet støtte i relevant omfang gennem den globale borgmesteraftale om klima og energi ⁽²⁾ til udvikling af nye metoder (modelbyer eller -regioner) til fremstilling, forbrug og styring med en transformerende virkning.

For så vidt angår det prioriterede område »tilpasning« bør der ydes støtte til gennemførelsen af tilpasningsstrategierne med fokus på et antal centrale områder med EU-merværdi, herunder projekter på regionalt eller grænseoverskridende plan, og gennem økosystembaseret tilpasning i relevant omfang. Projekterne skal have potentiale til demonstration og overførbare og bør indeholde fremme af innovative tilpasningsløsninger, især gennem mobilisering af den private sektor og i relevant omfang gennem borgmesteraftalen. Projekterne bør også fremme synergier mellem tilpasning til klimaændringer og modvirkning heraf samt politikker for nedbringelse af risikoen for katastrofer.

Nuværende og fremtidig EU-klimapolitik kunne underbygges af ansøgninger vedrørende følgende klimaindsatspolitiske områder:

a) Modvirkning af klimaændringer

- medlemsstaternes og regionale/lokale myndigheders indsats for at nedbringe drivhusgasemissionerne i de sektorer, der ikke er omfattet af EU's emissionshandelssystem (emissionshandelsdirektivet, Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2003/87/EF ⁽³⁾) og byrdefordelingsbeslutningen (beslutning 406/2009/EF ⁽⁴⁾): transport og brændstoffer, landbrug, byggeri (f.eks. energieffektivitet i bygninger), arealanvendelse, ændret arealanvendelse og skovbrug
- udvikling og gennemførelse af drivhusgasregnskaber og modvirkning af klimaændringer i sektoren for arealanvendelse
- udvikling af arealforvaltningsmetoder, som har en virkning på emissioner og flytning af emissioner, f.eks. som supplerende foranstaltninger til dem, der støttes under de europæiske struktur- og investeringsfonde, Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1303/2013 ⁽⁵⁾
- tiltag, som styrker emissionshandelssystemets funktionsmåde, og som har en virkning på energi- og drivhusgasintensiv industriproduktion

⁽¹⁾ Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget: En EU-strategi for tilpasning til klimaændringer (COM(2013) 216 final).

⁽²⁾ http://www.borgmesterpagten.eu/index_da.html.

⁽³⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2003/87/EF af 13. oktober 2003 om en ordning for handel med kvoter for drivhusgasemissioner i Fællesskabet og om ændring af Rådets direktiv 96/61/EF (EUT L 275 af 25.10.2003, s. 32).

⁽⁴⁾ Europa-Parlamentets og Rådets beslutning nr. 406/2009/EF af 23. april 2009 om medlemsstaternes indsats for at reducere deres drivhusgasemissioner med henblik på at opfylde Fællesskabets forpligtelser til at reducere drivhusgasemissionerne frem til 2020 (EUT L 140 af 5.6.2009, s. 136).

⁽⁵⁾ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1303/2013 af 17. december 2013 om fælles bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond, Samhørighedsfonden, Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne og Den Europæiske Hav- og Fiskerifond og om generelle bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond, Samhørighedsfonden og Den Europæiske Hav- og Fiskerifond og om ophævelse af Rådets forordning (EF) nr. 1083/2006 (EUT L 347 af 20.12.2013, s. 320).

- fluorholdige drivhusgasser og ozonnedbrydende stoffer, især projekter, der kan bidrage til gennemførelsen af Montrealprotokollen og Kigaliændringen hertil og EU-forordningen om fluorholdige drivhusgasser og/eller
 - myndighedernes overvågning og rapportering af drivhusgasser.
- b) Tilpasning til klimaændringer
- bytilpasning og planlægning af arealanvendelse, som begrænser virkningerne af klimaændringerne
 - infrastrukturens modstandsdygtighed, herunder anvendelse af blå-grøn infrastruktur og økosystembaserede tilgange til tilpasning
 - bæredygtig vandforvaltning i tørkesårbare områder, oversvømmelses- og kystforvaltning
 - modstandsdygtighed i landbruget, skovbruget og turistsektoren, herunder på øer og i bjergområder og/eller
 - støtte til regionerne i EU's yderste periferi: beredskab til ekstreme vejrforhold, især i kystområder.
- c) Klimaforvaltning og -information
- udvikling og gennemførelse af nationale strategier for klima og energi frem til 2030 og/eller 2050
 - incitamenter til adfærdsændringer, mainstreaming af foranstaltninger til emissionsreduktion og ressourceeffektivisering i sektorer
 - myndighedernes vurdering af emissionshandelssystemets funktionsmåde
 - kapacitetsopbygning, bevidstgørelse af slutbrugerne og udstyrsdistributionskæden for fluorholdige drivhusgasser
 - overvågning, vurdering og efterfølgende evaluering af klimapolitikken og/eller
 - bedste praksis og bevidstgørelsesaktiviteter rettet mod tilpasningsbehov.

5. DEN TEKNISKE METODOLOGI FOR PROJEKTUDVÆLGELSESPROCEDUREN OG KRITERIER FOR UDVÆLGELSE OG TILDELING AF STØTTE (ARTIKEL 24, STK. 2, LITRA d), I LIFE-FORORDNINGEN)

I det følgende beskrives den tekniske metodologi for projektudvælgelsesproceduren og de vigtigste kriterier for støtteberettigelse⁽¹⁾ og tildeling af støtte i overensstemmelse med LIFE-forordningens artikel 2 og 19. Eftersom metodologien og kriterierne i det væsentlige gælder alle projekttyper under begge delprogrammer, henvises der kun udtrykkeligt til et bestemt delprogram, hvis der er tale om forskelle.

Alle former for støtte, komplementaritet og optimal udnyttelse af EU-finansiering, herunder finansiering af supplerende aktiviteter fra andre EU-finansieringsinstrumenter, jf. artikel 8 i LIFE-forordningen, vil blive vurderet og taget i betragtning ved tildelingskriteriet »EU-merværdi: synergier«. For at undgå uønskede overlapninger skal ansøgerne begrunde, hvorfor de søger om LIFE-finansiering frem for anden EU-finansiering, såfremt sådanne andre finansieringstyper også kunne støtte lignende projekter eller aktiviteter.

Projekter, der finansieres under ét prioriteret område, må ikke underminere miljø- og klimamålsætningerne for et andet prioriteret område, medmindre der i forslaget klart gøres rede herfor, og eventuelle alternativer og foranstaltninger til modvirkning og tilpasning er korrekt planlagt.

Yderligere oplysninger vil være at finde i ansøgnings- og bedømmelsesvejledningen, der vil blive offentliggjort sammen med de dertil knyttede indkaldelser af forslag. Inden for rammerne af det nuværende flerårige arbejdsprogram og LIFE-forordningen kan projektudvælgelsen tilpasses og strømlines i den årlige indkaldelse af forslag.

⁽¹⁾ Udtrykket »udvælgelse« i artikel 24, stk. 2, litra d), i LIFE-forordningen omfatter udtrykket »støtteberettigelse« i artikel 19 i LIFE-forordningen og artikel 131 i finansforordningen.

5.1. Aktivitetsstøtte

Forslag fra ansøgere, der skal udelukkes fra finansiering, eller som ikke opfylder de almindelige betingelser for at komme i betragtning hertil, jf. finansforordningens artikel 131, vil ikke blive behandlet.

Desuden skal forslagene opfylde kravene til antagelighed (for nogle projekter kan der f.eks. være tale om, at ansøgningen kun kan indgives digitalt) og kriterierne for støtteberettigelse (f.eks. overensstemmelse med retningslinjerne for, hvorvidt israelske enheder og deres aktiviteter i de områder, som Israel har besat siden juni 1967, kan komme i betragtning til tilskud, priser og finansielle instrumenter, der finansieres af EU fra og med 2014⁽¹⁾), der gælder for al LIFE-aktivitetsstøtte, hvilket også vil blive udtrykkeligt fastsat i den pågældende vejledning om ansøgning.

De kriterier for støtteberettigelse, der gælder for de forskellige projekttyper, er omhandlet i den relevante titel nedenfor. Kriterier, som gælder på samme måde for de forskellige projekttyper, angives kun i afsnit 5.1.1 (projekter som omhandlet i artikel 18, litra a), b), c) og h), i LIFE-forordningen).

I henhold til artikel 6, stk. 2, i LIFE-forordningen, kan juridiske personer, der er etableret uden for Unionen, deltage i de projekter, der er omhandlet i samme forordnings artikel 18, hvis den støttemodtager, der koordinerer projektet, har hjemsted i Unionen, og den aktivitet, der gennemføres uden for Unionen, opfylder de krav, der er fastsat i artikel 6, stk. 1, i LIFE-forordningen. Således skal disse aktiviteter være nødvendige for at opfylde Unionens miljø- og klimamålsætninger og for at sikre effektiviteten af de projektforanstaltninger (»indgreb«), som udføres på de medlemsstaters område, hvor traktaterne finder anvendelse.

I henhold til artikel 7 i LIFE-forordningen kan der under gennemførelsen af LIFE-programmet samarbejdes med relevante internationale organisationer og med deres institutioner og organer, når det er nødvendigt for at opfylde de overordnede målsætninger, der er fastsat i LIFE-forordningens artikel 3.

Desuden udvælges forslagene kun, hvis de på grundlag af specifik støttedokumentation vedrørende ansøgerens resultater i de foregående år, påviser:

- teknisk kapacitet — ansøgeren skal råde over de faglige kompetencer og kvalifikationer, der er nødvendige for at færdiggøre projektet og
- finansiell kapacitet — ansøgeren skal råde over stabile og tilstrækkelige finansieringskilder, således at aktiviteterne kan opretholdes under hele projektet og delvist finansieres derfra.

Finansforordningens artikel 131 finder anvendelse på udvælgelsen af offentlige organer og internationale organisationer for så vidt angår deres finansielle kapacitet.

5.1.1. Projekter som omhandlet i artikel 18, litra a), b), c) og h), i LIFE-forordningen

Udvælgelsen af pilot-, demonstration-, bedste praksis-, informations-, bevidstgørelses- og formidlingsprojekter, jf. artikel 18, litra a), b), c) og h), i LIFE-forordningen følger samme tekniske metodologi for projektudvælgelse og er underlagt lignende kriterier for støtteberettigelse og tildeling, som er beskrevet i det følgende.

5.1.1.1. Den tekniske metodologi for projektindgivelsen og udvælgelsesproceduren

Set i lyset af det forslag, der blev stillet ved midtvejsevalueringen, og de positive erfaringer med totrinstilgangen i en række andre EU-programmer indføres der med det nuværende flerårige LIFE-arbejdsprogram en totrinstilgang på sådanne prioriterede områder, hvor potentielle ansøgere med projektidéer med høj EU-merværdi, men uden erfaring med LIFE-programmet hidtil er blevet skræmt væk af den detaljeringsgrad, der blev krævet for at få et fuldt projektforslag evalueret, set i forhold til de relativt små chancer for succes. I totrinstilgangen vil kun ansøgere med forslag, som har en god chance for at blive udvalgt, blive pålagt at indsende et fuldt forslag (se 5.1.1.2, litra b)).

Derfor indføres der to procedurer med det aktuelle LIFE-program:

- en totrinstilgang med en kort generel beskrivelse efterfulgt af et fuldt forslag
- en ettrin stilgang med alene et fuldt forslag.

⁽¹⁾ EUT C 205 af 19.7.2013, s. 9.

Valget mellem de to tilgange træffes af forvaltningsorganet i samråd med Kommissionen (GD Miljø og GD Klimaindsats) under indtryk af de organisatoriske og operationelle betingelser i hver enkelt forslagsindkaldelse.

Til 2018-indkaldelsen vil det være tottrinstilgangen, der bliver brugt til delprogrammet for miljø. På baggrund af tilbagemeldinger fra støttemodtagerne kan tilgangen udvides til også at omfatte delprogrammet for klimaindsatsen de følgende år.

Evalueringen af de fulde forslag i ettrinstilgangen beskrives i afsnit 5.1.1.2 og 5.1.1.3.

Tottrinstilgangen tilrettelægges som følger:

a) Tottrinstilgangen

Trin 1:

- Indkaldelse af forslag
- Indgivelse af en kort generel beskrivelse

Ansøgeren indgiver en kort generel beskrivelse på maksimalt 10 sider, herunder:

- administrative blanketter om støttemodtagerne, der deltager i projektet
 - en oversigt over projektets indhold, herunder en beskrivelse af miljøprojektets primære fokus, det planlagte partnerskab, begrænsninger, der kan opstå, og beredskabsplanen til at afhjælpe disse, samt den valgte strategi til at sikre projektsresultaternes levedygtighed ud over projektets varighed og
 - projektbudgettet opdelt i omkostningskategorier.
- Evaluering og rangordning af den korte generelle beskrivelse

Støtteberettigelseskrav for den korte generelle beskrivelse

På grundlag af den korte generelle beskrivelse udpeger forvaltningsorganet de forslag, som opfylder kriterierne for støtteberettigelse (se 5.1.1.2, litra a)).

Tildelingskrav for den korte generelle beskrivelse

Forslagene vil blive rangordnet efter kvalitet, dvs. point tildelt på baggrund af tildelingskriteriet »forslagets generelle kvalitet« og »samlet EU-merværdi«.

Forslag, der ikke nåede minimumstærsklen for et eller begge kriterier, vil blive udelukket.

Ved flere forslag med lige mange point for tildelingskriteriet »forslagets generelle kvalitet« vil det forslag, der får flest point for »samlet EU-merværdi« blive rangeret højest. I tilfælde af forslag med lige mange point for begge kriterier vil den endelige rangorden blive besluttet af evalueringsudvalget.

- Liste over projekter, der vil blive behandlet

Den lange liste over korte generelle beskrivelser, hvis ansøgere bliver tilbudt at indgive et fuldt forslag, vil omfatte de højest rangerede forslag, hvortil det ansøgte EU-bidrag repræsenterer 2-2,5 gange det tilgængelige budget. Forvaltningsorganet vil fastsætte faktoren på grundlag af resultaterne af rangordningen, idet der tages hensyn til forslagets omfang og den erfaring, der er høstet med tottrinstilgangen. Den lange liste vil omfatte dellister for hvert prioriteret område. I tilfælde af at efterspørgslen under ét af de prioriterede områder er utilstrækkelig, kan listerne vedrørende de øvrige prioriterede områder udvides hertil.

Trin 2:

- Indsendelse af det fulde forslag

Ansøgere med støtteberettigede korte generelle beskrivelser, som er rangordnet som forslag, der kan behandles med henblik på finansiering, tilbydes at indgive et fuldt forslag. En vis fleksibilitet er tilladt mellem den korte generelle beskrivelse og det fulde forslag med hensyn til foranstaltninger, partnerskab og budget. Men fleksibiliteten omfatter ikke en ændring af selve arten af den korte generelle beskrivelse. Budgettet kan højst afvige fra den korte generelle beskrivelse med 10 %.

- Evaluering og rangordning af det fulde forslag

Forslagene vil blive evalueret og rangordnet på baggrund af støtteberettigelses- og tildelingskriterier som beskrevet under 5.1.1.2.

- Opstilling af den endelige liste over projekter, der skal finansieres, og reservelisten

Efter en gennemgang af projekterne opstilles en liste over udvalgte projekter, der vil blive foreslået til finansiering inden for rammerne af det disponible budget. Der opstilles en reserveliste over de projekter, som har opnået den bedste placering, men som ikke kan finansieres på baggrund af det disponible budget. Reservelisten vil udgøre yderligere 20 % af det disponible LIFE-budget.

- Indgåelse af støtteaftalen

b) Ettrinstillgangen

- Indkaldelse af forslag

- Indsendelse af det endelige forslag

Ansøgerne indsender et fuldt forslag.

- Evaluering og rangordning af det fulde forslag

Forslagene vil blive evalueret ud fra støtteberettigelses- og tildelingskriterier og rangordnet som beskrevet under 5.1.1.2.

- Opstilling af den endelige liste over projekter, der skal finansieres, og reservelisten

Efter en gennemgang af projekterne opstilles en liste over udvalgte projekter, der vil blive foreslået til finansiering inden for rammerne af det disponible budget. Der opstilles en reserveliste over de projekter, som har opnået den bedste placering, men som ikke kan finansieres på baggrund af det disponible budget. Reservelisten vil udgøre yderligere 20 % af det disponible LIFE-budget.

- Indgåelse af støtteaftalen

5.1.1.2. Kriterier for støtteberettigelse og tildeling

Støtteberettigelseskriterierne a) vil blive anvendt på den korte generelle beskrivelse i ettrinstillgangen og på de fulde forslag i ettrinstillgangen.

Tildelingskriterierne b) vil blive anvendt som beskrevet under 5.1.1.1 ovenfor:

a) Støtteberettigelseskriterier

Hverken korte generelle beskrivelser eller fulde forslag til projekter som omhandlet i artikel 18, litra a), b), c), eller h), i LIFE-forordningen vurderes på grundlag af deres kvaliteter, hvis det i det pågældende projektforslag ikke påvises, at projektet:

- bidrager til en eller flere af de overordnede målsætninger i artikel 3 i LIFE-forordningen og de gældende specifikke målsætninger i artikel 10, 11, 12, 14, 15 og 16 af LIFE-forordningen
- falder ind under anvendelsesområdet for det prioriterede område af LIFE-delforordningen, som er fastsat i artikel 9 og 13 i LIFE-forordningen, og som projektforslaget blev forelagt i overensstemmelse med, og
- svarer til en af følgende projekttyper som defineret i artikel 2, litra a), b), c) og h), i LIFE-forordningen:

»pilotprojekter«: projekter, der anvender en teknik eller metode, der ikke er anvendt eller afprøvet tidligere eller andre steder, som tilbyder miljø- eller klimamæssige fordele sammenlignet med nuværende bedste praksis, og som efterfølgende kan finde anvendelse i bredere omfang på lignende situationer

»demonstrationsprojekter«: projekter, der idriftsætter, afprøver, evaluerer og udbreder aktioner, metoder eller tilgange, der er nye eller ukendte i projektets specifikke sammenhæng, som f.eks. den geografiske, økologiske, socioøkonomiske sammenhæng, og som kan anvendes andre steder under lignende omstændigheder

»bedste praksis-projekter«: projekter, der anvender velegnede, omkostningseffektive og moderne teknikker, metoder og tilgange, der tager højde for projektets specifikke sammenhæng

»informations-, bevidstheds- og formidlingsprojekter«: projekter med det formål at støtte kommunikation, formidling af information og bevidstgørelse i tilknytning til delprogrammerne for miljø og klimaindsats

pilot- og demonstrationsprojekter under det prioriterede område »miljø og ressourceeffektivitet« og pilot-, demonstrations- og bedste praksis-projekter under det prioriterede område »modvirkning af og tilpasning til klimaændringer« skal indeholde foranstaltninger, som afføder væsentlige og målbare direkte virkninger for de omhandlede miljø- og/eller klimaindsatsemner

pilot-, demonstrations- og bedste praksis-projekter under det prioriterede område »natur og biodiversitet« skal afsætte mindst 25 % af det støtteberettigede budget til konkrete bevarelsesforanstaltninger (der er mulighed for at indrømme begrænsede undtagelser under hensyntagen til specifikke politiske behov, og dette angives udtrykkeligt i vejledningen om ansøgning). Konkrete bevarelsesforanstaltninger er foranstaltninger, som har væsentlige og målbare direkte virkninger for de omhandlede miljø- og/eller klimaindsatsemner, i dette tilfælde sådan at den bevaringsstatus eller økologiske tilstand, der gælder for de omhandlede arter, levesteder, økosystemer eller økosystemtjenester, bliver forbedret, eller at faldet i denne status eller tilstand bremses, standses eller vendes (der findes flere oplysninger i retningslinjerne for ansøgere)

pilot-, demonstrations-, bedste praksis- eller informations-, bevidstgørelses- og formidlingsprojekter under det prioriterede område »miljøforvaltning og -information« eller »klimaforvaltning og -information« skal indeholde foranstaltninger, som afføder væsentlige og målbare direkte virkninger for de omhandlede miljø- og/eller klimaindsatsemner, ved at skabe væsentlige og målbare direkte virkninger for den omhandlede miljø- og/eller klimarelaterede forvaltning, informations- og/eller bevidstgørelses- og formidlingssemner.

Den forventede virkning for miljø, klimaindsats og/eller den tilhørende forvaltning og information bør allerede være målbare og måles eller modelleres på baggrund af målinger under projektforløbet.

Som middel til at undgå overlapning med andre EU-programmer ⁽¹⁾ falder projekter, der fokuserer på **forskning** ⁽²⁾, eller som er øremærket til opførelse af **store infrastrukturprojekter**, ikke ind under LIFE-programmets anvendelsesområde og er derfor **ikke støtteberettigede**.

LIFE-projekter skal ikke gå til finansiering af kompensation, der udspringer af forpligtelser i henhold til national lovgivning eller EU-retten.

b) Tildelingskriterier

Tildelingskriterierne gælder for alle prioriterede områder, medmindre andet angives. Projekterne konkurrerer kun med hinanden inden for samme prioriterede område.

Særlige tildelingskriterier for korte generelle beskrivelser

Alle korte generelle beskrivelser i trin 1 af totrinstilgangen skal opnå det mindst krævede antal point for følgende tildelingskriterier for at indgå i rangordningen:

1. **Forslagets generelle kvalitet:** Dette kriterium vil fokusere på forslagernes klarhed (herunder beskrivelsen af situationen før idriftsættelse), gennemførlighed og vejledende værdi for pengene. **Maksimumspoint 20 (minimumspoint 5).**
2. **Samlet EU-merværdi:** Dette kriterium vil fokusere på projektets bidrag til LIFE-prioriteterne, projektets forventede virkning og projektresultaternes levedygtighed. **Maksimumspoint 30 (minimumspoint 10).**

⁽¹⁾ Betragtning 11 i LIFE-forordningen.

⁽²⁾ Forslag med fokus på forskning kan kontrolleres for, om de overholder de relevante indkaldelser under Horisont 2020: <http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/opportunities/index.html>.

Tildelingskriterier for fulde forslag

I både to- og ettrinstitgangen vil de fulde forslag blive evalueret og få tildelt point efter kvalitet ifølge følgende tildelingskriterier og pointsystem:

— Teknisk sammenhæng og kvalitet

Teknisk sammenhæng betyder, at de foreslåede projektforanstaltninger skal være egnede og gennemførlige med henblik på at nå den forventede produktion og det forventede udbytte af projektet. Hverken foranstaltningerne eller de forventede resultater i form af produktion og udbytte bør stride mod målsætningerne for LIFE-programmet. Teknisk kvalitet betyder, at projektforanstaltningerne bør sigte mod at maksimere deres virkningsfuldhed og effektivitet i henseende til de efterstræbte resultater i form af produktion og udbytte. Projektets foranstaltninger bør være velplanlagte og klart beskrevet.

— Finansiell sammenhæng og kvalitet

Støttemodtagernes og de medfinansierende aktørers finansielle bidrag, det foreslåede budget og dettes overensstemmelse med de foreslåede foranstaltninger og de gældende regler samt omkostningseffektiviteten og værdien for pengene af den foreslåede tilgang vil blive evalueret på grundlag af dette kriterium, for så vidt angår det forventede udbytte af de foranstaltninger, der vurderes at være tilstrækkeligt teknisk sammenhængende og af acceptabel teknisk kvalitet. Budgettet skal være gennemsigtigt, dvs. omkostningsposterne skal være tilstrækkeligt beskrevet.

— EU-merværdi: omfanget og kvaliteten af bidraget til de specifikke målsætninger for så vidt angår de to LIFE-delprogrammets prioriterede områder

Der foretages en evaluering af, i hvor høj grad det enkelte forslag — i det omfang det anses for teknisk og finansielt tilstrækkeligt sammenhængende og af acceptabel kvalitet — forventes at bidrage til en eller flere af de specifikke målsætninger for de to LIFE-delprogrammets prioriterede områder som fastsat i artikel 10, 11 og 12 i LIFE-forordningen (delprogrammet for miljø) og artikel 14, 15 og 16 (delprogrammet for klimainsatsen), samt af kvaliteten af dette bidrag. Vurderingen af dette kriterium dækker navnlig omfanget og kvaliteten af bidraget til de specifikke, udvalgte målsætninger (virkning) og omfanget af de forventede miljø- og/eller klimavirkninger som følge af projektets foranstaltninger ved afslutningen af projektet sammenlignet med den anslåede eller målte status ved projektets indledning. Ved vurderingen vil der også blive taget hensyn til relevansen af den territoriale, sociale og politiske sammenhæng ⁽¹⁾, som projektforanstaltningerne forventes at påvirke.

De forventede virkninger bør formuleres under hensyntagen til gældende indikatorer og måleenheder på projektniveau, som projekterne skal indberette til den til formålet oprettede database over LIFE-KPI'er ⁽²⁾. Således vil f.eks. forslag til LIFE natur og biodiversitet blive vurderet på grundlag af deres forventede virkninger for levesteders strukturer og funktioner og for arters status og/eller økosystemers økologiske status og økosystemtjenesters tilstand. Ved denne vurdering tages der kun hensyn til de foranstaltninger, der anses for gennemførlige på grundlag af evalueringen af den tekniske og finansielle sammenhæng.

— EU-merværdi: levedygtighed (potentiale til fortsættelse, reproduktion og overførsel)

Projektresultaternes levedygtighed på mellemlang og lang sigt vurderes ud fra deres evne til at fastholde resultaterne, efter at projektet er gennemført, uanset om det drejer sig om fortsættelse, reproduktion eller overførsel.

Fortsættelse betyder, at de løsninger, der blev gennemført i projektet, fortsat bruges efter udløbet af projektet i de enheder, der deltog, men at de kan spredes yderligere geografisk. Alene fortsættelse og vedligeholdelse af projektresultater vil være tilstrækkeligt til at opnå minimumspoint, mens yderligere geografisk spredning vil blive bedømt på det forventede omfang, hvilket gør projektet sammenligneligt med reproduktion eller overførsel.

Reproduktion betyder, at de i projektet anvendte løsninger bruges igen på samme måde og til samme formål af andre enheder/sektorer under eller efter projektløbet.

⁽¹⁾ Den projektrelevante specifikke sammenhæng, der er defineret på baggrund af projektets overordnede sammenhæng (biogeografisk region, territorialt omfang defineret ved hjælp af geokodningsstandarder for henvisning til underopdelinger af lande til statistiske formål (NUTS), recipient, økosystem og tilhørende tjenester og Natura 2000-lokalitet), og de projektrelevante specifikke betingelser defineret som længde og/eller størrelse på det område, hvor foranstaltningerne vil blive gennemført, og antal personer, der skal påvirkes i forbindelse med projektets primære miljø-, klimainsats- eller tilhørende forvaltnings- og informationsmæssige fokus.

⁽²⁾ En demoversion findes på LIFE-webstedet: <http://ec.europa.eu/environment/life/toolkit/pmtools/index.htm>.

Overførsel betyder, at de i projektet anvendte løsninger bruges på en anden måde eller til andre formål i forbindelse med miljø, klimaindsats eller den tilhørende forvaltning og information af de samme eller andre enheder/sektorer under eller efter projektforsløbet.

Ansøgerne bør i deres forslag påvise, at løsningerne (dvs. teknikker, metoder, metodologier, tilgange og/eller foranstaltninger eller støtte til kommunikation, formidling af information og bevidsthedsarbejde), der er rettet mod direkte og/eller indirekte positive virkninger i henseende til målsætningerne for LIFE-forordningen, har potentiale til at blive fortsat, reproduceret og/eller overført.

Vellykket fortsættelse, reproduktion og/eller overførsel kræver en strategi, der sikrer, at projektløsningerne virker, og som igangsætter en større udbredelse, således at der nås en kritisk masse under projektet og/eller på kort og mellemlangt sigt efter afslutningen af LIFE-projektet. Dette rækker ud over vidensoverførsel og netværk og indebærer, at de løsninger, der er blevet udviklet og/eller anvendt i projektet, efter afslutningen af projektet omsættes i praksis andre steder eller med et andet formål.

Ansøgerne skal levere en klar og troværdig beskrivelse af strategien og de planlagte foranstaltninger til gennemførelse heraf, herunder en forklaring på følgende:

- hvordan løsningerne kan forventes at blive opretholdt på projektniveau efter projektets afslutning, herunder de forventede tilhørende langsigtede sociale og økonomiske virkninger af projektet
 - i hvilket omfang yderligere offentlig støtte, bl.a. i form af lån gennem innovative finansielle instrumenter, vil være nødvendig eller nyttig med henblik på opskalering, reproduktion eller overførsel af løsningerne, og
 - i hvilket omfang, navnlig for projekter med kommercielle aktører og aktører i værdikæderne, disse løsninger forventes at nå eller opretholde »finansiel modenhed« (»investeringsparathed«/»bankegnethed«) i projektperioden.
- EU-merværdi: synergier og tværnationalitet
- Synergier (herunder fleksibilitet, integration/komplementaritet, grønne offentlige indkøb, miljømærke og udbredelse af EU-finansierede forskningsresultater)

Synergier kan opnås ved fleksible tilgange og integration i og/eller komplementaritet med andre EU-politikker og finansieringsmekanismer. Forslagene vil blive tildelt bonuspoint for synergier afhængigt af deres omfang og kvalitet.

En **fleksibel leveringsmekanisme** betyder, at forslaget ikke kun planlægges at opfylde sine specifikke primære målsætninger for miljø og/eller klimaindsats, men at det samtidig tager sigte på at opfylde andre formål (f.eks. bedre affaldshåndtering og social integration). I dette begreb ligger også strategier for sikring af social og økonomisk bæredygtighed sammen med den økologiske og/eller klimaindsatsmæssige dimension af bæredygtighed (f.eks. opnår aktørerne i værdikæden i den cirkulære økonomi at forlænge produktcyklussen og integrere langtidslidende på arbejdsmarkedet).

Projektforslag, som både fokuserer på et specifikt miljø- eller klimaproblem og forbedrer **integrationen** af disse specifikke målsætninger for miljø eller klimaindsats i andre politikområder og/eller opnår **komplementaritet** med disse og dermed skaber synergier med andre EU-politikkers målsætninger, vil blive bedømt særlig positivt. Der kan tildeles op til 8 ekstra point for fleksible mekanismer, integration eller komplementaritet eller en kombination af disse.

Der kan også skabes synergier gennem grønne offentlige indkøb og anvendelse af miljømærkeordninger, hvad angår integrationen af mål for grøn produktion og grønne tjenesteydelser og udbredelsen af forskningsresultater under Horisont 2020 eller de tidligere programmer. Således gives der 1 bonuspoint for hvert løfte om at anvende **grønne offentlige indkøb** ⁽¹⁾, og/eller for at man via en klar leveringsmekanisme giver præference til produkter og/eller tjenester fra **officielt anerkendte miljømærkeordninger** såsom EU's miljømærke ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Vedrørende grønne offentlige indkøb, se http://ec.europa.eu/environment/gpp/index_en.htm, og navnlig http://ec.europa.eu/environment/gpp/buying_handbook_en.htm og http://ec.europa.eu/environment/eu_gpp_criteria_en.htm.

⁽²⁾ <http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/eu-ecolabel-products-and-services.html>.

Også **udbredelsen** af resultaterne af miljømæssige og klimarelaterede forsknings- og innovationsprojekter, der finansieres under Horisont 2020 eller tidligere rammeprogrammer, vil få tildelt ekstra bonuspoint, hvis der foreligger tilstrækkelige beviser for, at denne udbredelse af projektet giver en merværdi.

— Tværnationalitet

Forslagene gives forrang, når tværnationalt samarbejde mellem medlemsstaterne er væsentligt for at sikre, at projektets målsætninger opfyldes. På grundlag af dette kriterium gives der op til 4 ekstra point til et forslag, hvis der foreligger tilstrækkelige beviser for, at den tværnationale tilgang udmøntes i merværdi ⁽¹⁾.

— Specifikke kriterier og pointsystem for projekter under delprogrammet for miljø

De specifikke kriterier og pointsystemet under delprogrammet for miljø afspejler, at der kun er fastlagt tematiske prioriteter (bilag III til LIFE-forordningen) og tilhørende projektemner (titel 3) under delprogrammet for miljø.

— EU-merværdi: bidrag til projektemnerne

LIFE-forslag, der klart hører under projektemnerne om gennemførelse af de tematiske prioriteter i bilag III for delprogrammet for miljø som fastlagt i det flerårige arbejdsprogram, tildeles flere point i henhold til dette kriterium.

Projektforslag under det prioriterede område miljø og ressourceeffektivitet vil få 5 point, hvis de fuldt ud opfylder et af de projektemner, der er anført i afsnit 3 under det prioriterede område. Projektet får yderligere 5 point, hvis den eller de løsninger (f.eks. teknikker, metoder, foranstaltninger, metodologier eller tilgange i henhold til artikel 2 i LIFE-forordningen), der er fundet på de omhandlede miljøproblemer, er nye eller ukendte i EU.

Projektforslag under de prioriterede områder natur og biodiversitet og miljøforvaltning og -information vil få 10 point, hvis de fuldt ud opfylder et af projektemnerne under det pågældende prioriterede område.

	Tildelingskriterier	Minimumspoint (*)	Maksimumspoint
Teknisk og finansiell sammenhæng og kvalitet			
1	Teknisk sammenhæng og kvalitet	10	20
2	Finansiell sammenhæng og kvalitet (herunder værdi for pengene)	10	20
EU-merværdi:			
3	Omfang og kvalitet af bidraget set i forhold til de specifikke målsætninger for så vidt angår LIFE-delprogrammet for miljø	10	20
4	Levedygtighed (fortsættelse, reproduktion, overførsel)	8	15
	Samlet pointtal	50 (*)	

⁽¹⁾ »Tværnational« dækker ifølge LIFE-forordningen kun samarbejde mellem medlemsstater og samarbejde mellem medlemsstater og tredjelande, der deltager i LIFE-programmet i henhold til artikel 5 i LIFE-forordningen. Aktiviteter uden for Unionen eller i oversøiske lande og territorier vil, om end de er mulige ifølge artikel 6 i LIFE-forordningen, ikke udløse ekstra point ifølge dette tildelingskriterium.

	Tildelingskriterier	Minimumspoint (*)	Maksimumspoint
	Bonus		
5	Bidrag til projektemnerne	—	0 eller 5 eller 10
6	— Synergier (herunder fleksibilitet og integration/komplementaritet (max 8 point), grønne offentlige indkøb (max 1 point), miljømærke (max 1 point) og udbredelse af EU-forskningsresultater (max 1 point)) — Tværnationalitet (max 4 point)	—	15
	Maksimumspoint		100

(*) Et projektforslag skal opnå det mindst krævede antal point for hvert tildelingskriterium, og desuden skal det samlede antal point for kriterier, hvor der er fastsat et minimum, være 50 point eller derover.

— *Specifikke kriterier og pointsystemet for klimaindsatsprojekter*

De specifikke kriterier og pointsystemet under delprogrammet for klimaindsatsen afspejler behovet for at fokusere på det prioriterede område for klimaindsatsen samt politikområderne for klimaindsatsen i afsnit 4. Desuden vil de årlige forslagsindkaldelser indeholde mere detaljerede arbejdsområder i forbindelse med politikområderne for at afspejle nye klimapolitiske udfordringer og udviklinger.

- EU-merværdi: forslagernes relevans for politikområderne for klimaindsatsen og detaljerede arbejdsområder i de årlige forslagsindkaldelser

Forslag, der gælder politikområderne for klimaindsatsen og detaljerede arbejdsområder i de årlige forslagsindkaldelser kan tildeles ekstra point (jf. afsnit 5 i nedenstående tabel) ud fra dette kriterium.

	Tildelingskriterier	Minimumspoint (*)	Maksimumspoint
	Teknisk og finansiell sammenhæng og kvalitet		
1	Teknisk sammenhæng og kvalitet	10	20
2	Finansiell sammenhæng og kvalitet (herunder værdi for pengene)	10	20
	EU-merværdi		
3	Omfang og kvalitet af bidraget set i forhold til de prioriterede områder og de tilhørende specifikke målsætninger under LIFE-delprogrammet for klimaindsatsen som anført i artikel 14, 15 og 16 i LIFE-forordningen.	10	20
4	Levedygtighed (fortsættelse, reproduktion, overførsel)	8	15
	Samlet pointtal	50 (*)	

	Tildelingskriterier	Minimumspoint (*)	Maksimumspoint
Bonus			
EU-merværdi: bidrag til gennemførelsen af Parisaftalen			
5	Bidrag til politikområderne for klimaindsatsen som anført i afsnit 4	—	0 eller 5
	Bidrag til de detaljerede arbejdsområder i de årlige forslagsindkaldelser vedrørende LIFE Klimaindsats	—	0 eller 5
6	— Synergier (herunder fleksibilitet og integration/komplementaritet (max 8 point), grønne offentlige indkøb (max 1 point), miljømærke (max 1 point) og udbredelse af EU-forskningsresultater (max 1 point)) — Tværnationalitet (max 4 point)	—	15
	Maksimumspoint		100

(*) Et projektforslag skal opnå det mindst krævede antal point for hvert tildelingskriterium, og desuden skal det samlede antal point for kriterier, hvor der er fastsat et minimum, være 50 point eller derover.

5.1.2. Integrerede projekter som omhandlet i artikel 2, litra d), og artikel 18, litra d), i LIFE-forordningen

Ifølge artikel 2, litra d), i LIFE-forordningen er »integrerede projekter« projekter, der over et stort geografisk område, navnlig regionalt, multiregionalt, nationalt eller tværnationalt, gennemfører miljø- eller klimaplaner eller -strategier, der kræves i henhold til specifik EU-miljø- eller klimalovgivning, udviklet i henhold til andre EU-retsakter eller udviklet af medlemsstaternes myndigheder primært inden for områderne natur, herunder bl.a. forvaltning af Natura 2000-nettet, vand, affald, luft og modvirkning af og tilpasning til klimaændringer, med inddragelse af interessenter og med fremme af koordinering med og mobilisering af mindst en anden relevant EU-, national eller privat finansieringskilde.

Indgivelse og udvælgelse af integrerede projekter foregår i en totrinstilgang som fastsat i LIFE-forordningen. Proceduren bør lette arbejdet for potentielle ansøgere og sikre, at de får den bedst mulige vejledning fra forvaltningsorganet under forløbet. Arbejdsgangen struktureres med henblik på at sikre gradvis udvikling og finjustering af hvert enkelt forslag. Inden for de grænser, der er tilladt i henhold til LIFE-forordningens bestemmelser for tematisk tildeling og geografisk fordeling, anvendes princippet om ligebehandling af alle forslag nøje i alle faser af evalueringsprocessen.

5.1.2.1. Den tekniske metodologi for projektindgivelsen og udvælgelsesproceduren

Trin 1:

- Indkaldelse af forslag
- Indgivelse af en kort generel beskrivelse

Ansøgeren indsender en kort generel beskrivelse af projektindhold og den plan eller strategi, der forventes gennemført, samt en finansieringsoversigt for den samlede gennemførelse af planen eller strategien.

- Evaluering af den korte generelle beskrivelse og spørgerunde

På grundlag af den korte generelle beskrivelse udpeger og opstiller forvaltningsorganet en liste over de forslag, der opfylder kriterierne for støtteberettigelse. Ansøgere, hvis forslag opfylder disse kriterier, inviteres til at deltage i en skriftlig spørgerunde, hvor de kan indsende spørgsmål vedrørende udarbejdelsen af det endelige forslag. Efter denne fase offentliggør forvaltningsorganet spørgsmål og svar i anonymiseret form for at bistå alle ansøgere med at udarbejde deres endelige forslag. Forvaltningsorganet supplerer om nødvendigt spørgsmål og svar med en vejledning om de vanskeligheder, som ansøgerne typisk støder på, og som kom til udtryk i de korte beskrivelser.

Trin 2:

- Indsendelse af det fulde forslag

De ansøgere, hvis korte beskrivelser er blevet udvalgt, opfordres til at indsende et endeligt forslag.

- Evaluering af det endelige forslag

Forvaltningsorganet udarbejder efter en grundig evaluering en foreløbig, prioriteret liste over forslag, der kan komme i betragtning til finansiering. Rangordningen er resultatbaseret, dvs. efter tildelte point, og for delprogrammet for miljø desuden i overensstemmelse med reglen om, at en bestemt procentdel af de midler, der afsættes til aktivitetsstøtte, skal tildeles foranstaltninger til støtte for bevaring af natur og biodiversitet, og de geografiske tildelingskriterier, der er fastsat i artikel 19, stk. 4, i LIFE-forordningen. Kommissionen kontrollerer også ansøgernes finansielle og tekniske kapacitet til at gennemføre projektet.

- Opstilling af den endelige liste over projekter, der skal finansieres, og reservelisten

Efter en gennemgang af projekterne opstilles en liste over udvalgte projekter, der vil blive foreslået til finansiering inden for rammerne af det disponible budget. Der opstilles en reserveliste over de projekter, som har opnået den bedste placering, men som ikke kan finansieres på baggrund af det disponible budget. Reservelisten vil udgøre yderligere 20 % af det disponible LIFE-budget.

- Indgåelse af støtteaftalen

Mens to trins-metoden gælder under hele det flerårige arbejdsprogram, kan Kommissionen tilpasse den ovenfor beskrevne proces på baggrund af sine erfaringer.

Ved rangordningen af de integrerede projekter sikrer forvaltningsorganet geografisk balance ved vejledende at tildele hver medlemsstat mindst tre integrerede projekter for at sikre, at artikel 19, stk. 4, i LIFE-forordningen overholdes i hele støtteperioden 2014-2020.

5.1.2.2. Kriterier for støtteberettigelse og tildeling

Nedenstående kriterier for støtteberettigelse anvendes på både den korte generelle beskrivelse og det endelige forslag.

a) Støtteberettigelseskriterier

Et forslag afvises, hvis det ikke opfylder et eller flere af følgende kriterier:

1. Stor geografisk dækning: Gennemførelsen af den omhandlede EU-plan eller -strategi dækker et stort geografisk område, herunder regionalt, multiregionalt, nationalt eller tværnationalt. For integrerede projekter, der omhandler forvaltning af luftkvalitet, og integrerede projekter under delprogrammet for klimaindsatsen kan en strategi til dækning af flere byer også være en mulighed.
2. Mobilisering af andre finansieringskilder: Ud over selve det integrerede projekt og den specifikke, nødvendige medfinansiering i henhold til LIFE-forordningen (artikel 20, stk. 1, litra a) og c)) mobiliseres mindst én anden relevant EU-, national eller privat finansieringskilde til gennemførelsen af den omhandlede EU-plan eller -strategi.
3. Inddragelse af centrale interessenter: De vigtigste interessenter inddrages i gennemførelsen af den omhandlede EU-plan eller -strategi.

i) Specifikke kriterier for støtteberettigelse for projekter under delprogrammet for miljø

Det integrerede projekt er ikke støtteberettiget, hvis det ikke har til formål at gennemføre en af følgende miljøplaner eller -strategier, der kræves i henhold til EU-miljølovgivningen, og som er udviklet i henhold til andre EU-retsakter eller af medlemsstaternes myndigheder:

- a) prioriterede aktionsplaner som omhandlet i artikel 8 i habitatdirektivet, som kan omfatte foranstaltninger vedrørende grøn infrastruktur, som bidrager til sammenhængen i Natura 2000-nettet i en grænseoverskridende sammenhæng

- b) affaldshåndteringsplanerne som omhandlet i artikel 28 i affaldsrammedirektivet
- c) vandområdeplanerne som omhandlet i bilag VII i vandrammedirektivet eller
- d) luftkvalitetsplanerne i henhold til direktivet om luftkvalitet eller nationale programmer for bekæmpelse af luftforurening i henhold til direktivet om nationale emissionslofter.

ii) Specifikke kriterier for støtteberettigelse for projekter under delprogrammet for miljøindsatsen

Det integrerede projekt skal sigte mod at gennemføre en af følgende klimaplaner eller -strategier, der kræves i henhold til EU-miljølovgivningen og er udviklet i henhold til andre EU-retsakter eller af medlemsstaternes myndigheder:

- a) nationale, regionale eller lokale tilpasningsstrategier eller -handlingsplaner
- b) byplaner og lokale handlingsplaner, der går foran i overgangen mod en lavemissionsøkonomi, som evt. også er modstandsdygtig over for klimaændringer
- c) nationale, regionale eller industri-/sektorspecifikke strategier til nedbringelse af drivhusgasemissionerne eller køreplanen for en lavemissionsøkonomi.

b) Tildelingskriterier

Følgende tildelingskriterier anvendes kun på det endelige forslag. Alle forslag, som opfylder kriterierne for støtteberettigelse (og udvælgelse) underkastes en tilbunds gående kvalitetsevaluering i forbindelse med tildelingsfasen. Et forslag tildeles på dette trin point på grundlag af følgende tildelingskriterier:

Tildelingskriterier	Minimumspoint (*)	Maksimumspoint
1. Teknisk sammenhæng og kvalitet	10	20
2. Finansiell sammenhæng og kvalitet (herunder værdi for pengene)	10	20
EU-merværdi		
Beståelses-/dumpekriterier		
3. Omfang og kvalitet af bidraget set i forhold til målsætningerne	10	20
4. Levedygtighed (fortsættelse, reproduktion, overførsel)	8	15
Bonus:		
5. Omfang og kvalitet af mobiliseringen af andre midler, navnlig EU-midler	—	10
6. Synergier (herunder fleksibilitet og integration/komplementaritet (max 8 point), grønne offentlige indkøb (max 1 point), miljømærke (max 1 point) og udbredelse af EU-forskningsresultater (max 1 point)) — Tværnationalitet (max 4 point)	—	15
Samlet pointtal	50 (*)	100

(*) Et projektforslag skal opnå det mindst krævede antal point for hvert tildelingskriterium, og desuden skal det samlede antal point for kriterier, hvor der er fastsat et minimum, være 50 point eller derover.

Følgende tildelingskriterier er specifikke eller indeholder elementer, der er specifikke for integrerede projekter:

- EU-merværdi: omfang og kvalitet af bidraget set i forhold til målsætningerne

Der foretages en evaluering af, i hvor høj grad det enkelte forslag bidrager til en eller flere af de overordnede og specifikke målsætninger for LIFE som fastsat i artikel 3, 10, 11 og 12 (delprogrammet for miljø) og artikel 3, 14, 15 og 16 (delprogrammet for klimaindsatsen) i den nye LIFE-forordning.

Følgende specifikke aspekter kontrolleres, afhængigt af hvilke prioriterede områder projektet falder ind under:

- *Specifikke kriterier for projekter under delprogrammet for miljø*

- Integrerede projekter om gennemførelse af de prioriterede rammeprogrammer for Natura 2000:

Der skal gøres rede for EU-merværdien i forhold til, i hvilket omfang projektet bidrager til at nå mål 1 i EU's biodiversitetsstrategi og de generelle målsætninger i habitatdirektivet og fugledirektivet, og særligt i hvilket omfang det bidrager til at forbedre bevaringsstatus for arter og naturtyper af fællesskabsbetydning (habitatdirektivet) og/eller status for fuglearter (fugledirektivet) og med særligt henblik på at integrere grøn infrastruktur i relevant omfang.

- Integrerede projekter om gennemførelse af vandområdeplanerne:

Der skal gøres rede for EU-merværdien i forhold til, i hvilket omfang projektet bidrager til at nå målene i vandrammedirektivet. De foreslåede foranstaltninger bør rettes mod betydelige belastninger, der påvirker miljøets vandbindingsevne, og samtidig gøre brug af foranstaltninger, der påvirker miljøet så lidt som muligt (f.eks. grøn infrastruktur), til forureningsbekæmpelse. Sådanne belastninger burde være kortlagt i de vurderinger, der foretages af medlemsstaterne i udarbejdelsen af gennemførelsesplanerne for den relevante EU-lovgivning og de relevante EU-politikker (f.eks. vandrammedirektivet, havstrategirammedirektivet, direktivet om rensning af byspildevand, drikkevandsdirektivet, badevandsdirektiv, direktivet om oversvømmelser og/eller tørkeplaner).

Projekterne bør fokusere på omfattende planlægning (f.eks. vedrørende vandløbsoplade eller vandområder) og fastlæggelse af foranstaltninger (f.eks. naturbaserede løsninger) til at fremme vandbindingen i byområder og landdistrikter, forbedre nedsivningen, øge vandlagringskapaciteten og fjerne forurenende stoffer ved naturlige eller naturlignende processer. De bør stræbe efter at skabe synergivirkninger med henblik på at gennemføre foranstaltninger, der skal rette op på eksisterende hydromorfologiske belastninger og forbedre biodiversiteten og den rekreative værdi.

- Integrerede projekter om gennemførelse af affaldshåndteringsplaner:

Integrerede projekter er udformet med henblik på at støtte gennemførelsen af affaldshåndteringsplanerne, jf. artikel 28 i affaldsrammedirektivet 2008/98/EF, og/eller affaldsforebyggelsesprogrammer som påkrævet i henhold til artikel 29 affaldsrammedirektivet.

Projekternes EU-merværdi vurderes i forhold til, i hvilket omfang de bidrager til gennemførelsen af affaldshierarkiet (artikel 4 i affaldsrammedirektivet), opfyldelsen af genanvendelsesmålene i artikel 11 i affaldsrammedirektivet og de supplerende mål i EU's affaldslovgivning samt gennemførelsen af de nødvendige foranstaltninger til støtte for disse mål.

- Integrerede projekter om gennemførelse af luftkvalitetsplaner og -programmer eller nationale programmer for bekæmpelse af luftforurening:

Det integrerede projekt har til formål at støtte gennemførelsen og overvågningen af lokale og regionale luftkvalitetsplaner i henhold til direktiv 2008/50/EF. Hvis projekterne bygger på lokale luftkvalitetsplaner, bør de omfatte koordinering og samarbejde mellem mindst fem byer, der har sådanne planer. Hvis de bygger på regionale luftkvalitetsplaner, bør de omfatte koordinering og samarbejde mellem alle lokale myndigheder og den regionale myndighed. Storstilede projekter og/eller projekter, der sikrer sammenhæng med nationale programmer for bekæmpelse af luftforurening i henhold til direktiv (EU) 2016/2284, gives forrang.

Projekterne kan også tilrettelægges til primært at gennemføre nationale programmer for bekæmpelse af luftforurening i henhold til direktiv (EU) 2016/2284. Det integrerede projekt er udformet til at støtte udvikling, gennemførelse og overvågning af nationale programmer for bekæmpelse af luftforurening som defineret i artikel 6 i direktiv (EU) 2016/2284.

EU-merværdien af et integreret projekt vedrørende nationale programmer for bekæmpelse af luftforurening vil blive bedømt på grundlag af: a) i hvilket omfang nationale emissionskilder vil kunne få en indvirkning på luftkvaliteten på det pågældende nationale område eller i de omkringliggende medlemsstater målt ved hjælp

af relevante data og metodologier udviklet af European Monitoring and Evaluation Programme (EMEP) under protokollen til LRTAP-konventionen om langsigtet finansiering af samarbejdsprogrammer for overvågning og vurdering af transport af luftforurenende stoffer over store afstande i Europa; b) om det nationale program for bekæmpelse af luftforurening tager hensyn til behovet for at reducere emissionerne af luftforurenende stoffer for at opfylde luftkvalitetsmålsætningerne på eget område og eventuelt i omkringliggende medlemsstater; c) om projektet prioriterer foranstaltninger til reduktion af emissionen af sodpartikler, når der træffes foranstaltninger til at opfylde de nationale reduktionstilsagn vedrørende fine partikler; d) om projektet sikrer sammenhæng med andre relevante planer og programmer, der er etableret i medfør af kravene i national eller EU-lovgivning, navnlig luftkvalitetsplaner i henhold til direktiv 2008/50/EF.

— *Specifikke kriterier for klimaindsatsprojekter*

- Integrerede projekter om gennemførelse af strategier, handlingsplaner og køreplaner for modvirkning af klimaændringer:

Denne type integreret projekt støtter gennemførelsen af strategier for mindre emission af drivhusgasser, handlingsplaner eller køreplaner for en lavemissionsøkonomi og berører specifikke kommuner eller regioner (f.eks. som bekendtgjort i borgmesteraftalen), industrien eller landbruget (ved at analysere arealanvendelse på regionalt plan og den sociale og økonomiske kontekst) eller andre økonomiske sektorer ved at indføre teknologi og tjenestebaserede metoder på en bæredygtig og innovativ måde. Integrerede projekters bidrag til gennemførelse og udvikling af Unionens politik og lovgivning om modvirkning af klimaændringer kunne omfatte emissionshandelssystemet, byrdefordelingsbeslutningen for sektorer, der ikke er omfattet af emissionshandelssystemet, direktivet om vedvarende energikilder eller forordningen om fluorholdige drivhusgasser. De integrerede projekter kan suppleres med de nødvendige infrastrukturinvesteringer eller udvikling og indførelse af innovative teknologier og tjenester i byer, regioner og/eller samfund, der modtager støtte gennem andre relevante EU-finansieringsprogrammer, som også er anført i den pågældende strategi/plan/køreplan. Projekternes EU-merværdi vurderes i forhold til, i hvilket omfang de bidrager til at nedbringe drivhusgasemissionerne, i hvor høj grad de integreres i forskellige politikker, om de direkte inddrager en bred vifte af interessenter, og i hvilket omfang de udgør en operativ del af den pågældende strategi/plan/køreplan.

- Integrerede projekter om gennemførelse af strategier, handlingsplaner og køreplaner for tilpasning til klimaændringer:

Denne type integreret projekt er udformet til at gennemføre strategier eller planer for tilpasning til klimaændringer, som vedrører specifikke sårbarheder i forbindelse med klimaændringer (f.eks. kystområder, tørke- eller oversvømmelsessårbare områder) eller sårbare sektorer (f.eks. vand, landbrug/skovbrug, folkesundhed), ved hjælp af økosystembaserede tilgange i relevant omfang. Synergier med andre miljø- og klimapolitikker bør være et centralt emne i tilpasningsprojekterne, og f.eks. synergier mellem tilpasning til klimaændringer, reduktion af katastroferisici, biodiversitet og vandpolitik bør fremmes, hvor det er relevant. EU-merværdien vil også blive vurderet ud fra, i hvilket omfang de integrerede projekter bidrager til at opfylde målsætningerne om modstandsdygtighed over for klimaændringer, i hvor høj grad de integreres i andre sektorer, og om de inddrager en bred vifte af interessenter.

- Integrerede projekter om gennemførelse af klimahandlingsplaner for byer:

Denne type integreret projekt er udformet til at gennemføre handlingsplaner for byer med henblik på omstilling til et kulstoffattigt og klimaresistent samfund, f.eks. i forbindelse med den globale borgmesteraftale om klima og energi. Bidrag til bedre forvaltning, bevidstgørelse og kapacitetsopbygning og integration af klimaændringsforanstaltninger i forskellige politikområder er relevante. Der tilskyndes til storstilede projekter, der omfatter flere byer.

- EU-merværdi: omfang og kvalitet af mobiliseringen af andre midler, navnlig EU-midler: Kvaliteten af koordineringen med andre finansieringsmekanismer og graden af mobilisering af andre midler ud over de planlagte LIFE-midler (ud over det minimum, der kræves for støtteberettigelse), sandsynligheden for, at de faktisk mobiliseres, og den funktionelle forbindelse til den plan, der skal gennemføres, afgør, om et integreret projekt tildeles yderligere point i henhold til dette kriterium. Integrerede projekter, som forventes at mobilisere EU-midler med en funktionel forbindelse til den plan, der skal gennemføres, og som indeholder en tilfredsstillende koordineringsmekanisme, tildeles flere point.
- EU-merværdi: synergier (herunder fleksibilitet, komplementaritet, integration, grønne offentlige indkøb, miljømærke og udbredelse): Forslag til integrerede projekter skal fremvise fleksible leveringsmekanismer af særlig høj kvalitet (f.eks. ved at sigte mod miljø- og klimafordele og kapacitetsopbygning), der gør det muligt at nå resultater inden for

andre politikområder ⁽¹⁾. De bør også styrke komplementariteten med disse politikker og integrere målsætninger for miljø og klimaindsats i dem. Til »traditionelle« projekter gives der 1 bonuspoint for hvert løfte om at anvende grønne offentlige indkøb ⁽²⁾, og/eller for at man via en klar leveringsmekanisme giver præference til produkter og/eller tjenester fra anerkendte miljømærkeordninger såsom EU's miljømærke ⁽³⁾.

Også udbredelsen af resultaterne af miljømæssige og klimarelaterede forsknings- og innovationsprojekter, der finansieres under Horisont 2020 eller tidligere rammeprogrammer, tildeles 1 bonuspoint, hvis der foreligger tilstrækkelige beviser for, at denne udbredelse giver en merværdi.

5.1.3. Projekter om teknisk bistand som omhandlet i artikel 18, litra e), i LIFE-forordningen

Projekter om teknisk bistand yder aktivitetsstøtte for at hjælpe ansøgere med at udforme integrerede projekter. Højest 1 % af det årlige budget til integrerede projekter kan stilles til rådighed for projekter om teknisk bistand. Det maksimale EU-tilskud pr. projekt om teknisk bistand er sat til 100 000 EUR.

5.1.3.1. Den tekniske metodologi for projektudvælgelsesproceduren

Udvælgelsen af projekter om teknisk bistand følger samme tekniske metodologi for projektudvælgelse under begge delprogrammer. Der vil blive anvendt en fast track-procedure.

Projektudvælgelsesproceduren afholdes som følger:

— Bedømmelse af forslagene

Forvaltningsorganet kontrollerer, at hvert forslag opfylder kriterierne for støtteberettigelse og udvælgelse og vurderer dem i forhold til tildelingskriterierne.

— Opstilling af den endelige liste over projekter, der skal finansieres, og reservelisten

Efter en gennemgang af projekterne opstilles en liste over udvalgte projekter, der vil blive foreslået til finansiering inden for rammerne af det disponible budget. Der opstilles en reserveliste over de projekter, som har opnået den bedste placering, men som ikke kan finansieres på baggrund af det disponible budget. Reservelisten vil udgøre yderligere 20 % af det disponible LIFE-budget.

— Indgåelse af støtteaftalen

5.1.3.2. Kriterier for støtteberettigelse og tildeling

Følgende vigtige og specifikke kriterier for støtteberettigelse og tildeling finder anvendelse:

a) Støtteberettigelseskriterier

Et forslag til projekt om teknisk bistand evalueres kun i forhold til tildelingskriterierne, hvis:

— projektforslaget sigter mod at forberede et fremtidigt forslag til et integreret projekt.

⁽¹⁾ Navnlig havmiljøet i overensstemmelse med målsætningerne for Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/56/EF (EUT L 164 af 25.6.2008, s. 19).

⁽²⁾ Vedrørende grønne offentlige indkøb, se http://ec.europa.eu/environment/gpp/index_en.htm, og navnlig http://ec.europa.eu/environment/gpp/buying_handbook_en.htm og http://ec.europa.eu/environment/eu_gpp_criteria_en.htm.

⁽³⁾ <http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/eu-ecolabel-products-and-services.html>.

b) Tildelingskriterier

Alle støtteberettigede forslags realiteter evalueres efter følgende tildelingskriterier og pointsystem:

Tildelingskriterier	Minimumspoint (*)	Maksimumspoint
1. Teknisk sammenhæng og kvalitet	30	60
2. Finansiell sammenhæng og kvalitet (herunder værdi for pengene)	20	40
Samlet pointtal	55	100

(*) Et projektforslag skal opnå det mindst krævede antal point for hvert tildelingskriterium, og desuden skal det samlede antal point for kriterier, hvor der er fastsat et minimum, være 55 point eller derover.

— **Teknisk sammenhæng og kvalitet**

Klarhed, sammenhæng og gennemførlighed evalueres i forhold til projektets målsætninger og forventede resultater. Arten og omfanget af det fremtidige integrerede projekt vil blive taget i betragtning.

— **Finansiell sammenhæng og kvalitet**

Der foretages en evaluering af det foreslåede budget og dets overensstemmelse med de foreslåede foranstaltninger, de gældende regler samt den foreslåede tilgangs omkostningseffektivitet. Forslagets forhold mellem pris og kvalitet vurderes også.

5.1.4. *Kapacitetsopbygningsprojekter som omhandlet i artikel 18, litra f), i LIFE-forordningen*

Kapacitetsopbygningsprojekter yder finansiell støtte til aktiviteter, der er nødvendige for at opbygge medlemsstaternes kapacitet, herunder i form af nationale eller regionale LIFE-kontaktpunkter, til at kunne deltage mere effektivt i LIFE-programmet.

Sådanne foranstaltninger kan omfatte, men er ikke begrænset til følgende:

- ansættelse af nyt personale og uddannelse til nationale og regionale LIFE-kontaktpunkter
- fremme af udveksling af erfaring og bedste praksis og udbredelse af formidling og anvendelse af resultater af projekter under LIFE-programmet
- »train the trainer«-tilgange
- udvekslings- og opfølgingsprogrammer mellem offentlige myndigheder i medlemsstaterne, navnlig »bedste i klassen«-udvekslingsaktiviteter.

Foranstaltninger under kapacitetsopbygningsplanerne kan omfatte ansættelse af eksperter til ad hoc at afhjælpe tekniske og proceduremæssige kapacitetsmangler, men ikke ansættelse af eksperter med den primære opgave at udarbejde forslag til indgivelse i forbindelse med den årlige indkaldelse af forslag.

5.1.4.1. Den tekniske metodologi for projektudvælgelsesproceduren

Ansøgninger om kapacitetsopbygningsprojekter følger en fast track-tildelingsprocedure. I betragtning af at kapacitetsopbygningsprojekter i henhold til artikel 19, stk. 8, kun tildeles et forud fastlagt antal medlemsstater, og kun ét projekt pr. medlemsstat kan tildeles støtte, er der ingen konkurrence mellem de modtagne ansøgninger. Derfor kan der løbende indgives ansøgninger fra datoen for offentliggørelse af 2018-indkaldelsen af forslag til LIFE-aktivitetsstøtte, som også omfatter ansøgningspakken for kapacitetsopbygningsprojekter. Ansøgningerne skal indsendes inden udgangen af første kvartal 2019 for at komme i betragtning i finansieringsperioden 2018-2020.

Ansøgningerne vurderes for at sikre overholdelse af kriterierne for støtteberettigelse og tildelingstærsklerne nedenfor.

Støtteaftaler indgås, når evaluerings- og revisionsprocessen er afsluttet.

5.1.4.2. Kriterier for støtteberettigelse og tildeling

Følgende kriterier for støtteberettigelse og tildeling finder anvendelse:

a) Støtteberettigelseskriterier

Ansøgningen skal opfylde følgende kriterier for støtteberettigelse:

- Ansøgeren er en **medlemsstat**, hvis
 - BNP pr. indbygger i 2012 udgjorde mere end 105 % af Unionens gennemsnit
 - medlemsstatens gennemsnitlige absorptionsniveau for dens vejledende nationale tildeling for årene 2014, 2015 og 2016, jf. artikel 19, stk. 5, i LIFE-forordningen, er under 70 %, og
 - medlemsstatens gennemsnitlige absorptionsniveau af den vejledende nationale tildeling for årene 2014, 2015 og 2016 er steget i forhold til absorptionsniveauet for årene 2010, 2011 og 2012.
- Hvis en medlemsstat var blevet tildelt et kapacitetsopbygningsprojekt i det flerårige arbejdsprogram 2014-2017, skal dette projekt fuldføres før startdatoen for det næste kapacitetsopbygningsprojekt.
- Ansøgningen indeholder en **kapacitetsopbygningsplan**, hvorved medlemsstaten **forpligter sig**:
 - til at opretholde sine ressourcer til LIFE-programmet, herunder bl.a. personaleressourcer, på niveauer, der ikke er lavere end dem, der gjaldt i 2012, i det relevante flerårige arbejdsprogram varighed
 - til, hvis den var blevet tildelt et kapacitetsopbygningsprojekt i det flerårige arbejdsprogram 2014-2017, også i perioden for det flerårige arbejdsprogram 2018-2020 at opretholde de ressourcer, herunder personaleressourcer, der var afsat til det tidligere kapacitetsopbygningsprojekt.

b) Tildelingskriterier

- **Teknisk sammenhæng og kvalitet** i kapacitetsopbygningsprojekter henviser til de foreslåede foranstaltninger med henblik på at udvikle medlemsstatens evne til at indgive vellykkede ansøgninger om finansiering af projekter under delprogrammerne for miljø og klimaindsats.

Alle støtteberettigede forslags realiteter evalueres efter følgende tildelingskriterier og pointsystem:

Tildelingskriterier	Minimumspoint (*)	Maksimumspoint
Teknisk sammenhæng og kvalitet	15	30
Finansiel sammenhæng og kvalitet (herunder værdi for pengene)	10	20
Strategiens fuldstændighed i forhold til de konstaterede svagheder, der fører til medlemsstatens lave deltagelse i LIFE 2014-2016-indkaldelserne	15	30
Fremlæggelse af den forventede forbedring af evnen til at fremme integration, komplementaritet, synergier og reproducerbarhed af LIFE-programmet i forskellige politikker, økonomiske aktiviteter og andre programmer	10	20
Samlet pointtal	55	100

(*) Et projektforslag skal opnå det mindst krævede antal point for hvert tildelingskriterium, og desuden skal det samlede antal point for kriterier, hvor der er fastsat et minimum, være 55 point eller derover.

5.1.5. Forberedende projekter som omhandlet i artikel 18, litra g), i LIFE-forordningen

Forberedende projekter, der skal opfylde særlige behov for udviklingen og gennemførelsen af Unionens miljø- og klimapolitik og -lovgivning.

5.1.5.1. Den tekniske metodologi for projektudvælgelsesproceduren

Kommissionen udarbejder en gang om året en opgørelse over specifikke behov med hensyn til udvikling og gennemførelse af Unionens miljø- og klimapolitik og -lovgivning, som skal opfyldes i de følgende år, og identificerer blandt dem de behov, der kunne opfyldes ved hjælp af forberedende projekter.

Inden den årlige indkaldelse af forslag iværksættes, vil medlemsstaterne få et udkast til en liste over særlige behov, som kunne opfyldes ved hjælp af forberedende projekter, og vil blive anmodet om at fremsætte bemærkninger. På grundlag af disse bemærkninger udarbejdes den endelige liste.

Kommissionen definerer specifikke udvælgelses- og tildelingskriterier for de projekter, der er blevet udpeget, projektets varighed og det vejledende budget, der skal afsættes til hvert projekt.

Projektudvælgelsesproceduren afholdes som følger:

— Bedømmelse af forslagene

Kommissionen kontrollerer, at hvert forslag opfylder kriterierne for støtteberettigelse og udvælgelse, og vurderer dem i forhold til tildelingskriterierne.

— Opstilling af den endelige liste over projekter, der skal finansieres, og reserverlisten

Efter en gennemgang af projekterne opstilles en liste over udvalgte projekter, der vil blive foreslået til finansiering inden for rammerne af det disponible budget. Der kan om nødvendigt opstilles en reserverliste.

— Indgåelse af støtteaftalen

5.1.5.2. Kriterier for støtteberettigelse og tildeling

Følgende kriterier for støtteberettigelse og tildeling finder anvendelse:

a) Støtteberettigelseskriterier

De specifikke kriterier for støtteberettigelse og udvælgelse defineres i hver enkelt indkaldelse. De vil bygge på de specifikke behov, der skal opfyldes af forberedende projekter som defineret af Kommissionen i samarbejde med medlemsstaterne.

b) Tildelingskriterier

Forberedende projekter tildeles de(n) juridiske enhed(er), der fremlægger et forslag, som opnår flere end det krævede antal point, og som opnår det højeste antal point med hensyn til følgende kriterier:

Kriterier	Minimumspoint (*)	Maksimumspoint
Teknisk sammenhæng og kvalitet i forslaget i forhold til det specifikke behov	22	45
Strategiens fuldstændighed i forhold til det specifikke behov	15	30
Finansiel sammenhæng og kvalitet (herunder værdi for pengene)	12	25
Samlet pointtal	55	100

(*) Et projektforslag skal opnå det mindst krævede antal point for hvert tildelingskriterium, og desuden skal det samlede antal point for kriterier, hvor der er fastsat et minimum, være 55 point eller derover.

5.1.6. Projekter, der er nødvendige for at nå de overordnede målsætninger fastsat i artikel 3 i LIFE-forordningen

Andre projekter (pilot- eller demonstrationsprojekter eller andre typer) kan finansieres i henhold til artikel 190 i gennemførelsesbestemmelserne til finansforordningen eller ved en specifik forslagsindkaldelse på grundlag af de nedenfor beskrevne kriterier. F.eks. kan tilskud til komplekse projekter til opnåelse af cirkulær økonomi i værdikæder eller ved industriel symbiose finansieres i forbindelse med en specifik indkaldelse med midler fra budgettet for aktivitetsstøtte til miljø og ressourceeffektivitet ⁽¹⁾ eller til støtte for bankegnede projekter inden eller som supplement til NCF-finansiering. Støtten kunne også gives til at bringe projektforslag op på et tilstrækkeligt modenhedsniveau for at tiltrække offentlig og privat investeringskapital. Støtten kunne især gives til innovative, banebrydende eller ikke-rutinemæssige investeringsforslag på ethvert af de prioriterede områder under LIFE-forordningen.

5.1.6.1. Den tekniske metodologi for projektudvælgelsesproceduren

Hvis Kommissionen finder, at der er behov for et bestemt ad hoc-projekt for at opfylde de overordnede målsætninger i LIFE-forordningens artikel 3, offentliggør den en indkaldelse af forslag.

5.1.6.2. Kriterier for støtteberettigelse og tildeling

a) Støtteberettigelseskriterier

Andre typer projekter skal:

- bidrage til en eller flere af de **overordnede** målsætninger i artikel 3 i LIFE-forordningen **og de gældende specifikke målsætninger** i artikel 10, 11, 12, 14, 15 og 16 af LIFE-forordningen
- **falde ind under anvendelsesområdet for det prioriterede område** af LIFE-delprogrammet, som er fastsat i artikel 9 og 13 i LIFE-forordningen, og som projektforslaget blev forelagt i overensstemmelse med. Det omfatter projekter rettet mod komplekse foranstaltninger til opnåelse af cirkulær økonomi i værdikæder eller ved industriel symbiose. Der vil blive udsendt en specifik indkaldelse vedrørende tekniske bistandsprojekter som forberedelse til den cirkulære økonomi med midler fra budgettet for aktivitetsstøtte til miljø og ressourceeffektivitet for maksimalt 1 mio. EUR om året.

b) Tildelingskriterier

Andre projekter tildeles de(n) juridiske enhed(er), der fremlægger et forslag, som opnår flere point end det krævede antal, og som opnår det højeste antal point med hensyn til følgende kriterier:

Kriterier	Minimumspoint (*)	Maksimumspoint
Teknisk sammenhæng og kvalitet i forslaget i forhold til det specifikke behov	30	50
Finansiel sammenhæng og kvalitet (herunder værdi for pengene)	20	30
Strategiens fuldstændighed i forhold til det specifikke behov	—	10
Synergier (se traditionelle projekter)	—	10
Samlet pointtal	55	100

(*) Et projektforslag skal opnå det mindst krævede antal point for hvert tildelingskriterium, og desuden skal det samlede antal point for kriterier, hvor der er fastsat et minimum, være 55 point eller derover.

⁽¹⁾ Undersøgelser viser, at der er tilgængelig investeringskapital fra forskellige kilder til »grønne investeringer«, men at der ikke er tilstrækkeligt med velforberejdede forslag (bankegnede). Det er planen at afhjælpe denne mangel gennem en specifik indkaldelse, som retter sig mod udviklere af (potentielt) rentable projekter, som har potentiale til at skabe en så betydelig miljø- eller klimaindsatsmæssig påvirkning, at de generelle målsætninger i artikel 3 i LIFE-forordningen bliver opfyldt.

5.2. Driftstilskud

Ved artikel 21 i LIFE-forordningen fastsættes det, at driftstilskud gives til visse drifts- og administrationsudgifter hos almennyttige foretagender, der arbejder for virkeliggørelsen af et mål af almindelig EU-interesse, primært er aktive på miljø- og/eller klimaområdet og deltager i udviklingen, gennemførelsen og håndhævelsen af EU-politik og -lovgivning.

Ordningen med halvårslige partnerskabsrammeaftaler om driftstilskud, der blev indført under det flerårige arbejdsprogram 2014-2017, vil blive opretholdt for at fastholde balancen mellem støttemodtagernes behov for vished og stabilitet og et vist mål af konkurrence blandt almennyttige foretagender. Inden for denne ramme vil der blive udsendt en begrænset forslagsindkaldelse i 2018. Den vil kun være henvendt til de NGO'er, der blev udvalgt til at indgå en partnerskabsrammeaftale i forbindelse med indkaldelsen i 2017 vedrørende partnerskabsrammeaftaler (indkaldelsesnummer: LIFE-NGO-FPA-EASME-2017).

I 2019 vil der blive udsendt en ny forslagsindkaldelse vedrørende partnerskabsrammeaftaler for at udvælge NGO'er til et driftstilskud for regnskabsårene 2020 og 2021. Denne vil blive fulgt af to begrænsede indkaldelser med henblik på indgåelse af specifikke tilskudsftaler med partnere i partnerskabsrammeaftaler.

Der kan i behørigt begrundede undtagelsestilfælde, jf. artikel 190 i Kommissionens delegerede forordning (EU) nr. 1268/2012 ⁽¹⁾, tildeles driftstilskud uden indkaldelse af forslag, navnlig hvis støttemodtageren er af en sådan beskaffenhed, at der ikke er andre muligheder, eller hvis støttemodtageren er identificeret således i et retsgrundlag.

Det kontrolleres, om forslagene opfylder kriterierne for støtteberettigelse og udvælgelse. Hvis forslagene opfylder kriterierne, vurderes deres overordnede relevans og kvalitet i forhold til tildelingskriterierne. Der tildeles point i henhold til disse kriterier, og der kræves et minimumskvalitetsniveau. Den endelige beslutning om tildeling af tilskud træffes på grundlag af resultaterne af denne evalueringsproces.

5.2.1. Udvælgelseskriterier for driftstilskud

Udvælgelseskriterierne skal vurdere ansøgerens finansielle og teknisk kapacitet til at gennemføre det foreslåede arbejdsprogram.

Ansøgerne udvælges kun, hvis de på grundlag af specifik støttedokumentation vedrørende deres resultater i de to foregående år kan påvise:

- **teknisk kapacitet** — ansøgeren skal råde over de faglige kompetencer og kvalifikationer, der er nødvendige for at færdiggøre projektet, og
- **finansiell kapacitet** — ansøgeren skal råde over stabile finansieringskilder, som er tilstrækkelige til, at han kan opretholde sine aktiviteter i det år, som støtten tildeles for, og til at han kan bidrage til finansieringen heraf.

Under visse ekstraordinære omstændigheder, navnlig hvis erfarne organisationer har skabt et nyt netværk, kan forvaltningsorganet dispensere fra kravet om dokumentation for de to foregående år.

5.2.2. Tildelingskriterier for driftstilskud

5.2.2.1. Driftstilskud/partnerskabsrammeaftaler for ikkestatslige organisationer (NGO'er)

I LIFE-forordningens artikel 12, litra d), og artikel 16, litra d), opstilles der en specifik målsætning for de respektive prioriterede områders »forvaltning og information« for at fremme bedre miljø- og klimaforvaltning gennem øget inddragelse af interessenterne, herunder NGO'er, i høring og gennemførelsen af politikken.

Følgende tildelingskriterier gælder for udvælgelsen af støttemodtagere i rammepartnersaftalerne:

1. Politisk relevans: relevansen af NGO'ens strategiske plan for Unionens miljø- og klimaindsatspolitikker.

⁽¹⁾ Kommissionens delegerede forordning (EU) nr. 1268/2012 af 29. oktober 2012 om gennemførelsesbestemmelser til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU, Euratom) nr. 966/2012 om de finansielle regler vedrørende Unionens almindelige budget (EUTL 362 af 31.12.2012, s. 1).

2. Udformning af EU-politik: NGO'ens bidrag til udformning, udarbejdelse eller ajourføring af Unionens miljø- og klimaindsatspolitikker.
3. Gennemførelse af EU-politikker: NGO'ens bidrag til gennemførelse og håndhævelse af Unionens miljø- og klimaindsatspolitikker.
4. Sensorfunktion: relevansen af at tage fat på nye og opdukkende miljø- og klimarelaterede spørgsmål.
5. Organisatorisk udvikling: potentialet til at blive en mere effektiv aktør i Unionens politiske proces.

De organisationer, der udpeges som rammepartnere, vil blive opfordret til hvert år at indsende deres arbejdsprogram, som analyseres med henblik på tildeling af et specifikt årligt driftstilskud.

Følgende kriterier anvendes på tildeling af specifikke årlige driftstilskud under partnerskabsrammeaftalerne:

1. Arbejdsprogrammets opfyldelse af målsætningen med og arten af de aktiviteter, der er specificeret i partnerskabsrammeaftalerne.
2. Teknisk sammenhæng og kvalitet af arbejdsprogrammet
3. Sammenhæng mellem arbejdsprogrammet og det foreslåede budget, herunder effektiv ressourceanvendelse.

5.2.2.2. Andre driftstilskud

Tildelingen af andre driftstilskud, herunder efter indgåelse af partnerskabsrammeaftaler, til almennyttige foretagender, der arbejder for virkeliggørelsen af et mål af almindelig EU-interesse eller har en målsætning, der indgår i eller understøtter miljø- og/eller klimaindsatspolitikken, foregår på grundlag af følgende tildelingskriterier:

1. Arbejdsprogrammets relevans i forhold til LIFE-forordningens målsætninger og, hvis det er relevant, de prioriterede tematiske områder og projektemner.
2. Arbejdsprogrammets gennemførlighed og interne sammenhæng.
3. De foreslåede aktiviteter omkostningseffektivitet.

5.3. Finansielle instrumenter

Finansiering som omhandlet i artikel 17, stk. 4, i LIFE-forordningen, tildeles de følgende to finansielle pilotinstrumenter med henblik på at nå de overordnede mål, der er fastsat i artikel 3 i samme forordning:

- Faciliteten til finansiering af naturkapital — et finansielt instrument, der afprøves under begge delprogrammer for at teste og demonstrere innovative finansieringsmetoder til projekter, der fremmer bevarelsen af naturkapital inden for de prioriterede områder natur og biodiversitet samt tilpasning til klimaændringerne.
- Instrumentet til privatfinansiering af energieffektivitet (PF4EE) — et nyt finansielt pilotinstrument under delprogrammet for klimaindsatsen. Som demonstreret i perioden 2014-2017 leverer PF4EE en ny og effektiv tilgang til håndtering af den begrænsede adgang til tilstrækkelig og økonomisk overkommelig kommerciel finansiering af investeringer i energieffektivitet, der er omfattet af nationale prioriteter.

Bestemmelserne om finansielle instrumenter i finansforordningen, særlig artikel 139 og 140, er opfyldt, således som det er angivet nedenfor.

De finansielle instrumenter til projektstøtte kan antage alle former omhandlet i og skal gennemføres i overensstemmelse med afsnit VIII i forordning (EU, Euratom) nr. 966/2012 og kan kombineres både indbyrdes og med tilskud, der finansieres over Unionens budget.

I henhold til artikel 140, stk. 6, skal de årlige tilbagebetalinger, herunder tilbagebetalinger af kapital, indfrie garantier og tilbagebetalinger af låns hovedstol, udgøre interne formålsbestemte indtægter og anvendes til det samme finansielle instrument i en periode, der maksimalt svarer til den periode, som forpligtelsesbevillingerne dækker, plus to år.

Midtvejsevalueringen fandt sted efter mindre end to år af den faktiske gennemførelse af de to finansielle instrumenter, og der kunne kun drages foreløbige konklusioner om de finansielle instrumenter, idet de repræsenterer en ny finansieringsmetode under LIFE-programmet. Disse konklusioner blev taget i betragtning ved gennemførelsen af de to finansielle instrumenter i 2018-2020. Navnlig gør følgende sig gældende:

- Angående NCFE gøres der en indsats for at forbedre den støtte, der skal ydes til potentielle modtagere til opbygning af deres business-case, idet det antages, at de under det første flerårige arbejdsprogram tildelte midler er tilstrækkelige til at dække det næste flerårige arbejdsprogram 2018-2020.

- For PF4EE blev det besluttet at fortsætte pilotfasen og øge de tilgængelige midler med 75 mio. EUR under hensyntagen til den store efterspørgsel, der var registreret. Kommissionen aflægger rapport mindst én gang om året for LIFE-udvalget, mens der om nødvendigt kan indkaldes til ad hoc-møder.

5.3.1. Faciliteten til finansiering af naturkapital (NCFE)

5.3.1.1. Medvirken til opfyldelse af LIFE-målsætningerne

Det finansielle instrument bidrager til at virkeliggøre LIFE-målsætningerne, navnlig for de prioriterede områder »natur og biodiversitet« under LIFE-programmet for miljø og »tilpasning til klimaændringer« under LIFE-programmet for klimainsatsen ved at foretage forudgående investeringer og finansiere driftsomkostningerne til indtægtsskabende eller omkostningsbesparende pilotprojekter, der fremmer bevarelse, genopbygning, forvaltning og forbedring af naturkapital med henblik på at opnå biodiversitets- og tilpasningsfordele, herunder økosystembaserede løsninger på de udfordringer, der er forbundet med land, jord, skovbrug, landbrug, vand og affald. Faciliteten til finansiering af naturkapital (NCFE), som blev lanceret i 2015, er et ny politisk instrument til innovative pilotprojekter. Som beskrevet i det flerårige arbejdsprogram 2014-2017 gør den det muligt at forbedre LIFE-programmets omkostningseffektivitet ved at fungere som en løftestang og sikre komplementaritet. Faciliteten bidrager desuden til langsigtet kapacitetsopbygning inden for innovativ, bæredygtig kommerciel finansiering. Den supplerer og støtter medlemsstaternes politiske målsætninger inden for biodiversitet og tilpasning til klimaændringer.

Nærmere bestemt:

- vedrørende natur og biodiversitet bidrager faciliteten til gennemførelse af EU-politik og -lovgivning inden for biodiversitet, herunder EU's biodiversitetsstrategi frem til 2020, direktiv 2009/147/EF og 92/43/EØF, navnlig ved at anvende, udvikle og teste projekter og påvise, at de er rentable. Desuden støtter den videreudviklingen, gennemførelsen og forvaltningen af Natura 2000-nettet, der er nedsat ved artikel 3 i direktiv 92/43/EØF, og øger nettets modstandsdygtighed ved at beskytte og genoprette økosystemer også uden for nettet. Nogle projekttyper kan dog ikke anvendes i Natura 2000-områderne ⁽¹⁾
- vedrørende tilpasning til klimaændringer bidrager faciliteten til gennemførelse af Unionens tilpasningspolitik, navnlig ved at udvikle, teste og demonstrere økosystembaserede tilgange til tilpasningen til klimaændringer. Den bidrager ligeledes til at udvikle og demonstrere innovative tilpasningsteknologier, -systemer, -metoder og -instrumenter, som kan reproducere, overføres eller mainstreames.

5.3.1.2. Status på NCFE

NCFE varetages af Den Europæiske Investeringsbank i henhold til en delegeringsaftale indgået med Kommissionen. I pilotfasen, som blev indledt under det flerårige LIFE-arbejdsprogram 2014-2017 og vil fortsætte indtil 2020, forventes NCFE at blive mobiliseret 9-12 gange. De midler, der er bevilget til NCFE i 2014-2017, skønnes at række til hele LIFE-programperioden. Kommissionen aftalte en forlængelse af gennemførelsesperioden frem til udgangen af 2021 med EIB.

I februar 2017 var der blevet forhandlet og indgået en aftale, og det forventes, at den næste bliver indgået i år. Den Europæiske Investeringsbank fortsætter udviklingen af en venteliste med støtteberettigede projekter.

5.3.1.3. Opbygningen af det finansielle instrument

Gennemførelsen af det finansielle instrument er overdraget til Den Europæiske Investeringsbank (EIB) i form af indirekte forvaltning.

NCFE kombinerer direkte og indirekte finansiering af projekter via lån og egenkapital samt en garantiordning. Der stilles en teknisk facilitet til rådighed for at sikre, at projekterne når en tilstrækkelig modenhed med henblik på finansiering.

Europa-Kommissionen afsatte 50 mio. EUR til risikodelingsmekanismen og 10 mio. EUR til faciliteten for teknisk bistand. På denne baggrund vil EIB investere op til 125 mio. EUR via lån, lånegarantier og egenkapitalinvesteringer. Der kan ydes lån enten direkte til slutmodtagerne til finansiering af investeringer og driftsomkostninger eller indirekte

⁽¹⁾ Projekter, der skal kompensere for skader på Natura 2000-lokaliteter i henhold til artikel 6, stk. 4, i habitatdirektivet, er ikke støtteberettigede under faciliteten til finansiering af naturkapital (NCFE), men de kompenserende foranstaltninger for skader andre steder kan iværksættes i Natura 2000-lokaliteter eller på andre måder, som kan bidrage til sammenhængen i nettet, og de er støtteberettigede under NCFE.

gennem formidlere, som så finansierer en låneportefølje. Der kan stilles lånegarantier til formidlere. Egenkapitalinvesteringer kan benyttes til investering i fonde, der forvaltes af formidlere. Disse valgmuligheder kan kombineres med aktivitetsstøtte under de tematiske prioriteter eller med støtte fra andre kilder.

Faciliteten omfatter risikodeling med EIB, da EIB normalt ikke investerer i den type projekter, der finansieres via faciliteten, enten fordi de er for små, eller fordi risikoen vurderes til at være for stor og dermed ikke er forenelig med bankens AAA-rating. For at afhjælpe dette omfatter faciliteten en risikodelingsmekanisme, hvorved EU-midlerne udgør en garanti for EIB for de første tab i tilfælde af, at projektet slår fejl. De midler, der er stillet til rådighed under det flerårige arbejdsprogram 2014-2017, vil fortsat være til rådighed i finansieringsperioden 2018-2020. Den nøjagtige gennemførelsesmekanisme blev oprettet ved en delegeringsaftale mellem Kommissionen og EIB af 18. december 2014, hvori de nøjagtige udelukkelses-/udvælgelseskriterier for projekterne også defineres, hvorved det sikres, at de rette prioriteter er indbygget i udvælgelsesprocessen, og at der er en passende sektormæssig og geografisk dækning.

Det aktuelle flerårige arbejdsprogram forlænger de midler, der blev bevilget til det flerårige arbejdsprogram 2014-2017, til også at dække det flerårige arbejdsprogram 2018-2020. Når denne driftsfase af pilotfasen afsluttes, fortsætter faciliteten med en lettere struktur til forvaltning af porteføljen og modtagelse af tilbagebetalingerne fra projekterne.

EIB forvalter det finansielle instrument. Et styringsudvalg fører regelmæssigt tilsyn med de fremskridt, der gøres med gennemførelsen af det finansielle instrument. Styringsudvalgets medlemmer udpeges i fællesskab af Kommissionen, herunder GD ENV, GD KLIMA, GD ECFIN, og EIB, der bistås af et sekretariat, som EIB stiller til rådighed.

Overvågningen af de finansielle instrumenter sker i overensstemmelse med kravene i finansforordningen (artikel 140) og den delegerede forordning (artikel 225) og derefter som fortolket i den finansielle og administrative rammeaftale med EIB og delegeringsaftalen.

EIB er ansvarlig for at overvåge gennemførelsen af aktiviteter under det finansielle instrument og for at udarbejde resultat- og finansieringsrapporter i henhold til det format og indhold og den hyppighed, der vedtages (i begyndelsen kvartalsvis), og som skal omfatte regelmæssige og ad hoc-rapporter, besøg på virksomheden og revision. Der vil blive anvendt resultatindikatorer til de finansielle institutioners rapportering til EIB.

5.3.1.4. Den tekniske metodologi for projektudvælgelsesproceduren

Projekterne kan inddeles i fire hovedkategorier:

- betalinger for økosystemtjenester: projekter, der omfatter betalinger til udbyttestrømme fra naturkapital, hvilket som regel er små bilaterale frivillige transaktioner, hvor køber og sælger af den pågældende økosystemtjeneste er klart defineret. De baseres på princippet om at modtageren betaler, og betalingerne skal dermed sikre afgørende økosystemtjenester
- grøn infrastruktur: Grøn infrastruktur er et strategisk planlagt net af naturlige og delvist naturlige områder med andre miljøfunktioner, der udformes og forvaltes, så det leverer en bred vifte af økosystemtjenester. Grøn infrastruktur omfatter grønne områder (eller blå, hvis der er tale om akvatiske økosystemer) og andre fysiske elementer på landjorden (herunder kystområder) og havområder. På land findes grøn infrastruktur i land- og byområder. Projekter om grøn infrastruktur kan potentielt generere indtægter eller besparelser ved levering af varer og tjenesteydelser, herunder vandforvaltning, luftkvalitet, skovbrug, rekreation, kontrol af oversvømmelser/erosion/brande, bestøvning og øget modstandsdygtighed over for konsekvenserne af klimaændringer
- biodiversitetsudligninger: bevaringsaktiviteter, der har til formål at kompensere for tilbageværende, uundgåelig skade på biodiversiteten, som er forårsaget af udviklingsprojekter. De er baseret på princippet om, at den, der forurener, betaler, hvorefter der foretages udligninger med henblik på overholdelse eller for at afbøde omdømmemæssige risici. Projekter, der skal kompensere for skader på Natura 2000-områder i henhold til artikel 6, stk. 4, i habitatdirektivet, er ikke støtteberettigede under faciliteten til finansiering af naturkapital (NCF)
- innovative investeringer til fremme af biodiversitet og tilpasning: projekter, der omfatter levering af varer og tjenesteydelser, fortrinsvis af SMV'er, og som sigter mod at beskytte biodiversiteten eller øge samfunds og andre sektors modstandsdygtighed.

Formålet er at udpege og finansiere projekter med tilstrækkelig bred geografisk og sektoriel dækning og teste forskellige finansieringsmekanismer for at sikre mulighed for reproduktion i hele EU i driftsfasen. Støtteberettigelsesreglerne for projekter og investeringspolitik under faciliteten (f.eks. fastsættelse af sektorlofter og geografisk dækning samt de minimumskriterier, som skal opfyldes og/eller principper, der skal overholdes, f.eks. afbødningshierarkiet⁽¹⁾) er blevet defineret i delegeringsaftalen.

Kriterierne for støtteberettigelse skal udformes i overensstemmelse med målsætningerne for natur og biodiversitet samt tilpasning til klimaændringer, der er opstillet i LIFE-forordningen, under hensyntagen til medlemsstaternes politiske prioriteter inden for biodiversitetsbeskyttelse og tilpasning til klimaændringerne.

Støtteberettigede projekter om forvaltning af naturkapital bør begrundes i en økonomisk vurdering på grundlag af en klassisk cost-benefit-analyse — dvs. at de aktuelle nettoomkostninger ved projektet i dets løbetid er mindre end den aktuelle nettoværdi af det forventede udbytte, herunder eksternaliteter. Ud over de almindelige kriterier, som EIB har pålagt alle aktiviteter, vil der være yderligere kriterier for, hvilken type projekter og sektorer der er omfattet.

Slutmodtagerne under det finansielle instrument skal som minimum være juridiske personer og/eller fysiske personer, der investerer i projekter om forvaltning af naturkapital, og som kan:

- påvise, at de har en positiv indvirkning på økosystemernes tilstand og modstandsevne og på leveringen af økosystemtjenester i form af en målrettet miljøkonsekvensvurdering
- stå i spidsen for nye forretningsmodeller for forvaltning af naturkapital blandt ovenstående typologier, dvs. grøn infrastruktur, betaling for økosystemtjenester, biodiversitetsudligninger eller innovative virksomheder eller selskaber til fremme af biodiversitet og tilpasning
- opfylde et af følgende kriterier:
 - fremme bevarelsen, genopbygningen, forvaltningen og forbedringen af økosystemer, herunder ved hjælp af økosystembaserede løsninger, der anvendes på land-, jord-, skovbrugs-, landbrugs-, akvakultur-, vand- og affaldssektorer
 - fremme økosystembaserede tilgange, som sætter virksomheder og lokalsamfund i stand til at løse identificerede risici i forbindelse med nuværende og forventede virkninger af klimaændringer, f.eks. via projekter, der omhandler byområder, landdistrikter, kystområder og grøn infrastruktur.

Projekterne skal for at være støtteberettigede udføres i mindst én EU-medlemsstat.

Hvis projekterne finansieres indirekte via bidrag til fonde, der forvaltes af formidlende finansielle institutioner, udvælges sådanne institutioner på baggrund af efterspørgslen og i overensstemmelse med principperne om forsvarlig økonomisk forvaltning, gennemsigtighed og ikkeforskelsbehandling og skal bl.a.:

- i) være en privat eller markedsbaseret finansiell institution
- ii) forpligte sig og påvise teknisk kapacitet til at bidrage til det finansielle instrument
- iii) påvise kapacitet til at nå ud til de slutmodtagere, der er omfattet af Unionens eller medlemsstaternes politikker om biodiversitet og tilpasning til klimaændringerne
- iv) påtage sig de forpligtelser og krav, som er forbundet med udbredelsen af det finansielle instrument
- v) overholde relevante standarder og gældende lovgivning om forebyggelse af hvidvaskning af penge, bekæmpelse af terrorisme og skattesvig
- vi) fremlægge de oplysninger, som Den Europæiske Revisionsret kræver for at kunne udføre sit hverv og
- vii) kunne accepteres som låntager af EIB i overensstemmelse med dennes kreditpolitik.

(¹) Afbødningshierarkiet indebærer: 1) at undgå eller forebygge negative påvirkninger af miljøet i almindelighed og biodiversiteten i særdeleshed, 2) at mindske og forbedre virkninger på stedet af udviklingsprojekter, hvis påvirkninger ikke kan undgås, og 3) at træffe udlignings-/kompensationsforanstaltninger som en sidste udvej (enten på eller uden for selve stedet) for så vidt angår tilbageværende negative påvirkninger.

5.3.2. Instrumentet til privatfinansiering af energieffektivitet (PF4EE)

5.3.2.1. Medvirken til opfyldelse af LIFE-målsætningerne

EE bidrager til at opfylde LIFE-forordningens overordnede målsætninger som fastsat i artikel 3 og yderligere specificeret i det prioriterede område for »modvirkning af klimaændringer«. For så vidt angår PF4EE, gælder det navnlig, at:

- instrumentet omhandler et væsentligt klimapolitisk spørgsmål og bidrager til opfyldelsen af Europa 2020- og Europa 2030-strategiens målsætninger om at sikre energibesparelser og den dermed forbundne emissionsreduktion
- det giver mulighed for nødvendig afprøvning og demonstration af et nyt politisk instrument med stort potentiale til EU-merværdi
- det supplerer og støtter medlemsstaternes ansvar i henhold til de nationale handlingsplaner for energieffektivitet (NEEAP)
- det gør det muligt at højne LIFE-programmets omkostningseffektivitet ved at fungere som en løftestang og sikre komplementaritet
- det opbygger langsigtet kapacitet inden for innovativ, bæredygtig kommerciel finansiering og sikrer derved vedvarende og langsigtet støtte til bæredygtig udvikling
- det støtter solidaritet og byrdefordeling, og
- et giver mulighed for at integrere initiativet i medlemsstaternes programmer (gennem NEEAP og potentielt andre programmer og initiativer).

5.3.2.2. Status og opskalering af PF4EE

I 2014 forventedes det, at instrumentet ville støtte investeringer på op til 540 mio. EUR. Imidlertid har EIB efter de indgåede aftaler i 2015 og 2016 og under indtryk af den aktuelle venteliste nu sat sig for at nå op på over 1 mia. EUR i nye investeringer inden udgangen af 2017 (600-650 mio. EUR fra EIB og mindst 500 mio. EUR fra finansielle formidlere) i 9-10 medlemsstater.

De seks aftaler indgået ved udgangen af 2016 er følgende:

- Komerčni Banka, Den Tjekkiske Republik: 75 mio. EUR i energieffektiviseringslån til selskaber og belysningsystemer til bygninger og industri anlæg
- Banco Santander, Spanien: 50 mio. EUR i energieffektiviseringslån til hoteller og andre turistbygninger
- Crédit Cooperatif, Frankrig: 75 mio. EUR i energieffektiviseringslån til SMV'er og bygningsrenovering
- BELFIUS, Belgien: 75 mio. EUR i målrettede energieffektiviseringslån til SMV'er
- Banco BPI, Portugal: 50 mio. EUR i målrettede lån til virksomheder
- BPER, Italien: 50 mio. EUR i energieffektiviseringslån til den private sektor.

I 2017 kunne der indgås yderligere aftaler i Kroatien, Det Forenede Kongerige, Grækenland og Cypern.

Mens investeringer i marken hidtil kun er blevet støttet i Den Tjekkiske Republik og Frankrig, afspejler den store interesse hos banker og EIB's øgede investeringsmål den underliggende efterspørgsel i markedet og dermed potentialet til opskalering. Faktisk bidrager PF4EE til dannelsen af et nyt finansielt produkt i markedet målrettet mod effektivitet og bidrager dermed direkte til dekarboniseringen af EU-økonomien i overensstemmelse med COP21-målene.

Ved udgangen af 2016 var der henholdsvis bevilget og udbetalt EIB-lån på 375 mio. EUR og 35 mio. EUR. Instrumentets gennemsnitlige løftestangeffekt ved udgangen af 2016 var 9,8 (beregnet som EIB/Europa-Kommissionens bidrag).

I perioden 2014-2017 var det forpligtede EU-bidrag til PF4EE på 80 mio. EUR. I perioden 2018-2020 er der afsat endnu 75 mio. EUR til fortsættelse af pilotfasen, hvoraf de 10 mio. EUR skal øremærkes til ekspertstøttefaciliteten, der yder teknisk bistand til finansielle formidlere.

5.3.2.3 Opbygningen af det finansielle instrument

Gennemførelsen af PF4EE overdrages til Den Europæiske Investeringsbank (EIB) i form af indirekte forvaltning.

PF4EE har to centrale målsætninger:

- at gøre udlån til energieffektivitet (EE) mere rentabelt for de europæiske finansielle institutioner, tilskynde private kommercielle banker og andre finansielle institutioner (begge »finansielle formidlere«) til at behandle energieffektivitetssektoren som et særskilt markedssegment og
- forbedre adgangen til lånefinansiering for projekter, der støtter de energieffektivitetsprioriteter, som medlemsstaterne har fastsat i de nationale handlingsplaner for energieffektivitet.

Ved PF4EE stilles i) en risikodelingsmekanisme (risikodelingsfaciliteten) og ii) ekspertstøtte til finansielle formidlere (ekspertstøttefaciliteten) kombineret med iii) langsigtet EIB-finansiering (EIB-lån til energieffektivitet) til rådighed.

- PF4EE frembyder dermed et finansielt risikodelingsinstrument med funktioner, der kan sammenlignes med et garantiinstrument med loft til deling af risikoen mellem Kommissionen (som bidrager) og finansielle institutioner (som långivere).
- Risikodelingsfaciliteten er udformet med henblik på at nedbringe den kreditrisiko, som finansielle formidlere står overfor, når de udlåner til energieffektivitetssektoren, og således opmuntre dem til at deltage. Virkningerne afhænger af markedsbetingelserne og projekternes specifikke egenskaber. Risikodelingsfaciliteten øger udlånsaktiviteten og forbedrer adgangen til finansiering og/eller finansieringsbetingelserne for slutmodtagerne, eventuelt herunder i form af lavere priser, længere løbetid, lavere sikkerhed eller andet.
- For at udnytte LIFE-bidraget har de finansielle formidlere mulighed for at tage EIB-lån til konkurrencedygtige satser med henblik på videreudlån. Præferencesatserne overføres til slutmodtagere for at fremme udbredelsen.
- Modtagerne forventes også at yde et bidrag til projektomkostningerne, hvilket vil skabe en endnu større løftestangseffekt beregnet på baggrund af investeringsomkostningerne.
- Hvis en deltagende finansiell formidler lider tab i sin udlånsportefølje (for energieffektivitet), dækkes disse tab delvis af risikodelingsfaciliteten.
- Risikodelingsfaciliteten og ekspertstøttefaciliteten samt forvaltningsomkostningerne og de direkte omkostninger, som afholdes af EIB for at oprette og forvalte instrumentet, finansieres af midler fra LIFE-programmet
- Der bliver afsat et maksimalt kontantbeløb (sikkerhed) til hver enkelt finansiell formidler med henblik på at opveje tab i låneporteføljen for energieffektivitet. Dette beløb beregnes på grundlag af en bestemt procentdel af den planlagte låneportefølje for energieffektivitet afhængigt af de pågældende slutmodtageres risikoprofil. Hvis den finansielle formidler ikke når den planlagte porteføljestørrelse, skal procentdelen anvendes på den opnåede porteføljestørrelse.
- De valgte slutmodtagere af PF4EE-instrumentet omfatter SMV'er, større virksomheder med mellemkapitalisering (mid-cap-virksomheder) og privatpersoner, men det kan også være små kommuner eller andre offentlige organer, der foretager små investeringer i energieffektivitet, og som kan anvende energibesparelser til at tilbagebetale deres lån.
- PF4EE-målet for perioden 2014-2017 var at undertegne 10 aftaler (EIB-lån til energieffektivitet og risikodeling/ekspertstøttefaciliteten). Inden udgangen af 2016 var seks af dem allerede indgået (se afsnit 5.3.2.2).
- I perioden 2018-2020 kan der indgås op til 10 yderligere aftaler, hvilket ville bringe det samlede antal indgåede aftaler op på 20 inden udgangen af 2020.

I perioden 2018-2020 bliver det forpligtede EU-bidrag til PF4EE på 75 mio. EUR, hvoraf de 10 mio. EUR øremærkes til ekspertstøttefaciliteten. Desuden vil EIB få lov at indgå mere end én aftale pr. medlemsstat.

Udvælgelsen af de finansielle formidlere vil fortsat ske på baggrund af efterspørgslen og i overensstemmelse med principperne om forsvarlig økonomisk forvaltning, gennemsigtighed og ikkeforskelsbehandling, og de skal bl.a.:

- i) være en finansiell institution i den private sektor eller være drevet på markedet på en måde, der er sammenlignelig med en privat finansiell institution

- ii) forpligte sig og påvise teknisk kapacitet til at bidrage til PF4EE
- iii) påvise kapacitet til at nå ud til de slutmodtagere, der er omfattet
- iv) påtage sig de forpligtelser og krav, som er forbundet med udbredelsen af PF4EE
- v) overholde relevante standarder og gældende lovgivning om forebyggelse af hvidvaskning af penge, bekæmpelse af terrorisme og skattesvig
- vi) fremlægge de oplysninger, som Den Europæiske Revisionsret kræver for at kunne udføre sit hverv og
- vii) kunne accepteres som modpart til EIB i overensstemmelse med dennes interne politikker og retningslinjer og med de geografiske fordelingsbetingelser for PF4EE.

Der søges opnået en bred geografisk fordeling af det finansielle instrument gennem programmets løbetid ved at skabe incitamenter for EIB til at tilskynde finansielle formidlere i alle medlemsstater til at deltage. De geografiske begrænsninger i pilotfasen vil dog blive fjernet, og EIB vil få lov at indgå mere end én aftale pr. medlemsstat afhængigt af markedskravene.

Afhængigt af antallet af interessetilkendegivelser fra finansielle formidlere kan EIB give forrang til de finansielle formidlere, der ønsker at drive virksomhed i medlemsstater, hvor investeringsbehovet (afstanden til målet) er størst. Risikodelingsfaciliteten vil anspore de finansielle formidlere til at drive virksomhed i medlemsstater med højere risici, der f.eks. afspejler en meget lav udbredelse af lånefinansiering af energieffektivitet, eller hvor kapaciteten til at udnytte lån anses for særlig lav.

Erfaringerne høstet i perioden 2014-2017 viser, at teknisk bistand til finansielle formidlere er afgørende for at maksimere deres evne til at ramme investeringer i energieffektivitet. Derfor vil det maksimale budget for ekspertstøttefaciliteten blive øget fra 3,2 mio. EUR i perioden 2014-2017 (dvs. 4 % af EU's forpligtede bidrag til PF4EE i første del af pilotfasen) til 10 mio. EUR i perioden 2018-2020.

PF4EE forbliver operationel, indtil de underliggende lån, som er omfattet af risikodelingsfaciliteten, er tilbagebetalt. Den maksimale løbetid under risikodelingsfaciliteten er 20 år. PF4EE vil derfor eksistere i op til 20 år efter afslutningen af gennemførelsesperioden (2045).

Tildelingen af midler forbliver gældende, indtil den sidste af dispositionerne under programmet er gennemført.

EIB forvalter det finansielle instrument. Et styringsudvalg fører regelmæssigt tilsyn med de fremskridt, der gøres med gennemførelsen af det finansielle instrument. Styringsudvalgets medlemmer udpeges i fællesskab af Kommissionen, herunder Kommissionens tjenestegrene, såsom GD KLIMA, GD ECFIN og DG ENER, og EIB, der bistås af et sekretariat, som EIB stiller til rådighed.

Der blev oprettet en overvågnings- og indberetningsmekanisme, og disse oplysninger formidles til LIFE-udvalget.

Overvågningen af de finansielle instrumenter skal ske i overensstemmelse med kravene i finansforordningen (artikel 140) og den delegerede forordning (artikel 225) og derefter som fortolket i den finansielle og administrative rammeaftale med EIB og den efterfølgende delegeringsaftale.

EIB bliver ansvarlig for at overvåge gennemførelsen af aktiviteter under det finansielle instrument og for at udarbejde resultat- og finansieringsrapporter i henhold til det format og indhold og den hyppighed, der vedtages, og som skal omfatte regelmæssige og ad hoc-rapporter, besøg på virksomheden og revision. De finansielle institutioner kan anvende resultatindikatorer for energieffektivisering i deres rapportering til EIB.

5.3.2.4. Den tekniske metodologi for projektudvælgelsesproceduren

Modtagerne omfatter privatpersoner, husejersammenslutninger, SMV'er, virksomheder og/eller offentlige institutioner/organer, der foretager energieffektiviseringsinvesteringer i overensstemmelse med medlemsstaternes nationale energieffektivitetshandlingsplaner.

Størrelsen på de energieffektiviseringslån, der udstedes til modtagerne, spænder fra 10 000 EUR (som kan nedsættes for at tage hensyn til mindre investeringer i boligsektoren) til 5 mio. EUR (i ekstraordinære tilfælde op til 15 mio. EUR).

Medlemsstaterne er i stand til at påvirke projektplanerne og dermed indirekte udvælgelsen af projekter ved hjælp af de prioriterede områder i de nationale energieffektivitetshandlingsplaner. Støttemodtagerne er juridiske og/eller fysiske personer, der:

- foretager energieffektiviseringsinvesteringer inden for rammerne af en medlemsstats støtteordning og/eller i overensstemmelse med prioriteterne i en national energieffektivitetshandlingsplan og/eller Unionens direktiver om energieffektivitet
- optager et energieffektiviseringslån gennem en deltagende finansiel formidler.

Endvidere bør støttede energieffektiviseringsinvesteringer have undergået en økonomisk analyse, som omfatter omkostningerne ved kulstofudslip, således at projektets aktuelle nettoomkostninger i hele løbetiden er lavere end den aktuelle nettoværdi af den besparede energi.

5.4. Andre aktiviteter

Finansiering som omhandlet i artikel 17, stk. 1, i LIFE-forordningen kan anvendes til finansiering af andre interventioner, der er nødvendige med henblik på at nå de overordnede mål, der er fastsat i artikel 3.

Interventionerne vil blive forvaltet i henhold til finansforordningen og LIFE-forordningen.

De midler, der tildeles sådanne projekter, uanset deres juridiske udformning, medregnes ikke i det minimum af midler, der tildeles projekter i henhold til artikel 17, stk. 4, i den forordning.

Der kan være tale om følgende interventioner:

- Priser til projekter, der er udvalgt blandt LIFE+-projekter og »traditionelle« LIFE-projekter, som har modtaget forfinansieringsudbetaling nummer to og anses for særligt lovende med hensyn til deres bidrag til de specifikke målsætninger for de prioriterede områder af LIFE-delprogrammet for miljø eller klimaindsatsen og deres fortsættelse, reproduktion og/eller overførsel.
- Aktivitetsstøtte til LIFE+-projekter og »traditionelle« LIFE-projekter, som har modtaget forfinansieringsudbetaling nummer to og anses for særligt lovende med hensyn til deres bidrag til de specifikke målsætninger for de prioriterede områder af LIFE-delprogrammet for miljø eller klimaindsatsen og for så vidt angår omsætteligheden og bankegnetheden af de løsninger, der er gennemført i projekterne. Disse aktivitetstilskud udløser engangsbeløb til støtteforanstaltninger, der anses for nødvendige for at opnå omsættelighed og/eller bankegnethed ved udløbet af LIFE(+)-projektet på grundlag af en mangelanalyse, der skal fremsendes af ansøgerne.
- Virksomhedscoaching til LIFE+-projekter og »traditionelle« LIFE-projekter, som har modtaget forfinansieringsudbetaling nummer to og anses for særligt lovende med hensyn til deres bidrag til de specifikke målsætninger for de prioriterede områder af LIFE-delprogrammet for miljø eller klimaindsatsen og for så vidt angår omsætteligheden og bankegnetheden af de løsninger, der er gennemført i projekterne.
- Coaching i klynger og netværk til små og mellemstore virksomheder.

6. VEJLEDENDE TIDSPLANER FOR FORSLAGSINDKALDELSER (I HENHOLD TIL ARTIKEL 24, STK. 2, LITRA e), I LIFE-FORORDNINGEN)

6.1. Vejledende tidsplan for tilskud

Projekttype	Delprogram	2018	2019	2020
Projekter som omhandlet i artikel 18, litra a), b), c) og h), i LIFE-forordningen	GD ENV	2. kvartal	2. kvartal	2. kvartal
	GD KLIMA	2. kvartal	2. kvartal	2. kvartal
Integrerede projekter (artikel 18, litra d), i LIFE-forordningen)	GD ENV	2. kvartal	2. kvartal	2. kvartal
	GD KLIMA	2. kvartal	2. kvartal	2. kvartal
Projekter vedrørende teknisk bistand (artikel 18, litra e), i LIFE-forordningen)	GD ENV	2. kvartal	2. kvartal	2. kvartal
	GD KLIMA	2. kvartal	2. kvartal	2. kvartal

Projekttype	Delprogram	2018	2019	2020
Kapacitetsopbygningsprojekter (artikel 18, litra f), i LIFE-forordningen)	GD MILJØ og GD KLIMA i fællesskab	1. kvartal 2018		
Forberedende projekter (artikel 18, litra g), i LIFE-forordningen)	GD ENV	2. kvartal	2. kvartal	2. kvartal
Driftstilskud (artikel 21 i LIFE-forordningen)	GD MILJØ og GD KLIMA i fællesskab	2. kvartal fælles forslagsindkaldelser til driftstilskud for regnskabsåret 2019	2. kvartal partnerskabsrammeaftaler og driftstilskud for regnskabsåret 2020	2. kvartal driftstilskud for regnskabsåret 2021

6.2. Vejledende tidsplaner for de finansielle instrumenter

Finansielt instrument	Delprogram	2018	2019	2020
NCFE	GD ENV	Løbende		
	GD KLIMA	Løbende		
PF4EE	GD KLIMA	Løbende		

7. KVALITATIVE OG KVANTITATIVE RESULTATER, INDIKATORER OG MÅL FOR HVERT PRIORITERET OMRÅDE OG HVER PROJEKTTYPE (ARTIKEL 24, STK. 2, LITRA c), I LIFE-FORORDNINGEN)

I overensstemmelse med **resultatindikatorerne** (artikel 3, stk. 3), i LIFE-forordningen) og de **specifikke målsætninger** for det pågældende prioriterede område fastlægges der for **hvert prioriteret område og projekttype** kvalitative og kvantitative **resultater, indikatorer og mål** (artikel 24, stk. 2, litra c), i LIFE-forordningen).

Ved at begrænse anvendelsesområdet for integrerede projekter til gennemførelsen af specifikke strategier, planer og køreplaner ifølge EU-lovningens regler for natur, vand, affald og luft samt modvirkning af og tilpasning til klimaændringer kan der komme fokus på de forventede resultater og mål, der skal nås af disse projekter.

Under delprogrammet for miljø bidrager de tematiske prioriteter, der er fastsat i LIFE-forordningens bilag III, og de projektemner, der er nævnt i punkt 3 i det nuværende flerårige arbejdsprogram, desuden til, at de finansierede projekter bedre kan målrettes, hvilket fører til en mere mærkbar indvirkning på miljøtilstanden. Under hensyntagen til at programmet bør spille en rolle som katalysator, og — når det gælder udvikling og gennemførelse — at vellykkede projekter bør kunne reproducere (artikel 3, stk. 3, litra b), i LIFE-forordningen), er der på grundlag af en evaluering af den virkning, som LIFE-programmet skønnes at få, defineret en række overordnede forventede resultater og mål.

Antallet af vellykkede projekter inden for et prioriteret område og deres virkning afhænger dog hovedsagelig af, hvor mange berettigede ansøgninger der indsendes, som opfylder udvælgelses- og støttetildelingskriterierne, og ligeledes af tekniske og socioøkonomiske faktorer, som Kommissionen ikke har nogen indflydelse på.

I lyset af ovennævnte og for bedre at kunne måle bidraget fra LIFE-programmet til realiseringen af målene i EU's syvende miljøhandlingsprogram (artikel 3, stk. 1, litra d), i LIFE-forordningen) er der, hvor det er muligt, også defineret resultater på projektniveau, som er i tråd med de overordnede forventede resultater. Modtagerne af projektstøtte skal definere et referencegrundlag ved projektets iværksættelse og fastsætte det endelige resultat ud fra de målsætninger, der sigtes imod. Til dette formål blev databasen over LIFE-KPI'er oprettet, og den vil blive gjort tilgængelig for støttemodtagerne inden udgangen af 2017 (indikatorerne blev testet med held i prototypedatabasen i 2015 i forbindelse med midtvejsevalueringen af LIFE ⁽¹⁾). De miljø-/klimamålsætninger, der skal realiseres for hvert projekt, bør gennemføre eller gå videre end de mål eller emissionsgrænser, der fremgår af de relevante EU-politikker og er fastsat i den dertil hørende EU-lovgivning.

⁽¹⁾ http://ec.europa.eu/environment/life/toolkit/pmtools/life2014_2020/monitoring.htm.

LIFE fungerer som katalysator, og fortsættelsen, reproduktionen og/eller overførslen af projektets foranstaltninger og resultater har derfor en afgørende betydning for programmets virkningsfuldhed med hensyn til at sikre positive resultater for miljøet og klimaet. Selv om alle projektforslag tager sigte på at kunne fortsættes, reproduceres og/eller overføres inden for det respektive miljø- eller klimaændringsområde, forventes det på grundlag af den erfaring, der er høstet med det foregående program, at kun 80 % af pilot- og demonstrationsprojekterne kan reproduceres, eftersom der er risiko for, at de teknikker og metoder, der skal testes og demonstreres, ikke giver de forventede resultater. Foruden disse tekniske problemer betyder eventuelle økonomiske og administrative vanskeligheder også, at det ikke kan forventes, at alle projekter giver pote.

Det skal bemærkes, at kun få af projekterne under LIFE-programmet 2014-2020 er fuldført inden 2020, idet den gennemsnitlige varighed af LIFE-projekterne er 3-6 år afhængigt af det prioriterede område. I de tilfælde, hvor målene vedrører igangværende projekter, skal de derfor snarere betragtes som milepæle. Disse milepæle består i, at projektet er udformet således, at målene vil blive nået inden periodens udgang, hvilket hovedsagelig vil sige efter 2020.

For at undgå dobbeltarbejde samler man, hvor det er muligt, under hvert prioriteret område de projektyper i artikel 2 og 18 i LIFE-forordningen, der skal gennemføres for at realisere de dertil knyttede mål. Projektyper, der ikke hører under et prioriteret område, som f.eks. kapacitetsopbygning, opføres særskilt.

Indikatorerne er indbefattet i beskrivelsen af resultater og mål og nævnes derfor ikke særskilt i tabellerne nedenfor.

7.1. Delprogrammet for miljø

I forbindelse med delprogrammet for miljø er der taget hensyn til de overordnede målsætninger, der er fastsat i artikel 3, stk. 1, de specifikke målsætninger for hvert prioriteret område, der er fastsat i artikel 10, 11 og 12, samt de resultatindikatorer, der er fastsat i artikel 3, stk. 3, i LIFE-forordningen.

Miljø og ressourceeffektivitet			
Projekter som omhandlet i artikel 18, litra a) og b), i LIFE-forordningen			
Tematiske prioriteter	Kvantitative resultater ⁽¹⁾	Kvalitative resultater	Mål/milepæle 2020
VAND (også havmiljøet)	Antal igangværende eller afsluttede projekter, der vedrører vandområder (ferskvands-/overgangs- og kystvandsområder) med dårlig økologisk tilstand	Procentdel igangværende eller afsluttede projekter, i forbindelse med hvilke der gennemføres reproducerbare eller overførbare tiltag, og der gøres fremskridt hen imod en god økologisk tilstand på projektplan	80 %
	Antal vandområder med dårlig økologisk tilstand, som er omfattet af igangværende eller afsluttede projekter	Vandområder (ferskvands-/overgangs- og kystvandsområder), der er omfattet af igangværende eller afsluttede projekter, i forbindelse med hvilke der gennemføres reproducerbare eller overførbare tiltag, der har til formål at forbedre deres økologiske status	100 ⁽²⁾
AFFALD	Antal igangværende eller afsluttede projekter, der tager sigte på at realisere EU-lovgivningens mål om affald og gennemførelsen af affaldshierarkiet (hensigtsmæssig affaldshåndtering)	Procentdel igangværende eller afsluttede projekter, i forbindelse med hvilke der gennemføres reproducerbare eller overførbare tiltag, og der gøres fremskridt hen imod hensigtsmæssig affaldshåndtering	80 %
	Antal yderligere kommuner eller regioner i EU med uhensigtsmæssig affaldshåndtering, som er omfattet af igangværende eller afsluttede projekter	Kommuner eller regioner, der er omfattet af igangværende eller afsluttede projekter, i forbindelse med hvilke der gennemføres reproducerbare eller overførbare tiltag, der tager sigte på at gøre affaldshåndteringen hensigtsmæssig	20
RESSOURCEEFFEKTIVITET (herunder jord, skove og grøn kredsløbsøkonomi)	Antal igangværende eller afsluttede projekter, der tager sigte på at gennemføre EU's politikker og lovgivning på området ressourceeffektivitet (ikke indbefattet jord og skove)	Procentdel igangværende eller afsluttede projekter, i forbindelse med hvilke der gennemføres reproducerbare eller overførbare tiltag, og der gøres fremskridt hen imod realiseringen af forskellige aspekter af en grøn kredsløbsøkonomi	80 %
	Antal yderligere virksomheder i EU, som er omfattet af igangværende eller afsluttede projekter	Yderligere virksomheder, der er omfattet af igangværende eller afsluttede projekter, i forbindelse med hvilke der gennemføres reproducerbare eller overførbare tiltag, som tager sigte på at realisere en grøn økonomi eller en cirkulær økonomi	10

Miljø og ressourceeffektivitet

Projekter som omhandlet i artikel 18, litra a) og b), i LIFE-forordningen

Tematiske prioriteter	Kvantitative resultater (!)	Kvalitative resultater	Mål/milepæle 2020
	Antal igangværende eller afsluttede projekter, som gennemfører målsætningerne i EU-politikken for jordbundsbeskyttelse	Procentdel igangværende eller afsluttede projekter, i forbindelse med hvilke der gennemføres reproducerbare eller overførbare tiltag, og der gøres fremskridt hen imod at forbedre jordbundsfunktionerne eller opretholde disse	80 %
	Antal hektar i EU, der er omfattet af igangværende eller afsluttede projekter	Antal hektar, der er omfattet af igangværende eller afsluttede projekter, i forbindelse med hvilke der gennemføres reproducerbare eller overførbare tiltag, der tager sigte på at forbedre jordbundsfunktionerne eller opretholde disse	2 000
	Antal igangværende eller afsluttede projekter, der fremmer gennemførelsen af den europæiske skovbrugsstrategi	Procentdel igangværende eller afsluttede projekter, i forbindelse med hvilke der gennemføres reproducerbare eller overførbare tiltag, og der gøres fremskridt hen imod gennemførelsen af den europæiske skovbrugsstrategi	80 %
		Procentdel igangværende eller afsluttede projekter, i forbindelse med hvilke der gennemføres reproducerbare eller overførbare tiltag, som tager sigte på at tilvejebringe indikatordata, der kan være til nytte for Det Europæiske Skovdatacenter (EFDAC)	80 %
MILJØ og SUNDHED (herunder kemikalier og støj)	Antal igangværende eller afsluttede projekter, der gennemfører EU's politikker om kemikalier , herunder projekter, der tilskynder til substitution af stoffer og minimering af eksponering	Procentdel igangværende eller afsluttede projekter, i forbindelse med hvilke der gennemføres reproducerbare eller overførbare tiltag, og der gøres fremskridt hen imod at nå eller gå videre end de relevante EU-mål for kemiske stoffer på projektniveau	80 %
	Antal personer i EU, der er omfattet af igangværende eller afsluttede projekter, som tager sigte på at reducere mængden af kemikalier	Antal personer, der er omfattet af igangværende eller afsluttede projekter, i forbindelse med hvilke der gennemføres reproducerbare eller overførbare tiltag, der har til formål at mindske kemikaliers skadelige indvirkning på helbredet og miljøet, herunder skøn over de langsigtede virkninger	50 000

Miljø og ressourceeffektivitet

Projekter som omhandlet i artikel 18, litra a) og b), i LIFE-forordningen

Tematiske prioriteter	Kvantitative resultater ⁽¹⁾	Kvalitative resultater	Mål/milepæle 2020
	Antal igangværende eller afsluttede projekter, der modtager/har modtaget tilskud, og som tager sigte på støjreduktion	Procentdel igangværende eller afsluttede projekter, i forbindelse med hvilke der gennemføres reproducerbare eller overførbare tiltag, og der gøres fremskridt hen imod at nå eller gå videre end de relevante EU-mål for støjreduktion på projektniveau	80 %
		Procentdel igangværende eller afsluttede projekter i forbindelse med hvilke der gennemføres reproducerbare eller overførbare tiltag, og der gøres fremskridt hen imod en støjreduktion på mindst 3 dB	80 %
	Antal personer i EU, der er omfattet af igangværende eller afsluttede projekter	Antal personer, der nyder godt af igangværende eller afsluttede projekter, i forbindelse med hvilke der gennemføres reproducerbare eller overførbare tiltag, der tager sigte på en støjreduktion på mindst 3 dB	10 000
Luftkvalitet og emissioner (herunder bymiljø)	Antal igangværende eller afsluttede integrerede projekter, der tager sigte på at gennemføre luftkvalitetsplaner og -programmer og Nationale programmer for bekæmpelse af luftforurening	Procentdel af integrerede projekter, der tager sigte på at gennemføre forskriftsmæssige og effektive luftkvalitetsplaner og -programmer i de pågældende regioner, jf. artikel 23 i direktiv 2008/50/EF om luftkvaliteten og renere luft i Europa, eller at gennemføre forskriftsmæssige og effektive nationale programmer for bekæmpelse af luftforurening i medlemsstaterne, jf. artikel 6 i direktiv (EU) 2016/2284 af 14. december 2016 om nedbringelse af nationale emissioner af visse luftforurenende stoffer	80 %
	Antal personer i EU, der er omfattet af igangværende eller afsluttede luftkvalitetsprojekter	Antal personer, der er omfattet af igangværende eller afsluttede projekter, i forbindelse med hvilke der gennemføres reproducerbare eller overførbare tiltag, og der gøres fremskridt hen imod at nå eller gå videre end de relevante EU-mål for luftkvaliteten	1 mio.

⁽¹⁾ Det forventes, at den økologiske status for 6 900 vandområder i hele EU vil blive forbedret i perioden 2015-2017, heraf 1,4 % (100) som følge af bidrag fra LIFE-programmet. Som følge af bottom-up-tilgangen og de mange forskellige miljø- og klimaændringsproblemer, som LIFE-programmet er rettet mod, og de begrænsede midler, der er til rådighed til at løse dem, er der til trods for indførelsen af tematiske prioriteter og projektemner usikkerhed om, hvor mange projekter på de specifikke områder der vil blive gennemført, og derfor kan der for de fleste af de prioriterede områder, der er omfattet, og for de målsætninger, der sigtes imod, ikke på forhånd fastsættes kvantitative resultater, undtagen for de tematiske prioriteter på området »natur«.

⁽²⁾ Det forventes, at den økologiske status for 6 900 vandområder i hele EU vil blive forbedret i perioden 2015-2017, heraf 1,4 % (100) som følge af bidrag fra LIFE-programmet.

Natur og Biodiversitet**Projekter som omhandlet i artikel 18, litra a), b) og c), i LIFE-forordningen**

Tematiske prioriteter	Kvantitative resultater	Kvalitative resultater	Mål/milepæle 2020
NATUR	Antal igangværende eller afsluttede projekter, der er rettet mod levesteder eller arter med mindre gunstig/usikker bevaringsstatus	Procentdel igangværende eller afsluttede projekter, der tager sigte på at forbedre bevaringsstatus som omhandlet i direktiv 92/43/EØF og 2009/147/EF	100 %
	Antal levesteder med mindre gunstig/usikker bevaringsstatus, der er omfattet af igangværende eller afsluttede projekter	Procentdel levesteder, arter eller Natura 2000-lokaliteter, der er omfattet af igangværende eller afsluttede projekter, i forbindelse med hvilke der gøres fremskridt hen imod en bedre bevaringsstatus	10 % af de pågældende levesteder
	Antal arter med mindre gunstig/usikker bevaringsstatus, der er omfattet af igangværende eller afsluttede projekter		10 % af de pågældende arter
	Antal Natura 2000-lokaliteter/antal hektar i Natura 2000-lokaliteter, som er omfattet af igangværende eller afsluttede projekter		10 % af Natura 2000-lokaliteterne/af antal hektar i Natura 2000-lokaliteter, som er omfattet
BIODIVERSITET	Antal igangværende eller afsluttede projekter, der tager sigte på at gennemføre mål 2, 3, 4 og 5 i EU's biodiversitetsstrategi frem til 2020	Procentdel igangværende eller afsluttede projekter, i forbindelse med hvilke der gennemføres reproducerbare eller overførbare tiltag, der tager sigte på at forbedre eller genoprette de berørte økosystemer	80 %
	Antal økosystemtyper og areal (angivet i hektar), som er omfattet af igangværende eller afsluttede projekter	Procentdel økosystemtyper eller areal, der er omfattet af igangværende eller afsluttede projekter, i forbindelse med hvilke der gennemføres reproducerbare eller overførbare tiltag, og der gøres fremskridt hen imod en forbedring eller genopretning af de berørte økosystemer	10 % af de økosystemtyper, der er omfattet 10 % af de økosystemområder, der er omfattet

Integrerede projekter i henhold til artikel 18, litra d), i LIFE-forordningen

Tematiske prioriteter	Kvantitative resultater	Kvalitative resultater	Mål/milepæle 2020
VAND (også havmiljøet)	Antal vandområdedistrikter i EU, der er omfattet af igangværende eller afsluttede integrerede projekter vedrørende vand	Procentdel vandområdedistrikter, der er omfattet af integrerede projekter vedrørende vand	3 %

Integrerede projekter i henhold til artikel 18, litra d), i LIFE-forordningen

Tematiske prioriteter	Kvantitative resultater	Kvalitative resultater	Mål/milepæle 2020
	Antal igangværende eller afsluttede integrerede projekter, der tager sigte på at gennemføre vandområdeplaner	Procentdel integrerede projekter, der tager sigte på at gennemføre effektive, forskriftsmæssige vandområdeplaner i det berørte vandområdedistrikt, i overensstemmelse med vandrammedirektivet	100 %
	Antal igangværende eller afsluttede integrerede projekter, der tager sigte på at gennemføre vandområdeplaner	Procentdel integrerede projekter, hvor de supplerende midler, der er mobiliseret gennem det integrerede projekt, overstiger den samlede værdi af projektets budget	100 %
AFFALD	Antal regioner i EU, der er omfattet af igangværende eller afsluttede integrerede projekter vedrørende affald	Procentdel regioner, der er omfattet af integrerede projekter vedrørende affald	2 %
	Antal igangværende eller afsluttede integrerede projekter, der tager sigte på at gennemføre affaldshåndteringsplaner og/eller affaldsforebyggelsesprogrammer	Procentdel integrerede projekter, der tager sigte på udarbejdelsen af effektive, forskriftsmæssige affaldshåndteringsplaner og/eller affaldsforebyggelsesprogrammer i den berørte region, jf. artikel 28 og 29 i affaldsrammedirektivet (2008/98/EF)	100 %
	Antal igangværende eller afsluttede integrerede projekter, der tager sigte på at gennemføre affaldshåndteringsplaner og/eller affaldsforebyggelsesprogrammer	Procentdel integrerede projekter, hvor de supplerende midler, der er mobiliseret gennem det integrerede projekt, overstiger den samlede værdi af projektets budget	100 %
Luftkvalitet og emissioner (herunder bymiljø)	Antal personer i regioner i EU, der er omfattet af igangværende eller afsluttede integrerede projekter vedrørende luftkvalitet	Procentdel af den samlede befolkning i EU, der er omfattet af integrerede projekter vedrørende luftkvalitet	3 %
	Antal igangværende eller afsluttede integrerede projekter, der tager sigte på at gennemføre luftkvalitetsplaner og -programmer	Procentdel integrerede projekter, der tager sigte på at gennemføre effektive, forskriftsmæssige luftkvalitetsplaner og -programmer i de pågældende regioner, jf. artikel 23 i direktiv 2008/50/EF om luftkvaliteten og renere luft i Europa	100 %
	Antal igangværende eller afsluttede integrerede projekter, der tager sigte på at gennemføre luftkvalitetsplaner og -programmer	Procentdel integrerede projekter, hvor de supplerende midler, der er mobiliseret gennem det integrerede projekt, overstiger den samlede værdi af projektets budget	100 %

Integrerede projekter i henhold til artikel 18, litra d), i LIFE-forordningen

Tematiske prioriteter	Kvantitative resultater	Kvalitative resultater	Mål/milepæle 2020
NATUR	Antal Natura 2000-lokaliteter, der er omfattet af igangværende eller afsluttede integrerede projekter vedrørende natur	Procentdel Natura 2000-lokaliteter, der er omfattet af integrerede projekter vedrørende natur	4 %
	Antal igangværende eller afsluttede integrerede projekter, der tager sigte på at gennemføre prioriterede aktionsplaner	Procentdel integrerede projekter, der tager sigte på at gennemføre prioriterede aktionsplaner, som skal sikre en ordentlig forvaltning af Natura 2000-lokaliteter	100 %
	Antal igangværende eller afsluttede integrerede projekter, der tager sigte på at gennemføre prioriterede aktionsplaner	Procentdel integrerede projekter, hvor de supplerende midler, der er mobiliseret gennem det integrerede projekt, overstiger den samlede værdi af projektets budget	100 %

Information og forvaltning**Projekter som omhandlet i artikel 18, litra h) i LIFE-forordningen**

Tematiske prioriteter	Kvantitative resultater	Kvalitative resultater	Mål/milepæle 2020
INFORMATION OG BEVIDSTGØRELSE	Antal igangværende eller afsluttede projekter, der tager sigte på at formidle oplysninger til borgere, virksomheder, lokale myndigheder, registrerede NGO'er og andre civilsamlingsorganisationer (berørte parter og borgere)	Procentdel igangværende eller afsluttede projekter, i forbindelse med hvilke der gennemføres reproducerbare eller overførbare tiltag, og der gøres fremskridt hen imod dækning af mere end to andre områder udover projektområdet og mere end et sprog	80 %
	Antal berørte parter og borgere, der er omfattet af igangværende eller afsluttede projekter, og som ikke kender til de miljømål, som der er planer om at informere om	Procentvis stigning i antallet af berørte parter og borgere, der er omfattet af informationsprojekter, i forbindelse med hvilke der gennemføres reproducerbare eller overførbare tiltag, og som får kendskab til de miljøpolitiske mål, som disse projekter sigter mod, målt ved hjælp af undersøgelser før og efter foranstaltningen (udført inden for rammerne af LIFE-projekter eller af andre aktører)	25 %

Information og forvaltning**Projekter som omhandlet i artikel 18, litra h) i LIFE-forordningen**

Tematiske prioriteter	Kvantitative resultater	Kvalitative resultater	Mål/milepæle 2020
	Antal berørte parter og borgere i EU, som er omfattet af igangværende eller afsluttede projekter	Antal berørte parter og borgere, som deltager aktivt i de informationsaktiviteter, der tilbydes inden for rammerne af projekter, i forbindelse med hvilke der gennemføres reproducerbare eller overførbare tiltag (f.eks. deltagelse i undersøgelser, frivilligt arbejde, deltagelse i rundvisninger, downloading af informationer, indgivelse af ansøgninger)	> 500 000
HÅNDHÆVELSE	Antal projekter, der tager sigte på en bedre overholdelse og håndhævelse af EU's miljølovgivning	Procentdel igangværende eller afsluttede projekter, i forbindelse med hvilke der gennemføres reproducerbare eller overførbare tiltag, og der gøres fremskridt hen imod at forbedre overholdelsen og håndhævelsen	10 %
NGO'er	Antal bidrag til høringer om EU's miljøpolitik fra NGO'er, der modtager driftstilskud	Procentvis stigning i antallet af bidrag til støtte for EU's politik	12 %

Andre projekter**Projekter som omhandlet i artikel 18, litra e) og f), i LIFE-forordningen**

	Kvantitative resultater	Kvalitative resultater	Mål/milepæle 2020
Projekter vedrørende teknisk bistand	Antal igangværende eller afsluttede projekter vedrørende teknisk bistand	Igangværende eller afsluttede projekter vedrørende teknisk bistand til forberedelse af integrerede programmer	10 til forberedelse af integrerede projekter vedrørende natur, 5 til forberedelse af integrerede projekter vedrørende affald, vand eller luftkvalitet
	Antal igangværende eller afsluttede projekter vedrørende teknisk bistand	Procentdel igangværende eller afsluttede projekter vedrørende teknisk bistand, som fører til integrerede LIFE-projekter af højere kvalitet	90 %

Andre projekter			
Projekter som omhandlet i artikel 18, litra e) og f), i LIFE-forordningen			
	Kvantitative resultater	Kvalitative resultater	Mål/milepæle 2020
Kapacitetsopbygningsprojekter	Antal projekter, der tager specifikt sigte på kapacitetsopbygning	Procentdel igangværende eller afsluttede kapacitetsopbygningsprojekter, som fører til øget gennemførelse i de berørte medlemsstater	90 %
	Antal godkendte ansøgninger om aktivitetsstøtte fra medlemsstater, hvor der gennemføres kapacitetsopbygningsprojekter	Stigning (i %) i antallet af godkendte ansøgninger fra medlemsstater, hvor der gennemføres eller har været gennemført kapacitetsopbygningsprojekter, sammenlignet med gennemførelsen i 2010-2012	5 %

7.2. Delprogrammet for klimaindsatsen

Afbødende foranstaltninger	Kvantitative resultater	Kvalitative resultater	Mål/milepæle 2020
Integrerede projekter	<p>Antal projekter</p> <p>Antal områder og areal og antal borgere, der er omfattet af strategier til afbødning af klimaændringer, eller antallet af handlingsplaner, der er gennemført</p> <p>Antal og omfang af supplerende projekter, der finansieres via EU-fonde eller andre fonde</p>	<p>Stigning i antallet af medlemsstater/regioner, der anvender en integreret tilgang med støtte fra et integreret projekt, eller som reproducerer resultaterne af et integreret projekt</p> <p>Stigning i antallet af supplerende foranstaltninger inden for rammerne af integrerede projekter, som finansieres via andre EU-fonde</p> <p>Reduktion af drivhusgasser (i ton) ved hjælp af nye teknologier, systemer og instrumenter og/eller andre løsninger baseret på bedste praksis udviklet og indført ved at følge LIFE-eksempler</p>	<p>7 medlemsstater skal anvende en integreret tilgang med støtte fra et integreret projekt eller reproducere resultaterne af et integreret projekt</p> <p>De supplerende midler, der er mobiliseret gennem det integrerede projekt, skal overstige den samlede værdi af projektets budget</p>
Projekter vedrørende teknisk bistand	<p>Antal projekter</p> <p>Antal projekter vedrørende teknisk bistand, som fører til et integreret LIFE-projekt</p>	Flere og bedre integrerede projekter i forbindelse med projekter vedrørende teknisk bistand	Samtlige projekter skal have ført til et integreret LIFE-projekt

Afbødende foranstaltninger			
	Kvantitative resultater	Kvalitative resultater	Mål/milepæle 2020
Kapacitetsopbygningsprojekter	Antal projekter	Stigning i antallet af godkendte ansøgninger fra medlemsstaterne, som er berettiget til støtte til kapacitetsopbygning	7 medlemsstater skal have mindst et afbødningsprojekt, som finansieres via LIFE-delprogrammet for klima
Andre projekter	Antal projekter Antal finansierede projekter, der fremmer innovative teknologier, systemer og instrumenter og/eller andre løsninger baseret på bedste praksis til reduktion af drivhusgasemissioner.	Stigning i antallet af innovative teknologier, systemer og instrumenter og/eller andre løsninger baseret på bedste praksis til reduktion af drivhusgasemissioner Procentvis stigning i antallet af opdaterede eller nye tilgange udviklet gennem LIFE, som systematisk er anvendt eller forbedret af den private og offentlige sektor Reduktion af drivhusgasser (i ton) ved hjælp af nye teknologier, systemer og instrumenter og/eller andre løsninger baseret på bedste praksis udviklet og indført ved at følge LIFE-eksempler	80 % af de iværksatte projekter skal resultere i varige innovative teknologier, systemer og instrumenter og/eller løsninger baseret på bedste praksis, som tager sigte på reduktion af drivhusgasemissioner
Tilpasning			
	Kvantitative resultater	Kvalitative resultater	Mål/milepæle 2020
Integrerede projekter	Antal projekter Antal områder og areal antal borgere, der er omfattet af tilpasningsstrategier eller handlingsplaner eller andre tilpasningsplaner med stor geografisk dækning, der er gennemført via LIFE Antal tværregionale eller -nationale tilpasningsprojekter Antal og omfang af supplerende projekter, der finansieres via EU-fonde eller andre fonde	Positiv indvirkning på modstandsdygtigheden over for klimaændringer i en region og økonomiske sektorer som følge af tiltag, der er finansieret via LIFE, og andre supplerende projekter Stigning i antallet af medlemsstater/regioner, der anvender en integreret tilgang med støtte fra et integreret projekt, eller som reproducerer resultaterne af et integreret projekt Stigning i antallet af supplerende foranstaltninger, som finansieres via andre EU-fonde LIFE-projekters positive indvirkning på modstandsdygtigheden over for klimaændringer i særlig sårbare områder som identificeret i EU's tilpasningsstrategi	7 medlemsstater skal anvende en integreret tilgang med støtte fra et integreret projekt eller reproducere resultaterne af et integreret projekt De supplerende midler, der er mobiliseret gennem det integrerede projekt, skal overstige den samlede værdi af projektets budget

Tilpasning			
	Kvantitative resultater	Kvalitative resultater	Mål/milepæle 2020
Projekter vedrørende teknisk bistand	Antal projekter Procentdel projekter vedrørende teknisk bistand, som fører til et integreret LIFE-projekt	Flere og bedre integrerede projekter i forbindelse med projekter vedrørende teknisk bistand.	Samtlige projekter skal have ført til et integreret LIFE-projekt
Kapacitetsopbygningsprojekter	Antal projekter	Stigning i antallet af godkendte ansøgninger fra medlemsstaterne, som er berettiget til støtte til kapacitetsopbygning	7 medlemsstater skal have mindst et klimatilpasningsprojekt, som finansieres via LIFE-programmet
Andre projekter	Antal projekter Antal finansierede projekter, der fremmer innovative teknologier, systemer og instrumenter og/eller andre løsninger baseret på bedste praksis, som tager sigte på at øge modstandsdygtigheden over for klimaændringer Antal sårbarhedsvurderinger, klimatilpasningsstrategier eller handlingsplaner, der kan tilskrives LIFE-programmet. Antal tværregionale eller -nationale tilpasningsprojekter	Øget modstandsdygtighed over for klimaændringer (angivet pr. sektor), der kan tilskrives demonstrerede nye teknologier, systemer og instrumenter og/eller andre løsninger baseret på bedste praksis, som er udviklet og indført ved at følge LIFE-eksempler LIFE-projekters positive indvirkning på modstandsdygtigheden over for klimaændringer i særlig sårbare områder, der i EU's tilpasningsstrategi er udpeget som højt prioriteret, når det gælder LIFE-finansiering	80 % af de iværksatte projekter skal resultere i innovative teknologier, systemer og instrumenter og/eller andre løsninger baseret på bedste praksis, som tager sigte på at øge modstandsdygtigheden over for klimaændringer
Styring			
	Kvantitative resultater	Kvalitative resultater	Mål/milepæle 2020
Informations-, bevidstgørelses- og formidlingsprojekter	Antal projekter Antal borgere, virksomheder, lokale myndigheder, registrerede NGO'er og andre civilsamfundsorganisationer, som oplysningerne er nået ud til Geografisk dækning	Øget bevidsthed om menneskeskabte klimaændringer og løsninger herpå ifølge Eurobarometerundersøgelse Større deltagelse i interessenthøringer eller politiske drøftelser vedrørende klimapolitikken og retsakter	Interessenters og borgeres deltagelse i oplysningsaktiviteter skal være øget med 25 % Antallet af borgere omfattet af LIFE-projekter, som mener, at menneskeskabte klimaændringer er et meget alvorligt problem, skal være steget med 10 %

Styring			
	Kvantitative resultater	Kvalitative resultater	Mål/milepæle 2020
Projekter, der bygger på bedste praksis, og andre projekter	Antal projekter Antal konsoliderede metoder, der bruger indikatorer eller værktøjer udviklet og testet gennem LIFE-eksempler, og som kan tilskrives LIFE-projekter Antal forslag til politik/lovgivning, der er baseret på projektresultater	Stigning i antallet af bedste praksis-metoder, der anvendes i husholdninger, virksomheder eller myndigheder, eller som er indarbejdet i nationale/regionale programmer eller handlingsplaner Færre overtrædelser af EU-lovgivningen takket være LIFE-foranstaltninger	25 % af projektmetoder eller -strategier skal være indarbejdet i nationale/regionale programmer eller handlingsplaner 80 % af LIFE-projekter, som vedrører klimaforvaltning, skal have resulteret i bedre klimaforvaltning

Specifikke resultater, indikatorer og mål for de finansielle instrumenter

Fælles indikatorer for alle finansielle instrumenter

Resultaterne, indikatorerne og målene for de finansielle instrumenter vil blive aftalt med gennemførelsesinstansen. De skal som et minimum omfatte:

- antal aftaler (låne- og kautionsaftaler osv.) med finansielle formidlere (n)
- omfanget af den finansiering, der stilles til rådighed via de finansielle instrumenter (i mio. EUR)
- omfanget af privat finansiering, som mobiliseres ved hjælp af de finansielle instrumenter (i mio. EUR)
- antal slutmodtagere (n)
- antal medlemsstater, hvis projekter er finansieret ved hjælp af de finansielle instrumenter (n).

Specifikke indikatorer for faciliteten til finansiering af naturkapital (NCF)

- Finansiering, som de formidlende finansielle institutioner stiller til rådighed inden for rammerne af de finansielle instrumenter som følge af de projekter, der er finansieret (i mio. EUR).
- Finansiering, der stilles til rådighed for Natura 2000-lokaliteter som følge af de projekter, der er finansieret (i mio. EUR)
- Indvirkning som følge af de projekter, der finansieres, på modstandsdygtigheden over for klimaændringer (eksponering for klimaændringer og følsomhed over for konsekvenserne heraf) i regioner og økonomiske sektorer, navnlig i de sårbare områder, der i EU's tilpasningsstrategi er udpeget som højt prioriteret, når det gælder LIFE-finansiering.
- Indvirkning på økosystemernes tilstand som følge af de projekter, der finansieres.
- Jobskabelse: antal arbejdspladser, der er skabt som følge af de projekter, der finansieres (antal fuldtidsækvivalenter).

Specifikke indikatorer for instrumentet til privatfinansiering af energieffektivitet (PF4EE)

- Privat finansiering (i mio. EUR), der er mobiliseret som følge af PF4EE-lån.
- Energibesparelser (i GWh), der er opnået som følge af PF4EE-lån.
- Reduktioner (i ton CO₂), der er opnået som følge af PF4EE-lån.
- Jobskabelse: antal arbejdspladser, der er skabt som følge af PF4EE-lån (antal fuldtidsækvivalenter).

Forventede resultater, som er specifikke for faciliteten til finansiering af naturkapital (NCF)

I pilotfasen forventes det, at der via NCF udføres 9-12 transaktioner (herunder indirekte transaktioner). Det forventes, at de individuelle investeringer beløber sig til mindre end 10-15 mio. EUR.

Den løftestangseffekt, som værdien af faciliteten har for LIFE, er på mellem 2,2 og 3,2. Når der tages hensyn til et eventuelt bidrag til projektkomkostningerne fra slutmodtagerne på 25 %, kan løftestangseffekten for LIFE nå op på mellem 2,8 og 4,2. De samlede investeringer i projekter vedrørende forvaltning af naturkapital i pilotfasen kan beløbe sig til 420 mio. EUR.

Under den driftsfase, der følger, kan løftestangseffekten nå op på 6, særlig hvis andre investorer slutter sig til faciliteten, og hvis der foretages yderligere investeringer gennem formidlere og fonde.

Forventede resultater, som er specifikke for instrumentet til privatfinansiering af energieffektivitet (PF4EE)

Inden for rammerne af PF4EE bør der blive indgået op til 10 finansieringsaftaler (EIB-lån til energieffektivitet og risikodelings-/ekspertstøttefaciliteten) med finansielle formidlere i perioden 2014-2017 (dvs. i pilotfasen) og ekstra 10 aftaler i 2018-2020. En finansieringsaftale kan omfatte gennemførelsen af det finansielle instrument i mere end én medlemsstat, og en finansiel formidler kan indgå mere end én finansieringsaftale.

Ved indledningen af PF4EE forventede man en samlet støtte til investeringer på op til 540 mio. EUR. Imidlertid har EIB efter de seks indgåede aftaler i 2015 og 2016 og under indtryk af den aktuelle venteliste nu som mål at nå op på over 1 mia. EUR i nye investeringer i energieffektivitet i 2014-2017-fasen. Med hensyn til 2018-2020-perioden skal der leveres yderligere 1 mia. EUR i nye investeringer i energieffektivitet takket være indgåelsen af de 10 ekstra PF4EE-aftaler efter 2017. Dette ville bringe de samlede investeringer genereret af PF4EE op på 2 mia. EUR i hele perioden 2014-2020.

Da PF4EE blev udformet, var den anslåede løftestangseffekt af værdien af låneporteføljen til LIFE-budgettet 6 i pilotfasen. Under hensyntagen til et eventuelt bidrag til projektkostningerne fra slutmodtagerne på 25 % var forventningen til den samlede investering, at den ville få en løftestangseffekt for LIFE-budgettet på op til 8 inden udgangen af 2017. Dette minimumsmål for løftestangseffekten vil også være gældende i perioden 2018-2020.
